

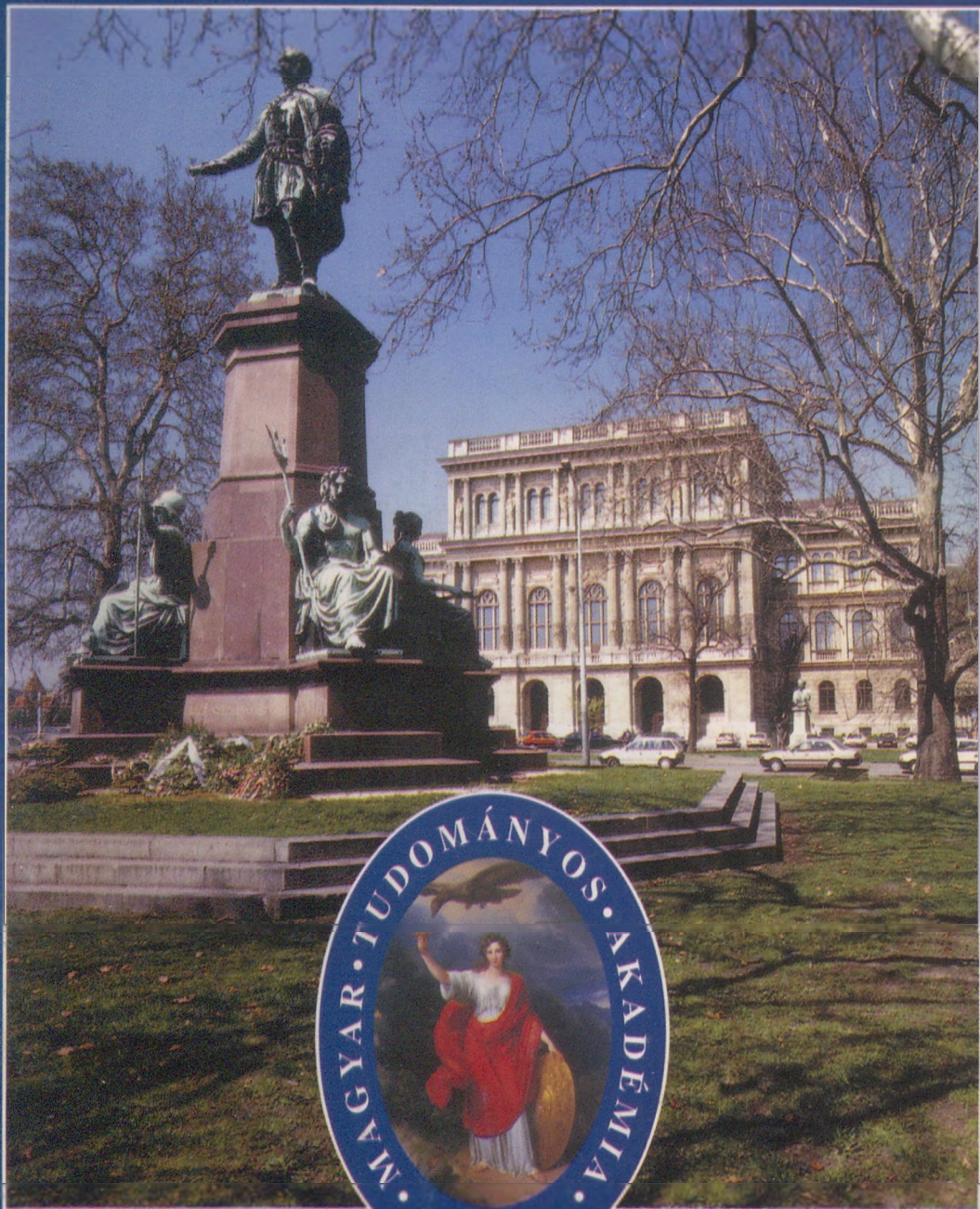
I. ÉVFOLYAM 3. SZÁM • 1997. TÉL

ÁRA: 250 Ft

319956

AKADÉMIA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA HÍRMAGASZINJA

1825

Az Akadémiai Kiadó ajánlata!

1828

Az Akadémiai Kiadó Rt.

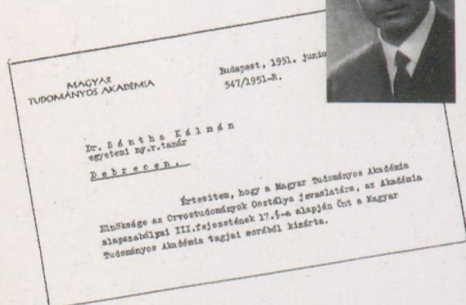
25% árengedményt ad minden kiadványa árából
az MTA rendes és levelező tagjainak,
illetve Központi Hivatala vezető munkatársainak.

Érdeklődni, megrendeléseket leadni
az Akadémiai Kiadó Rt. Vevőszolgálatánál lehet.

Tel./fax: 464-5504, Kováts Ildikó

A SÁNTHA-ÜGY

Majerszky Klára

Akadémiai Kiadó, Budapest

ISBN 9630574837
Teljes ár: 890 Ft

PEST-BUDA KIALAKULÁSA

BUDAPEST TÖRTÉNETE A HONFOGLALÁSTÓL
AZ ÁRPAD-KOR VÉGI SZÉKVÁROSSÁ ALAKULÁSIG

GYÖRFFY GYÖRGY

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

ISBN 9630573385
Teljes ár: 1200 Ft

AKADÉMIA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA HÍRMAGAZINJA
I. ÉVFOLYAM 3. SZÁM • 1997. TÉL

TARTALOM

Az MTA 1996. évi tevékenységéről	2
A vezetőség napirendjén	5
Elnökségi ülések 5 • Vezetői Kollégium 8 •	
Elnöki-Főtitkári Értekezletek 12 • Főtitkári Értekezletek 12	
Intézetkonszolidáció...	13
A természettudományi kutatóbázisért...	20
A kutatóhálózat bérrendszere	24
Akadémikusok és doktorok tiszteletdíjai	26
A támogatott kutatóhelyek forintjai	27
Stratégiai kutatások	32
„Féldőben” 32 • Rendezvénytáptár 34 •	
Magyar Tudományosság Külföldön 39	
Bolyai-ösztöndíj	42
A Magyar Tudomány Napja	46
Preferenciák?	49
A területi bizottságok jelentik	51
Osztályok hírei	55
Hírmozaik	56
A Parlament és a tudomány	57

AKADÉMIA

A Magyar Tudományos Akadémia hírmagazinja

Szerkesztőség: Budapest, 1051 Roosevelt tér 9. Tel./fax: 302 5638

Felelős szerkesztő: Szabó B. István, szerkesztő: Burucs Kornélia,

munkatársak: Hernádi Miklós, Párizs Ágnes, tördelőszerkesztő: Horváth Imre

Kiadó: MTA Történettudományi Intézete. Budapest, 1014 Üri u. 53. Tel.: 156 1539.

Nyomdai munkálatok: Akaprint Kft. Felelős vezető: Freier László

Terjeszti: Baranyi és tsa. Budapest, 1062 Bajza u. 68.

ISSN 1417-1007

AZ MTA 1996. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

BESZÁMOLÓ A KORMÁNY RÉSZÉRE

Az akadémiai törvény értelmében az Akadémia minden évben jelentést terjeszt elő évi tevékenységéről a kormány részére. A jelentés részletesen szól a testületek és az intézetek munkájáról. (A jelentés teljes szövegét az 1998-ban megindítandó Évkönyvben kívánjuk közreadni.) Alább a jelentés általános bevezetőjét és a határozati javaslatot közöljük.

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló, 1994-ben elfogadott XL. törvény 3. szakaszának (4) bekezdése értelmében „az Akadémia elnöke évente tájékoztatja a kormányt az Akadémia munkájáról”. Ennek megfelelően — az 1995. évhez hasonlóan — elkészült a tájékoztató anyaga, valamint az annak alapján összeállított kormány-előterjesztés és határozati javaslat.

Az Akadémia és a hozzá tartozó kutatóhálózat 1996. évi tevékenységének elsődleges célja természetesen ismét az volt, hogy új, nemzetközi szinten is jelentős eredményekkel gazdagítsa a hazai és az egyetemes tudományt, és ezen keresztül hozzájáruljon az ország gazdasági és szellemi teljesítőképeségének növeléséhez. Ezekről az eredményekről a megjelent kötetek részletesen számot adnak. Az Akadémia a hazai K+F szférában elfoglalt mintegy 16 százalékos részesedése mellett a hazai tudományos eredmények közel 30 százalékat szolgáltatva. Ugyanakkor megállapítható: az eredményesség egyik legfőbb mérőszámaként használt publikációs szám csökkent az előző évhez viszonyítva. Ennek legfőbb oka az, hogy a működési feltételek 1996 során tovább romlottak. Ebből következően az Akadémia vezetőinek és vezető testületeinek legfontosabb feladata az volt, hogy megkezdjék, illetve folytassák a *kutatási feltételek javítását*, az

Akadémia *belső reformját* és a közéletben *elfoglalt pozícióinak erősítését*.

Ahhoz, hogy az Akadémia lehetőségeinek és képességeinek megfelelően — a politikától független szervezatként — részt tudjon vállalni az ország előtt álló feladatok megoldásában, szükséges volt ezen kérdések meghatározása. Ennek során kialakult az az Akadémia által koordinált stratégiai kutatási feladatrendszer, amely hosszabb távon is segítheti mind az ország megfelelő irányú fejlődését, mind pedig az Akadémia — akadémiai kereteken túlnyúló — tudományos közéleti, köztisztviselési szerepének kiteljesedését. E feladatokhoz a kormány — az Országgyűlés támogatásával — bizonyos anyagi háttérrel nyújtott. Az Akadémia e források felhasználásával és a tudós közösségek mozgósításával már 1996-ban is jelentős eredményeket ért el, amelyeket mind a közvélemény, mind a döntéshozók számára hozzáférhetővé tett. Az eredmények és azok fogadtatása alapján már most jelezhető, hogy a munkák folytatása és esetleges bővítése feltétlenül indokolt.

Az 1996. évi tisztújító közgyűlést követően az Akadémia vezetői — az addigi eredményekre alapozva — megkezdtek a kutatóintézeti hálózat konszolidációját. Ennek legfőbb célja az, hogy a minőségi szempontok elsődlegessége mellett — figye-

lembe véve az ország tudomány iránt támasztott igényeit és pénzügyi teherbírását — olyan méretű mobilis kutatóhálózatot alakítson ki, amely megfelel a tudomány öntörvényű fejlődésének és ugyanakkor a vele szemben támasztott elvárásoknak. E konszolidációnak pénzügyi, személyi és infrastrukturális feltételei vannak. A felmért — nem maximális, de reális — költségvetési igényeket a kormány előterjesztése alapján az Országgyűlés eddig kielégítette.

A kutatóintézeti létszámok meghatározásakor az Akadémia arra törekedett, hogy a minőséget védve lehetőségeihez mérten garantálni tudja az intézetek — európai szinthez lassan közelítő — alapellátását. Ez a létszámstruktúra olyan átalakítását jelenti, hogy a dolgozók egy részének bére államilag garantált, míg a többi munkatárs foglalkoztatása az egyes kutatóhelyek anyagi — költségvetésen kívüli — erőforrásától függ.

Az infrastruktúra — elsődlegesen épület-állomány — kialakítása során arra kell törekedni, hogy az a kutatások céljainak megfelelő, ugyanakkor gazdaságosan működtethető és fenntartható legyen. Ennek megfelelően szakmai szempontokon alapuló intézeti összevonásokra és ingatlanok felszabadítására kerül sor.

Mivel a köztestületként működő Akadémia tevékenysége nem választható el a teljes hazai kutatói társadalom helyzetétől, figyelemmel kell lenni más, nem az Akadémiához tartozó kutatóhelyekre is. Az összehasonlítások során nyilvánvalóvá vált: az akadémiai kutatók bérhelyzete jelenleg sokkal hátrányosabb a felsőoktatási dolgozókéhoz viszonyítva. Ennek ismeretében az Akadémia vezetői kezdeményezték a Tudománypolitikai Kollégiumban az erre vonatkozó pontos vizsgálatok lefolytatását és a szükséges lépések előkészítését. Az eddigi eredmények alapján előre jelezhető, hogy a jelenlegi közalkalmazotti bérrendszer nem alkalmas a kutatói teljesítmények követésére és megfelelő elismerésére. Ebből következően a jövőben vagy a közalkalmazotti bérrendszer átalakítása vagy a kutatókra érvényes új bérrendszer kialakítása válik szükségessé.

HATÁROZATI JAVASLAT

1. A kormány tudomásul veszi a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnökének az Akadémia 1996. évi tevékenységéről szóló tájékoztatóját.

2. A kormány elismeri az MTA által koordinált stratégiai kutatások eddigi eredményeit. Ennek megfelelően ki kell alakítani e kutatások kormányzati ciklusokon átnyúló finanszírozási feltételeit.

Felelős: pénzügyminiszter,
az MTA bevonásával

Határidő: 1998. március 31.

3. A kormány elismeri a kutatóintézeti konszolidáció eddigi eredményeit. Ennek megfelelően mind az 1998. évi költségvetési törvény jóváhagyása és végrehajtása, mind az 1999. évi költségvetés előkészítése során továbbra is fontosnak tartja annak anyagi támogatását.

Felelős: pénzügyminiszter,
az MTA elnökének bevonásával

Határidő: összhangban az 1998. évi költségvetés végrehajtásával és az 1999. évi költségvetés előkészítésével.

4. Meg kell vizsgálni a kutatói bérrendszer átalakításának lehetőségét, összefüggésben a felsőoktatási bérhellyelzetével is.

Felelős: pénzügyminiszter,
az MTA elnökének bevonásával

Határidő: 1998. március 31.

5. Az MTA Könyvtárának konszolidációja során meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy a további működtetés az MTA és a Művelődési és Köznevelési Minisztérium kofinanszírozásával történjen.

Felelős: művelődési és köznevelési miniszter,
pénzügyminiszter,
az MTA elnökének bevonásával

Határidő: 1998. március 31.

6. A kormány támogatja az akadémiai törvény módosításának 1997. évi országgyűlési elfogadását.

Felelős: művelődési és köznevelési miniszter,
igazságügyminiszter,
az MTA elnökének bevonásával

Határidő: 1997. december 31.

A fenti célok elérése, és az Akadémia minél teljesebb körű bevonása a hazai kutatási feladatok megoldásába indokoltta teszik bizonyos akadémiai intézmények finanszírozási kérdéseinek felülvizsgálatát. Ezen intézmények között kiemelt szerepet tölt be a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. Tekintettel ennek közgyűjteményi jellegére, gyűjtőkörére és használói összetételének felsőoktatási többségére, indokolt annak vizsgálata, hogy a könyvtár működtetése a jövőben az Akadémia és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium kofinanszírozásával történjen. Ennek eredményeként a könyvtár eredményesebben és hasznosabban szolgálná mind a kutatói társadalmat, mind pedig a felsőoktatásban résztvevő — örömdetesen növekvő számú — hallgatókat.

Az 1994-ben elfogadott akadémiai törvény az akkori körülmények között megfelelően szolgálta a hazai kutatói szféra érdekeit. Rögzítette az Akadémia

jogállását, elismerte az önálló kutatóhálózati rendszer létjogosultságát és kiterjesztette az Akadémia felelősségét a hazai alapkutatási szféra egészére. Az azóta eltelt időszak ugyanakkor nyilvánvalóvá tette, hogy bizonyos esetekben a fenti jogszabály egyes részeit gátolják a kötelezően előírt feladatok végrehajtását. Ennek megfelelően az Akadémia kezdeményezte a törvény módosítását. A változások elfogadása esetén rugalmasabb működési rend alakítható ki az egyes tudományos célok elérése érdekében. A Kincstár belüli működés javasolt módosításával pedig növelhető a rendelkezésre álló források hatékonyabb, az európai normákhoz közelebb álló felhasználása.

A fenti előterjesztés alapján kérem, hogy a kormány fogadja el az Akadémia 1996. évi tevékenységéről készített tájékoztatót és a mellékelt határozati javaslatot.

Glatz Ferenc

Budapest 1997. október

MEGJELENT AZ AKADÉMIAI ALMANACH

„Ismét Almanachot tart kezében az Olvasó. Hat esztendő után. Adatokat, dokumentumokat talál benne. Akadémiánk tagjaira, intézeteire, szervezeti felépítésére, bizottságaira, titkárságaira vonatkozó információkat. És a legfontosabb, a napi testületi életünket meghatározó szabályokat: az 1994. évi törvényt, egységes szerkezetbe foglalva az alapszabállyal és az ügyrenddel.

Aki szerkesztett életében almanachot, bibliográfiát, kronológiát, az tudja: minden adattár tükré is az adatbázisnak. Az adatbázis színvonala pedig az adatgyűjtés és az adatszolgáltatás színvonalától függ. Akadémiánknak nincs megbízható, egységes elvek szerint működő adatszolgáltatása és adatbázist építő szervezete. Sem a tagokra, sem a bizottságokra vonatkozóan. Köszönet az osztályok titkárainak, az apparátusnak, hogy ilyen helyzetben segítségünkre voltak a kötetben található adatok összegyűjtésében. Most, hogy az utolsó korrektúra javítása után nyomdába adtuk a könyvet, azonnal hozzáfogunk az egységes adat-bázist építő szervezetre vonatkozó javaslat kidolgozásához, melyet a legközelebbi elnökségi ülés elé terjesztünk. Elképzeléseink — amelyeket az adatgyűjtés, illetve a sajtó alá rendezés során alakítottunk ki — egy számítógépen hozzáférhető és folyamatosan korrigálható nyilvántartást céloznak. Reméljük, hogy az 1998. évi választások után visszatérhetünk az Almanach megjelentetésében is az 1991 előtti rendszerességhez, és reméljük, hogy az időközben kiépülő adatnyilvántartás rendszere már kiküszöböli azokat a hibákat, amelyek e kötetben — a leggondosabb ellenőrzés ellenére is — nyilvánvalóan megtalálhatóak.

Tisztelt Olvasó, kedves köztestületi tag!

A jelenlegi Almanachot hézagpótlónak tekintjük. Noha az 1997. évi július 31-i állapot szerinti adatokat tartalmazza, több esetben visszanyúlik az 1993. évi választásokig. És hézagpótló jellegéből következik kérésünk is: minden hibásnak talált adat korrigálásában nyújtsanak segítséget, hogy az adatbázis építését folytathassuk. (Cím: MTA Kutatás- és Szerveztelemző Intézet, 1051 Budapest, Nádor u. 18.)

Végül külön szeretnénk köszönetet mondani az MTA Történettudományi Intézete kiadványcsoportjának és vezetésének, akik a szerkesztés, a sajtó alá rendezés, a kiadás fáradságos munkáját végezték. Gyorssegélyként, Akadémiánkért, a szervezet rendszeres üzemeltetéséért.

Glatz Ferenc

(Az Almanach előszava)

A VEZETŐSÉG NAPIRENDJÉN

ELNÖKSÉGI ÜLÉSEK

1997. október 14.

Az Akadémia vagyona, vagyongazdálkodása, az intézetekből kivált kft.-k működésének kérdésköre közgyűlési hozzászólás alapján az elnök kérésére került az elnökségi ülésre. Az előterjesztés áttekintette az Akadémia ingatlanvagyonát mind a törzsvagyon, mind a rábízott vagyoni körben, valamint az Akadémia vagyoni részesedéseit: a különböző gazdasági társaságokban szerzett részesedéseket szintén törzsvagyon, illetve intézményi, rábízott vagyoni csoportosításban. Tartalmazta továbbá a vagyongazdálkodás törvényi, szabályozási kereteit, az eljárási szabályokat, a vagyongazdálkodás intézményi kereteit. Emellett szólt az ingatlanvagyon kezeléséről, használatáról és hasznosításáról és az intézetekből kivált kft.-k, illetve az intézményekből átalakult gazdasági társaságok működéséről.

Az elnökség az előterjesztés nyomán állást foglalt abban, hogy jónak tartja, miszerint egy ilyen informatív, problémafeltáró kimutatás került az Akadémia legfelsőbb vezető testülete elé. Az előadott anyagból világosan kiderült, hogy a gazdálkodás szabályosságát rendszeresen ellenőrzik, a vezetőséget a szabályozatlanság miatt semmilyen területen nem érheti vád. Megállapítható továbbá, hogy a kihasználás gazdaságosságának és a vagyonesztés minimalizálásának alapelveit követve törekedni kell arra, hogy a még meglévő anomáliák feltárassanak, valamint az 1998-as évre a vagyongazdálkodás és -hasznosítás további alapelveit leszögezze koncepció szülessen. A konszolidáció során foglalkozni kell azzal a kérdéssel is, hogy az egyes intézetek vagyonfelhalmozó és közhasznú tevékenysége között szükséges-e,

lehet-e általánosan megállapítani arányokat. A közgyűlésen a Vagyonkezelő Kuratórium, a Felügyelő Bizottság és a főtitkár mellett az elnökség részéről Vizi E. Szilveszter alelnök is tájékoztatja a közgyűlést a különböző javaslatok nyomán 1998-ra kialakított koncepcióról.

Tájékoztató hangzott el az *akadémiai törvény módosításáról*, melynek lényeges részét képezi az Akadémia és a Pénzügyminisztérium között kialakult vita a Kincstár számlavezetési jogáról. A PÜM álláspontja szerint a Kincstár számlavezetői tevékenységet folytathat az egész akadémiai tevékenységre nézve. Ezzel szemben az MTA számára tudománypolitikailag koncepcionális kérdés az, hogy az Akadémia nem az államháztartás által juttatott jövedelmeibe a Kincstárnak nincs beleszólási joga.

A *támogatott kutatócsoportok** helyzetéről szóló, nagy vitát kiváltó főtitkári előterjesztés esetében a fő vitakérdés ez esetben a kutatóintézetek és a támogatott egyetemi kutatócsoportok közötti ellentét. Végül az elnökség összefoglalóan abban foglalt állást, hogy jelen esetben nem a most működő rendszer értékelése a kérdés, hanem az elkövetkező, 1999–2000 közötti pályázati rendszer kiépítése. Az elnökség véleménye szerint, abban az esetben, ha nagyobb anyagi erőforrás nem várható, a jelenlegi rendszer maradjon fenn, a pályázati rendszer egyik lényege ugyanis éppen a mobilitás. Emellett viszont az elnökség tegyen meg mindent az anyagi forrásbázis kibővítésére. Amennyiben ez sikeres lesz, a kérdés kerüljön újra napirendre, és így az intézetekre is kiterjeszthetővé válik. Eközben a Konszolidációs Bizottság diszciplínaként tekintse át a kutatócsoportok, kutatóhelyek helyzetét. A

* A támogatott kutatóhelyekről szóló összefoglalót lásd e számunk 27–31. oldalán.

jelenlegérvényben lévő rendszerértékelésére pedig az 1999. év első felében kerülhet majd sor.

Az elnökségi ülés napirendjén szerepelt továbbá: a Nemzeti Stratégiai Kutatási Programokról, valamint a „Magyar Tudomány Napja” rendezvény előkészületeiről szóló tájékoztató.

1997. október 28.

A vidéki tudományos munka helyzetéről és problémáiról szóló jelentés az öt vidéki akadémiai bizottság véleményét foglalta össze a vidéki tudományos munkáról. A regionális bizottságok szinte az egész vidéki tudományosságot lefedik, az 1960–70-es években kifejezetten azzal a céllal jöttek létre, hogy a „vidék” tudományos életét fejlesszék és koordinálják. Kiemelendő feladat ezért a bizottságok tudományos műhely jellegének erősítése a továbbiakban, amihez biztosítani kell a megfelelő gazdasági háttérrel is. A vidéken működő tudományos kutatók a fővárosiakkal számos ok miatt — infrastruktúra alacsonyabb színvonala, anyagi háttér, időráfordítás (pl. utazások miatt) hátrányban vannak.

A jelentést az elnökség jóváhagyólag tudomásul vette és bizottság felállítását javasolta, melynek feladata az 1998. évi első elnökségi ülésre a vidéki tudományos helyzettel kapcsolatban a realitások felmérése és konkrét javaslatok megtétele gazdasági kérdésekben, ill. a helyi jutalmak ügyében. A bizottság tagjai: Michelberger Pál, Keviczky László, Tigyi József és Csomó István.

A Tudományos Bizottságoknak az akadémiai konszolidációs folyamatban betöltött funkcióiról és működési feltételeiről szólt a következő napirendi pont. Az akadémiai törvény által szabályozott szervezeti felépítésben a tudományos bizottságoknak kijelölt, lényeges szerepük van. Arra hivatottak, hogy egy-egy szakterületet kompetens módon képviseljenek az Akadémia szervezetében, ugyanakkor az MTA tudománypolitikai célkitűzéseit a szakterületre közvetítsék és a tudományos munkát és közéletet az elérhető eszközökkel támogatásuk.

A jelentés nyomán az elnökség állásfoglalása értelmében ebben a kérdésben a köztestületiség fogalmát kell tisztázni. Szükséges ehhez, hogy az osztályokon készüljön egy összegző jelentés a következő szempontok alapján: miként jöttek létre a bizottságok, mai helyzetkép, a doktori minősítés kérdése, finanszírozás kérdése, valamint hogy a köztestületi tagságot foglakoztatják-e a bizottságok. Az osztályok jelentéséből 1998. II. felére a bizottság készítsen írásos állásfoglalást, dolgozza ki az irányelveket. A bizottság elnöke: Harmathy Attila, tagjai: Pataki Ferenc, Friedrich Péter és Prohászka János.

Előterjesztés hangzott el a *Doktori Tanács Titkárságának megújításáról*, a doktori cím odaítélésének folyamatáról, a tudományos osztályok ez irányú leterheléséről. Az elnökség elé ebben a témában még 1995. áprilisában került az első előterjesztés. A Doktori Tanács megalakulásakor — 1995. januárjában — 553 doktori és 1 539 kandidátusi — folyamatban levő — ügyet vett át, amelyből 1997. szeptember 1-jén a folyamatban levő „rég”i doktori ügyek száma 95. A kandidátusi ügyek száma 620, ebből 239 az 1995-ben átvett és 381 a kormányrendelet alapján utólag — 1997. szeptember 1-jéig — benyújtott. A jelenlegi testületi, szervezeti és egyéb adottságok mellett a „rég”i ügyek túlnyomó része másfél éven belül elintézésre nyerhet, számítani kell azonban néhány ilyen típusú ügy 2–3 éves elhúzódására is.

Az MTA doktora tudományos cím megszerzéséért indított eljárás kezdeményezésére először 1995-ben nyílt lehetőség, 1997. október 1-jéig összesen 202 eljárás indult, ebből teljesen befejezett 14 ügy. Az új ügyek elbírálásában az MTA tudományos osztályainak és tudományos bizottságainak új feladatul van, és nincs munkájuk ebben a Doktori Tanács szakbizottságainak, ugyanakkor új feladata van a Titkárságnak. Az új ügyek elintézési idejéről pontos, határozott álláspont nem alakítható ki. Jelenleg a beadástól számítva az eljárás lefolytatása — optimális esetben — egy-másfél évet vesz igénybe.

1998-ban tervezett a Titkárság szervezeti átalakítása, amely nem a Doktori Tanács (ideiglenes) szakbizottsági rendszeréhez, hanem az akadémiai tudományos osztályok rendszeréhez igazodik.

Jelen eseten az elnökség szükségesnek tartja felhívni a Tanács figyelmét a gyorsítás szükségességére, mivel számtalan panasz érkezett a lassú ügyintézés miatt.

Az MTA alapszabálya és az 1997. évi közgyűlési képviselő-választás szabályai alapján a 200 nem akadémikus képviselő választása a Választási Bizottság és az MTA Kutatásszervezési Intézet közreműködésével az ütemezés szerint folyik. A jelölési szakasz 1997. június 30-án lezárult. A Választási Bizottság ellenőrzése után a bizottsági jelölési listákat a tudományos osztályoknak július 31-ig megküldték. Az osztályok által jóváhagyott jelöltlisták alapján a KSI elkészítette a bizottságonkénti szavazólapokat, és a szeptember 20-ig regisztrált köztestületi tagoknak megküldte. A köztestületi tagok november 15-ig küldik vissza a KSI-nek a szavazólapokat, melyeknek közjegyző jelenlétében történő felbontása és feldolgozása után a szavazás eredményét a Választási Bizottság 1997. december 10-ig megállapítja. Ezt a pontot a 200 doktor képviselő választásával összevonva tárgyalta az elnökség, mivel december 10-re befejeződik a választás folyamata, ám a közgyűlésre még a „rég” képviselők kapnak meghívót, mivel mandátumuk 1998. január 1-éig szól. Ezért az elfogadott javaslat szerint a Jelölőbizottság felállításának határideje 1998. február 28., így munkájában már az új doktor képviselők vesznek részt.

Előterjesztés hangzott el az 1998. évi tagválasztás irányelveire, az előkészítő eljárás ütemezésére, valamint a megjelölt választási határidők meg nem tartásának következményeire. „Az akadémikussá választás eljárási szabályai” szerint tagválasztó ülést az akadémiai ciklus 2. évében esedékes májusi közgyűlés egyik munkanapján kell kitűzni, tehát a tagválasztásra 1998. májusában kerül sor. A tagválasztás fontos irányelve a kellő tudományos teljesítménnyel, nemzetközi elismertséggel rendelkező fiatal tudósok megválasztása. Ezért a 70 évesnél idősebb levelező tag ajánlása, illetve jelölése az osztályok keretein belül beszámításra kerül.

A tudományos osztályok ajánlásai:

Osztály	Rendes tag	Levelező tag	Külső tag	Tiszteleti tag
Nyelv- és Irodalom-tudományok Osztálya	1	11	3	3,
Filozófiai és Történettudományok Osztálya	4	11	3	3
Matematikai Tudományok Osztálya	2	14	4	3
Agrártudományok Osztálya	2	17	2	4
Orvosi Tudományok Osztálya	3	16	4	7
Műszaki Tudományok Osztálya	7	13	0	3
Kémiai Tudományok Osztálya	6	15	4	5
Biológiai Tudományok Osztálya	5	20	5	7
Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya	3	13	4	0
Földtudományok Osztálya	3	12	3	3
Fizikai Tudományok Osztálya	1	13	5	4
Összesen:	37	155	37	42

1997. október 17-én az Akadémia tagjai közül 166 fő volt 70 év alatti, tehát pillanatnyilag 34 új levelező tag választható. A tagajánlásokat a Magyar Tudomány 1997. december 5-én jelenteti meg. E szám megjelenése után legkorábban négy héttel, legkésőbb 1998. február 28-ig a tudományos osztályoknak tagjelölő osztályüléseket kell tartani. A titkos szavazás eredményéről az osztályoknak előterjesztést kell készíteni az elnökség 1998. március 28-i ülésére. Az elnökségi ülésen az elnökség meghatározza az osztályonként választható tagok számát, és az akadémikusok gyűlése elé terjeszti javaslatát.

Az 1998. évi tagválasztás előkészítésének vitájában előkerült az alapszabály esetleges módosításának kérdése, mivel nincs pontosan lefektetve a *külső tagok/kettős állampolgárság kérdésének tisztázása*. Harmathy Attila alelnököt felkérték a probléma jogi hátterének tisztázására, azzal a további javaslattal, hogy az elnökség a kérdésre tavasszal térjen vissza.

Az elnökségi ülés témája volt továbbá: az 1998. évi országgyűlési beszámoló alapelvei, az Akadémia 1996. évi tevékenységéről

készített kormánytájékoztató vitája.* Előterjesztés az 1997. évi decemberi közgyűlés időpontjára, szervezeti jellegére, tárgysorozatára és a meghívottak körére. Előterjesztés az 1998. évi Kossuth- és Széchenyi-díj adományozásáról.

Vezetői Kollégium

1997. szeptember 3.

Kiterjedt vitát folytatott a Vezetői Kollégium a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának fejlesztési koncepciójáról és anyagi helyzetéről. A vitában részt vett Engel Pál, a könyvtár főigazgatója is. Bevezetőjében az Akadémia elnöke röviden összefoglalta az előzményeket. Az Akadémia új vezetése a csődöt jelentett könyvtár ügyét napirendre tűzte. Engel Pál, az új főigazgató, a helyzet megismerése után lemondott, mondván, hogy csődfelszámolást nem vállal. Az elnökség 1996 novemberében bizottságot küldött ki Lipták András, Friedrich Péter, Ritoók Zsigmond akadémikusok összetételben. Engel Pál főigazgató lemondását követően a kiírt pályázat eredménytelen volt. Ezt követően Engel Pál visszavonta lemondását, és elkészítette a könyvtár megújulására vonatkozó koncepciót.

A vita során elhangzott fontosabb észrevételek:

- Engel Pál főigazgató évek óta a legszínvonalasabb könyvtári koncepciót készítette el.
- Az előterjesztett koncepció alapul szolgálhat az elnökség számára a megfelelő megoldás kidolgozására.
- A VK-nak az előterjesztett anyagok ismeretében intézkedni kell.
- A könyvtár profiljának meghatározására szükség van (a gyűjtőkör áttekintése indokolt).
- A megváltozott olvasói kör miatt (egyetemi hallgatók aránya jelentősen nőtt) a

Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatása indokolt.

- 2-3 évre szóló cselekvési programra van szükség.
- Meg kell vizsgálni a könyvtár és az intézeti könyvtárak viszonyát, együttműködését.
- A finanszírozási problémák rövid és hosszú távú intézkedéseket igényelnek.
- A könyvtárban a szükséges létszámot meg kell határozni.
- A Lukács Archívum és a tudománymetriai csoport szervezeti elhelyezéséről dönteni kell.

A Vezetői Kollégium a következő határozatot hozta: a könyvtár a mély válságból csak a következő 2-3 évben emelhető ki. Ennek érdekében három szinten szükséges intézkedéseket tenni:

a) A VK ad hoc bizottságot küld ki a könyvtár részére nyújtandó *gyorssegély* indokolt mértékének megállapítására. A bizottság tagjai: Harmathy Attila, Engel Pál, Csomó István. Munkája során a bizottság konzultációt folytat Keviczky László főtítkárral. A feladat elvégzése sürgős!

b) Középtávon — 1999-ig terjedően — állásfoglalásra elő kell készíteni

- a profiltisztításra vonatkozó tervet,
- a központi és az intézeti könyvtárak viszonyára vonatkozó javaslatot,
- a belső szerkezet megújítását (létszám),
- a Konszolidációs Bizottság foglalkozzon a Lukács Archívum és a tudománymetria kérdésével,
- készüljön terv a könyvtár kofinanszírozására,
- vizsgálják meg a virtuális könyvtár kialakításának feltételeit.

Az előterjesztés kerüljön a decemberi közgyűlés elé!

A fenti feladatot elvégző bizottság a következő: Harmathy Attila (elnök), Lipták András, Ritoók Zsigmond, Friedrich Péter, Poprády Géza, Inzelt Péter (tagok).

c) *Minisztériumi szint:*

A b) pont alatti bizottság tegyen javaslatot a Művelődési és Közoktatási Minisztériumnak az országos könyvtári hálózat fejlesztésére, a feladatmegosztás újragondolására. Felelős: Harmathy Attila.

Az ülésen tájékoztatás hangzott el a *székház rekonstrukciós munkáinak állásáról*, a

* Az MTA 1996. évi tevékenységéről a kormánynak készített beszámoló szövegének Bevezetését és a benyújtott határozati javaslatot lásd e számunk 2-4. oldalán.

várható befejezés idejéről és a szükséges teendőkről.

A VK megvitatta az akadémiai támogatású *tudományos társaságok finanszírozását*. Bizottságot küldött ki az indokolt és szükséges források meghatározására, a társaságok szervezeti rendszerének újragondolására (Vizi E. Szilveszter).

Az Akadémia elnöke tájékoztatást adott a Konszolidációs Bizottság tevékenységéről, a folyamat pillanatnyi állásáról. (A konszolidációs döntések végrehajtásáért az elnök javaslatára a főttkár a felelős.)

Michelberger Pál tájékoztatta a VK-t, hogy a levelezőtag-ajánlás folyamán az érvényes szabályzatot nem egységesen értelmezik: néhányan kettőnél több levelező tagot ajánlanak. Az osztályelnököket levélben hívta fel a szabály szigorú betartására.

A VK egyetértett azzal, hogy ebben az évben a 70 éven felüliek ajánlása, illetve jelölése az osztályok keretében beszámításra kerüljön.

1997. szeptember 7.

A kutatóintézetek konszolidációjának állását Keviczky László főttkár előterjesztésében vitatta meg a Vezetői Kollégium. A főttkári tájékoztatás kitért az intézetek létszámának alakulására, az üressé váló épületek gondjaira (béreltetés, értékesítés), az intézeti költözködések, elhelyezkedések állására. Külön is szólt a Szociológiai Intézet problémáiról.

Glatz Ferenc elnök részletes előadás keretében ismertette a *fejlesztési elgondolásokat*. Ismertette, hogyan függ össze a *tudománypolitikai alapelvek, a stratégiai kutatások kidolgozása, valamint az intézetkonszolidáció kérdése*. Különös hangsúllyal mutatta be, hogyan tárhatják fel a stratégiai kutatások a meglévő intézményrendszer hiányosságait, de fejlesztési igényeit is. A konszolidáció, ezt kezdettől fogva hangsúlyoztuk, szerves része a fejlesztés. (Az első periódusban az eddigi elmaradások pótlásának megindítása. 1999 után, a második szakaszban a belső fejlesztések.) Az erre vonatkozó tárgyalások előrehaladásáról tájékoztattott. Az

elnök ismertette a konszolidációra kapott pénzüsszegeken belül a fejlesztés tervezett felhasználási alapelveit. Az intézetek *alapellátása* a konszolidáció eredményeként javul. A létszámcsökkentés nem meghatározó eleme a folyamatnak, mivel az 1997. évi régi létszámra adott pénzek az intézetek bázisköltségvetésében maradnak. Vagyis az igazgatók, ha akarják, az új (központilag biztosítani vállalt, ún. garantált létszám) és a régi létszámra eső bérösszegek közötti különbséget akár állások nyitására is használhatják (teljes létszám). Az Akadémia vezetése nem vonja el, nem központosítja ezt a közel 800 millió–1 milliárd forintot az intézetektől. Ugyanakkor a fejlesztések fiatal kutatói állások megnyitását (50 fő) is jelentik. A remélt költségvetési átcsoportosítás alapján tervezett 50 fő fiatal kutatói állással együtt a hálózatban 1998-tól remélhetően a 225 fiatal kutató helyett 325 fő kap helyet. A létszámváltozásokról ezért beszélünk úgy, mint átstrukturálódásról. A végrehajtáshoz szükséges feltételeket — most már, a kormány költségvetési ülése után látjuk — a konszolidációs folyamat keretében meg lehet teremteni. Az elnök jelezte: egyetlen, a jelen keretek között megoldhatatlan probléma a kutatóintézetek bérezésének lemaradása. Az Akadémia ezért *egy általános kutatói bérrendezés* és nem a pótlékok szövevényének a híve, harcosa.

A vázolt fejlesztési javaslattal a VK egyetértett. A VK ajánlotta az elnöknek, hogy az elnökséget tájékoztassa, a fentiekre pedig kapjon részletes tájékoztatást a közgyűlés.

A vita során jelentős hangsúlyt kapott az *egyetemek és az intézetek bérezése közötti egyre növekvő eltérés*. Az egyetemi bérek ma már 35–40%-kal magasabbak az intézetieknél. A kérdés rendezésére az Akadémia vezetői lépéseket tettek és tesznek a pénzügyminiszternél, azonban a különbség megszüntetésére rövid távon nem látnak esélyt. Az egyetemi bérek előreszaladásának alapja a felsőoktatási norma magasabb megállapítása, miáltal a fennmaradó költségvetési hányad, kvázi saját forrásként, bérfejlesztésre rendelkezésre áll. Mivel az Akadémia jelenleg saját plusz forrással nem rendelkezik, az intézeti kutatók bér-

fejlesztése csak hosszabb tárgyalások után remélhető.*

A „Magyar Tudomány Napja” c. rendezvény előkészítéséről kapott tájékoztatást a Vezetői Kollégium, Tolnai Márton és Szabó B. István előterjesztésében.

1997. október 8.

A Vezetői Kollégium 1997. szeptember 3-án részletes vitát folytatott a *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának fejlesztési koncepciójáról és anyagi helyzetéről*. A megbeszélésről készült állásfoglalás háromszintű intézkedéssorozatot rendelt el: a) azonnali gyorssegély mértékének megállapítása; b) középtávú, 1999-ig terjedő intézkedésekre javaslatok kidolgozása; c) a Művelődési és Köznevelési Minisztériummal a feladatmegosztásról tárgyalások kezdése.

A könyvtár részére adandó gyorssegély ügyében a felkért bizottság javaslatára az Akadémia elnöke és főtítkára biztosította az ez évi működéshez feltétlenül szükséges anyagi forrásokat. A középtávú koncepció kialakítására kiküldött bizottság javaslatát október második felében terjeszti a Vezetői Kollégium, majd az elnökség elé. Az Akadémia elnöke személyes tárgyalások után levélben fordult a művelődési és köznevelési miniszterhez, hogy a könyvtár kofinanszírozásáról mielőbb tárgyalások kezdődjenek.

Eközben Engel Pál főigazgató szeptember 29-én október 1-jétől történő felmentését kérte. A Vezetői Kollégium tudomásul veszi és elfogadja Engel Pál lemondását, egyúttal köszönetét fejezi ki a könyvtár megújítására kidolgozott koncepció elkészítéséért. Az Akadémia vezetői és testületei egyaránt amellet foglaltak állást, hogy a nemzeti intézményként működő könyvtár fenntartása feltétlenül indokolt, melynek alapvető feltétele a megfelelő vezető személyének kiválasztása.

A könyvtár kialakult bonyolult, nagyrészt anyagi természetű problémáinak rendezésére a Vezetői Kollégium szerint *elnöki biztost*

kell kinevezni. A Vezetői Kollégium felkérte az Akadémia főtítkárát és a Könyvtári Bizottság elnökét, hogy a számításba jöhető szakemberekkel a megbeszéléseket folytassák le, és annak eredményéről a Vezetői Kollégiumot tájékoztassák. Felelős: Harmathy Attila.

Uléleménykérő szándékkal tájékoztatta az Akadémia elnöke a Vezetői Kollégiumot arról, hogy a kormány felkérte egy, a Hágai Nemzetközi Bíróság döntéséből adódó feladatok hatékony ellátásának elősegítésére létesítendő *Tanácsadó Testület* szervezésére és vezetésére. A testület feladata a kormány munkájának segítése az ésszerű megegyezés érdekében, a veszteségek minimalizálásának szem előtt tartásával.

A Vezetői Kollégium tagjai vita után úgy foglaltak állást, hogy a kormány kérését az Akadémia nem utasíthatja vissza, hiszen komoly szakmai és részben tudományos kérdések merülnek fel. Mindazonáltal felhívta a figyelmet arra, hogy a politikai természetű kérdésektől a lehetőség szerint távol kell maradni. A felkérésnek egy hosszabb távú koncepció részeként történő felfogásával egyetértett a Vezetői Kollégium, mely javasolta, hogy a testület által kialakított vélemény(ek)e feltétlenül meg kell ismertetni a széles közvéleménnyel.

1997. október 15.

A Vezetői Kollégium napirendjén megvitatatta és elfogadta a kormány elé terjesztett beszámolót „A Magyar Tudományos Akadémia 1996. évi tevékenységéről”.

Az akadémiai támogatású *tudományos társaságok helyzetének áttekintésére* és a szükséges intézkedések kidolgozására a VK bizottságot küldött ki. A bizottság megállapította: a tudományos társaságok a mai gyakorlat szerint tovább nem működtethetők. Költségvetésből támogatási igényeik változatlan rendszerben nem elégíthetők ki. Az egyes társaságok teljes jogi rendezetlenség mellett működnek.

A szövetségbe tömörült társaságok (MTESZ, MOTESZ) profi szervezetek, melyek a központi költségvetésből is kapnak

* Vö. erre a kutatóhelyek bérrendszeréről szóló cikkünket a 24–25. oldalakon!

támogatást, valamint számos szponzor is segíti működésüket.

A társaságokból egy szövetség alakulását — Pataki Ferencnek, a II. osztály elnökének javaslatára — a Vezetői Kollégium támogatja (Társadalomtudományi Társaságok Szövetsége). A szövetség a költségvetési és szervezeti előnyök mellett jelentős adminisztratív munka és bér megtakarítását is jelentheti.

A Vezetői Kollégium a társaságok problémáit felmérő bizottság kiegészítését javasolta a II., a III. és a IX. Osztály képviselőivel, és ebben az összetételben hívja össze a társaságok vezetőit. A feladatokat a következő ütemezés szerint kell végrehajtani:

- 1997. december 31-ig készüljön terv a szövetség megalakítására,

- a tervet 1998 elején a Vezetői Kollégium tárgyalja meg,

- az 1998. évi költségvetési támogatás összesen 13 millió Ft,

- 1999. évtől költségvetési támogatás csak a szövetségnek adható.

A Magyar Orvosmozgalom a Nukleáris Háború Megelőzéséért, a Magyar Földrajzi Társaság és a Magyar Parazitológusok Társasága — mint nem társadalomtudományi társaság — az előterjesztés szerint dönthet hovatartozásáról.

Az Akadémia elnöke tájékoztatta a Vezetői Kollégium tagjait, hogy a *Nagylexikon-vállalkozás* talpra állt. A további kötetek megjelentetéséhez az Akadémia szellemi segítséget ad, anyagi kötelezettséget nem vállal.

1997. október 22.

Kötetlen megbeszélést folytatott a Vezetői Kollégium az 1997. október 28-i Elnökségi ülésen napirendre kerülő *tagválasztás egyes kérdéseiről*. Az ajánlások a tudományos osztályokra beérkeztek. A VK egyetértett abban, hogy a 70 éven felüliek az ún. osztálykeretben beszámításra kerüljenek, valamint azzal, hogy a külső tagok száma 100 főnél ne legyen több.

Hosszas elemző vita folyt az osztályok közötti belső struktúra, arány kérdéséről. A

mostani választási szabályzat a jelenlegi torz tudománytörténeti képviselőt tovább erősíti. Az Akadémia elnöke javasolta ennek előbbi oldását. Ugyancsak javasolta a korhatár 65 évre való leszállításának megfontolását. A javaslattal a Vezetői Kollégium tagjai egyetértettek: az osztálystruktúra nem áll arányban a tudomány fejlődésével. Bár a korhatár 65. életévre történő leszállításával a VK elvileg egyetértett, annak bevezetését a mostani választásnál nem látja véghezvihetőnek. Javasolja, hogy kezdődjék meg egy elemző, előkészítő munka a következő választás új elvek szerinti lefolytatásához. Ennek jegyében már most legyen 5–7 főnyi tartalék — az osztályokon leosztott keretszámokon túl —, amivel tudománpolitikai szempontból ki lehetne igazítani a legnagyobb anomáliákat. Erre vonatkozóan — a kiküldött bizottság javaslata alapján — az elnökség hozhatna döntést.

A Vezetői Kollégium áttekintette az 1996. évi akadémiai tevékenységről a *kormány részére készített beszámolót*. Az előterjesztett beszámolót a VK elfogadta azzal, hogy az előterjesztett határozati javaslat mellé kerüljön még egy kb. 1,5 oldalnyi összefoglaló, a határozati javaslatot alátámasztó anyag. Ezt az utóbbi anyagot a Vezetői Kollégium ismét meg kívánja vitatni.*

Megvitatta a Vezetői Kollégium a *decemberi közgyűlés* tárgysorozatát is. A tárgysorozat tervezetét az előterjesztés szerint elfogadta. A délutáni program címét a következőben határozta meg: „Kötetlen vita a hazai kutatásfinanszírozási rendszer jövőjéről”.

Az Akadémia elnöke levélben fogja felkérni előadás, illetve korreferátum tartására e tárgykörben Lipták Andrást, Stark Antalt és Bihari Istvánt.

Az Akadémia székházában a közeli jövőben elkészül a Tudósklub és az étterem. Ennek működtetése, üzemeltetése mielőbb döntést igényel. A klub és étterem egyik potenciális működtetője szerint az éves működési költség 85 millió forintba becsülhető. A működési költségekhez az Akadémia költségvetési hozzájárulást nem tervez.

* Vö. e számunk 2–4. oldalán.

1997. október 29.

A Vezetői Kollégium megvitatta az *Aka-print* és a *KESZ működéséről készített* előterjesztést. A vitában a VK tagjain kívül meghívottként részt vett Szász Zoltán kuratóriumi elnök, Bálint Csanád az AKVT társelnöke, Csomó István és Pritz Pál főosztályvezetők.

Az értékelés már korábban elkészült, tárgyalására azért csak most került sor, mert az állásfoglalás kialakítása megkívánta az intézeti konszolidáció folyamatában a vári intézetek ügyében a döntést. A tárgyalat előterjesztés figyelembe vette a Konszolidációs Bizottság döntéseit.

Az Akadémia elnöke tájékoztatta a Vezetői Kollégiumot — a Magyar Bálint miniszterrel folytatott tárgyalásának eredményeként —, hogy a közeli napokban várható levélben a miniszter értesíteni fogja az Akadémiát arról, hogy az Akadémiai Könyvtár — meghatározandó feltételek mellett — beléphet a közkönyvtári rendszerbe. Ezáltal jelentős költségvetési támogatáshoz juthat. További lehetőségként felmerült egy MTA-MKM közötti szerződés kötése, amely a rendszeres kvótátámogatást kiterjesztené az Akadémiai Könyvtárra is.

Az Akadémia elnöke tájékoztatást adott arról a megbeszélésről, amit a *nagyvállalatok vezetőivel folytatott*. Bejelentette, hogy felhívással fordul a legnagyobb vállalatok vezetőihez, figyelmükbe ajánlva a tudomány támogatását. Az egy éve folyó akciója elsősorban a természettudományi kutatóintézetek és tanzékek helyzetén kíván hosszú távon segíteni. Számos pozitív visszajelzés közül is kiemelkedik, hogy Somody Imre a Pharmavit Rt. elnök-vezérigazgatója 50 ezer dolláros díj alapítását fogja bejelenteni a november 3-i ünnepségen.*

Elnöki-Főtitkári Értekezletek 1997. október-november

Az elnök javaslatára minden héten kedden tíz órakor a főállású választott vezetők (elnök, főtitkár, főtitkárhelyettes),

valamint a két titkárságvezető rendszeres értekezletet tart. Előkészítik az elnökség, a Vezetői Kollégium üléseit, együtt döntenek a folyamatban lévő ügyekről és tájékoztatják egymást.

Főtitkári Értekezletek 1997. október-november

A Főtitkári Értekezlet a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának munkáját segítő testület. Működését az MTA Titkárságának a Vezetői Kollégium által elfogadott szervezeti és működési szabályzata határozza meg. E szabályzat III. fejezet 9. pontjának (2) bekezdése szerint az Akadémia, illetőleg a titkárság egészét érintő irányítási, vezetői döntések előkészítése, továbbá az akadémiai előterjesztések, jelentések stb. elbírálása, valamint a titkársági munka megszervezésének, rendszeres áttekintésének és értékelésének elősegítése érdekében a főtitkár — a főosztályvezetők részvételével — Főtitkári Értekezletet tart. Az egyes megbeszéléseken természetesen a tárgyalat témáktól függően külső meghívottak is részt vehetnek.

Az utóbbi két hónapban a Főtitkári Értekezleteken az alábbi főbb témák kerültek megvitatásra:

- Az Országos Tudománypolitikai Információs Rendszer kialakításának feladata és feltételrendszere;
- Tájékoztató az 1997. évi fiatal kutatói álláshelyek betöltéséről;
- Az MTA Doktori Tanács Titkársága személyi állományának helyzete és további alakulása;
- Az 1997. évi decemberi közgyűlés előkészítésének és szervezésének feladatai;
- Előzetes tájékoztató a különböző testületekben és bizottságokban való akadémiai képviselétről;
- Az 1998. évi költségvetési támogatásokról készítendő közgyűlési előterjesztés tervezete.

P. K. – Z. P.

* Vö. erre „A természettudományi kutatóbázisért” c. cikkünket e számunk 24–25. oldalán.

INTÉZETKONSZOLIDÁCIÓ...

Az intézetkonszolidáció első szakasza szeptember-október hónapban általában a tervek szerint haladt előre. A telephely-változtatás, az intézetátalakítások, összevonások konfliktusokkal is járnak, melyekről folyóiratunk beszámol. Alább közöljük a Konszolidációs Bizottság beszámolóját az 1997. évről, s a bizottság októberi üléseiről készült összefoglalót, továbbá interjúkat adunk közre.

JELENTÉS A KONSZOLIDÁCIÓRÓL*

A Konszolidációs Bizottság 1997. évi munkájáról

A Magyar Tudományos Akadémia 1997. májusi közgyűlésére az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT) és a kilenctagú Konszolidációs Bizottság (bizottság) közös javaslatot terjesztett elő a kutatóintézeti konszolidáció végrehajtásához szükséges feladatokra. E javaslatokat a közgyűlés nagy szótöbbséggel elfogadta. Az akkor meghozott határozatok egyikével a közgyűlés felkérte a bizottságot, hogy folytassa munkáját, és koordinálja a közgyűlési határozatok végrehajtását.

A májustól novemberig tartó időszakban a bizottság számos alkalommal ülésezett, és meghozta azokat az alapvető döntéseket, amelyek a konkrét intézeti létszámok meghatározásához, a telephely-változtatásokhoz, az 1997. évi konszolidációs pénzforrások felosztásához, valamint az 1998. évi források felosztásának előkészítéséhez szükségesek voltak. A bizottságnak döntenie kellett a konszolidációs folyamattal összefüggő fejlesztési kérdésekben is, és elő kellett készítenie azokat a döntéseket, amelyek meghozatala a mostani közgyűlés feladata.

A bizottság döntéseit az alábbi peremfeltételek határozták meg, illetve korlátozták:

- a konszolidációs folyamat első szakaszának tervezett befejezési időpontja 1998. december 31.,

- a minőségi és diszciplináris szempontok elsődlegessége mellett — figyelembe véve az ország tudománnyal szembeni igényeit és pénzügyi teljesítőképességét — olyan méretű mobilis kutatóhálózat kerüljön kialakításra, amely megfelel a tudomány öntörvényű fejlődésének és ugyanakkor a vele szemben támasztott társadalmi igényeknek is,

- a létszámváltoztatások során a kutatók garantált, illetve teljes létszáma csak minimális mértékben csökkenjen, és inkább a „minőségi cserére”, ill. a fiatalításra legyen lehetőség,

- azon intézetek esetében, ahol az akadémiai költségvetési forráson kívüli bevételek azt lehetővé teszik — szükség esetén — magasabb létszám alkalmazására is mód legyen,

- az infrastruktúra — elsődlegesen épületállomány — kialakítása a kutatások céljainak megfelelő, ugyanakkor gazdaságosan működtethető és fenntartható legyen,

- a konkrét intézeti összevonások, illetve egyesülések előkészítése minden esetben az

* Részletes beszámolóinkat lásd az Akadémia 1997/2. számának 24–33. oldalain!

érintett közösségek bevonásával és a szakmai érdekek figyelembevételével történjen, olyan szakmailag elismert tudósok koordinálása mellett, akiknek személyét az adott intézetek fenntartás nélkül elfogadják,

- azokban az esetekben, amikor az érintett intézetek tevékenységében bekövetkező változás azt indokolja, gondoskodni kell az új alapító, illetve a megszűntető okiratok elkészítéséről,

- a közgyűlés döntése alapján más tárcák részére átadandó kutatóhelyek ne kerüljenek a jelenleginél hátrányosabb feltételek közé,

- a rendelkezésre álló anyagi erőforrások minél nagyobb hányada szolgálja az alapellátás szintjének növelését, ill. a fejlesztést, és csak a feltétlenül szükséges összeget fordítjuk a konszolidációs folyamat végrehajtásának technikai lebonyolítására,

- néhány társadalomtudományi kutatóhely esetében meg kell vizsgálni a közös finanszírozás lehetőségét a Művelődési és Köznevelési Minisztériummal.

A fenti feltételeknek megfelelően a bizottság — a közgyűlés felhatalmazása, illetve az 1997. májusi határozatok alapján — az alábbi főbb döntéseket hozta:

1. A kutatóintézeti garantált létszámokra vonatkozó közgyűlési döntések keretei között meghatározta a konkrét intézeti kutatói és nem kutatói létszámokat. E számok alapján a kutatók létszámának csökkenését a fiatal kutatói álláshelyek bővítése várhatóan közel kiegyenlíti.

2. Az előzetes számítások alapján meghatározta az 1997. évi konszolidációs forrásból

a telephely-változtatásokra fordítható összeg mértékét. Ez erre az évre 180 millió forint volt, amely — a költségek racionális minimalizálását követően — fedezi a nélkülözhetetlen kiadásokat.

3. Kompromisszumos döntés alapján — csak az 1997. évre érvényes elvek szerint — felosztotta a kutatóintézeti alapellátás javítására fordítható 1997. évi 270 millió forintot, valamint az intézeti könyvtárhálózat fejlesztésére fordítható 60 millió forintot a kutatóhálózatban maradó intézetek között.

4. A tudományos osztályokkal és az érintett kutatói közösségekkel egyeztetve meghatározta azokat a fejlesztési programokat, amelyekre 1997 során mintegy 90 millió forint fordítható.

5. Meghozta a tudományos és gazdasági szempontokat egyaránt figyelembe vevő, kutatóintézeti telephelyekre vonatkozó döntéseket. Ennek eredményeként 1998 végéig várhatóan öt ingatlan szabadul fel, amelyeknek a hasznosításából (eladás, bérbeadás stb.) származó majdani — ma még csak nehezen számszerűsíthető — bevételek szintén a kutatásra fordíthatók.

6. A szakértői tárgyalásokat követően elfogadta azokat a feltételeket, amelyek alapján két kutatóintézet — a közgyűlési döntésnek megfelelően — 1998. január 1-jétől átke-
rül a Művelődési és Köznevelési Minisztérium intézményhálózatába.

7. Az érintett kutatóintézetek véleményének figyelembevételével felkérte a konszolidációs folyamatok végrehajtásának koordinálóit. A koordinátorok a bizottság döntései alapján — a kutatóintézeti igazgatók

AZ MTA KUTATÓINTÉZETEINEK KÖLTSÉGVETÉSI FORRÁSAI
(1996. TÉNY)

E Ft-ban

Költségvetési cím	1996. évi tényleges			1996. évi költségvetési összes támogatás (felújítás nélkül)
	Bérkiadás	Járlék (46,7%)	Bér és járulékok összesen	
Matematikai és természettudományi kutatóintézetek	1 504 272	702 495	2 206 767	2 342 768
Élettudományi kutatóintézetek	642 971	300 268	943 239	959 587
Társadalomtudományi kutatóintézetek	579 845	270 787	850 632	983 596
Összesen	2 727 088	1 273 550	4 000 638	4 285 951

Szerkesztőségünk ezúttal is köszönetet mond az MTA Titkárságának, illetve Csomó István főosztályvezetőnek, hogy gyors adatszolgáltatásaikkal rendszeresen segítik munkánkat.

jogainak csorbítása nélkül — megszervezték a konkrét teendők végrehajtását, és arról a szükséges időpontokban tájékoztatták a bizottságot.

8. Elvi javaslatot alakított ki azon társadalomtudományi kutatóintézetek jövőbeni támogatására vonatkozóan, amelyeket — bár arra az 1997. évi májusi közgyűlés lehetőséget adott — a Művelődési és Köznevelési Minisztérium, illetve az érintett közgyűjtemények és felsőoktatási intézmények nem kívántak az Akadémiától átvenni.

9. A szakértők véleménye alapján jóváhagyta az érintett intézetek tevékenységében bekövetkező változások miatt szükséges új alapító okiratok tervezetét, amelyek végleges elfogadásához a közgyűlés döntése szükséges.

10. Megkezdte az 1998. évi konszolidációs források felosztásának, illetve az intézetek alapellátására vonatkozó elveknek a kialakítását.

A fenti döntések, illetve a közreműködők munkájának eredményeként 1997. december 31-ig a májusi közgyűlési határozatok mintegy negyven százaléka teljesítésre került.

A számítások szerint a konszolidációs folyamat tervezett 1998. december 31-i záró időpontjáig lényegében valamennyi további döntés is végrehajtható.

Az akadémiai törvény és alapszabály előírásainak betartásával és az 1997. évi májusi közgyűlés határozatainak figyelembevételével a bizottság határozati javaslatot terjeszt a közgyűlés elé.

A Konszolidációs Bizottság októberi ülései

A Konszolidációs Bizottság október 16-i ülésén a főtítkár előterjesztésében a telephelyváltozások ütemtervével, a konszolidáció végrehajtásával kapcsolatos feladatok ütemtervével, a MÜKKI és a BKKI átadásának helyzetével, az alapító okiratok készülttségével, a konszolidációs keret és a fejlesztési keret felosztásának elveivel, a vári épületegyüttes területfelosztásával, az MKM által át nem vett négy társadalomtudományi intézet helyzetéből adódó tennivalókkal, valamint az ez évi létszámcökkentésre rendelkezésre álló keret felhasználásával foglalkozott.

A felsorolt kérdésekben a következő döntéseket hozta:

1. A telephely-változtatások ütemtervét, valamint a konszolidáció végrehajtásával kapcsolatos feladatokat tartalmazó ütemtervet jóváhagyta. Az ütemtervek tárgyalása során úgy döntött, hogy

- a MÜFI (anyagtudományi intézet) átszervezésével és költöztetésével kapcsolatos helyzetet, rendezésre váró kérdéseket a főtítkár vizsgálja meg, és a következő (október 22-i) ülésre hozzon a megoldásra javaslatot (ha szükséges, személyi javaslatot is);

- a főtítkár a következő ülésen adjon tájékoztatást az SZFKI-nál még függőben lévő pénzügyi kérdések rendezéséről;

- a OTKA Iroda Budaörsi úton történő elhelyezéséről az elnök és a főtítkár sürgősen folytasson megbeszélést Lipták András akadémikussal, az OTKA elnökével;

- Szász Zoltán kuratóriumi elnöknek a vári épületegyüttes használatával kapcsolatos — már az 1997. szeptember hó 18-i ülésen elfogadott — javaslatában foglaltakat megerősítette, és úgy döntött, hogy a Szociológiai Intézet helyigényét (mivel létszáma a korábban számítotttnál nagyobb volt) ismét meg kell vizsgálni, valamint a vári üzemeltetés kérdését — az erre vonatkozó előterjesztés alapján — mielőbb a Vezetői Kollégium elé kell vinni. A társadalomtudományi intézetek informatikai rendszerére november 25-ig javaslatot kell kidolgozni;

- a Világgazdasági Kutatóintézet dolgozói elhelyezéssel kapcsolatos levelükben írtakat a mai kutatói fórumon igyekezni kell tisztázni, és erről a következő ülésen tájékoztatást kell adni;

- az Izotóp Kft. magánszemély tulajdonosai levelére választ kell küldeni, egyértelmű-

vé téve, hogy ez ügyben a Kémiai Kutatóköz-pont vezetője az illetékes.

Az ütemtervben az alapító okiratok kiadásának határidejét — tekintettel a közgyűlés módosult, december 15-i időpontjára — december 20-ra kell módosítani.

2. Az MKM-nek átvételre felajánlott négy társadalomtudományi intézet ügyében levelet kell írni Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszternek, felvetve, hogy közgyűteményi forrásból közös finanszírozásra van több esetben szükség.

3. Az érintett természettudományi kutatóintézetek alapító okiratainak tervezetét az október 22-i, a társadalomtudományi intézetét pedig november 10-re kell a Konzolidációs Bizottság elé tární. Ezután lehet bemutatni a tudományos osztályoknak.

4. A MÜKKI és a BKKL átadásának helyzetéről szóló beszámolóban foglaltakat a Konzolidációs Bizottság elfogadta, a javasolt előirányzatok átadhatók, de beruházási és felújítási keret átcsoportosításához nem járul hozzá.

5. A konzolidációs keret felosztásának fő elveiként az alapellátási hiány csökkentése és az intézeti értékelés került szóba. Ezzel kapcsolatos elképzeléseit a főtítkár ismertette, ami után a Konzolidációs Bizottság úgy döntött, hogy az AKT, a kuratóriumi elnökök, valamint az AKVT vezetőinek a javaslatát is várják.

6. A fejlesztési program megállapításának elvei: a programok elmaradt területekre kerüljenek kidolgozásra, mobil forrás és nem bázisba épülő támogatás szükséges, a folytatásról értékelés alapján lehet majd dönteni, óvatosan kell eljárni, kis egységeket fejleszteni.

A Konzolidációs Bizottság október 22-i ülésén az alapító okiratok ügyével, a konzolidációs keret felosztásának módszerével, valamint a fejlesztési programokkal foglalkozott.

A felsorolt kérdésekben a következő döntéseket hozta:

1. Teplán István négy intézet alapító okiratainak tervezetét mutatta be, amelyekkel

kapcsolatban a Konzolidációs Bizottság úgy foglalt állást, hogy

- a tervezetek 3. pontjánál (ahol ez előfordul) utalni kell a törzsvagyongra is;
- a főtítkár tekintse át az adómentességre és a TEÁOR-ra vonatkozó utalásokat;
- az észrevételeket az érintett intézetekhez vissza kell csatolni.

Az alapító okiratokat a november 12-én tartandó konzolidációs bizottsági ülésre vissza kell vinni.

2. A Konzolidációs Bizottság megismerte és megvitatta a főtítkárnak a konzolidációs keret felosztási elveire tett javaslatát, és indokoltnak tartja — a rezsitégeken túl — az alapellátási számítások 4. oszlopából is átvenni bizonyos kiadási jogcímeket (pl. kutatási anyagok beszerzése). Ezen túlmenően:

- célszerűnek tartja megfogalmazni, hogy mi tekintendő vállalkozásnak;
- az egyes oszlopok tartalmához magyarázatot kell fűzni;
- az értékelést figyelembe kell venni;
- dönteni kell arról, hogy az összevonással érintett intézeteknél a korábbi támogatások mechanikusan kerüljenek-e az új intézetekhez.

A javaslatot az AKT, AKVT és a kuratóriumi elnökök várható javaslataival együtt november 12-én kell megtárgyalni.

3. A Konzolidációs Bizottság október 16-i ülésén hozott döntésnek megfelelően a *fejlesztési programjavaslatokat* Teplán István előterjesztette, amelyekhez Glatz Ferenc elnök kiegészítéseket fűzött.* A Konzolidációs Bizottság megerősítette, hogy a konzolidációs keretből erre a célra elkülönített 90 millió Ft terhére csak határozott időre szóló megbízások adhatók ki; az 1997. évre tervezett egyszeri kiadások csak akadémiai vagyont növelhetnek. Feltételként kell kezelni a külső források bevonását és a fokozatos fejlesztést. Az 1997. évre a tervezett támogatások kiadhatók.

* A konzolidációs folyamat első szakaszának fejlesztési javaslatait — az 1996. szeptember–1997. november közötti előkészítő tanácskozásokkal — folyóiratunk következő számában ismertetjük.

MOZGÁS CSILLEBÉRCEN

Vélemények az intézetkonszolidációról

Az MTA csillebércei telephelye az elmúlt években jelentősen átalakult, és most a konszolidációs mozgások is érintik. Néhány példát mutatunk be a telephely mai életéről, állapotáról.

Kezdjük a konszolidációs átalakulások egy példájával. A tények: rövidesen megszűnik az Anyagtudományi Kutató Intézet (ATKI), jobban mondva egyesül a Műszaki Fizikai Kutató Intézettel (MÜFI), méghozzá saját telephelyén, a KFKI campuson. A két intézmény új néven, Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézetként (MFA) fog működni. Hogy mikortól és miként, arra az érintett kutatóintézeti vezetők válaszolnak. A következő nyilatkozó a viszonylag „sértetlenül” dolgozó Részezske- és Magfizikai Kutatóintézet (RMKI).

A campus gazdaságilag fölöttébb eredményes vállalata, a Számítástechnikai Rt. vajon milyen mértékben járul hozzá a campus többi intézményének sikeres működéséhez? — ezt az Akadémia 1997. májusi közgyűlésén Keszthelyi Lajos is megkérdezte.* Kérdésünkre harmadikként a KFKI üzemeltetési igazgatója válaszol.

Bartha László, a MÜFI igazgatója:
„Azzal a céllal, amelyet az intézetkonszolidációs program megfogalmaz, egyet kell értenem. Hajdan 2 ezer fős létszámunk a felére apadt, mégis azonos alapterületen tevékenykedik. Világszerte elfogadott gyakorlat, hogy szakmailag közel álló kutatási tevékenységekből kutatóközpontokat hozzanak létre. Dőre dolog volna ezzel a koncepcióval szembeszállni. Biztos, hogy a stabil működés elengedhetetlen feltétele a két intézet egyesülése. Speciálisabban tekintve a dolgot, a helyzet azért mégis bonyolult, mert

a MÜFI 40 éve önálló telephelyen, hatékony profillal és kutatási filozófiával, eszközparkkal, munkatársi körrel tevékenykedik. A helyes döntés következményei között olyanok is akadnak, amelyekért nem minden munkatársunk lelkesedik. Például úgy kell továbbvinnünk jogfolytonosan az intézet zászlaját, hogy éppen nekünk kell feladnunk megszokott, Fóti úti telephelyünket.

Egyik problémánk, hogy kutatóink fele Újpesten, Fóton, Dunakeszin lakik, és csak nagy ügyel-bajjal tud átvergődni a városon új, csillebércei munkahelyére. Az sem teljesen világos, hogy az ATKI-n és a KFKI-n belül pontosan hol is lesznek a mi felköltöző intézetünk kutatóhelyei. (Csak az ATKI-n belül sehogy sem férnénk el.) Szakmailag sem tökéletesek a kínálkozó kutatóhelyek, átalakításokra, építkezésekre van szükség. Noha hosszú távon biztosan előnyös lesz az ATKI-val való egyesülésünk, ami a költözést és az ATKI állományának átvételét jelenti, de rövid távon jó néhány kellemetlen feladat is ránczúdul.

Például szakképzett szakasszisztenseink közül alig vállalja néhány a költözést. Csillebérc elég messze van a városközponttól, hogy közalkalmazotti bérekért igen nehéz legyen új embereket találni. A betanítás évekig tarthat. Jó néhány eszközünk sem bírja a költözést. Lényegében tudjuk, mit akarunk csinálni, de biztos, hogy sok mindent át kell gondolnunk. Nekünk szokatlan az ilyen helyzet, de a kutatás világában sűrűn előfordul. A tempó kétségtelenül gyorsnak tűnik: a lassúbb végrehajtás talán hatékonyabb lehetne.”

Az intézetkonszolidáció koordinálásával Gyulai Józsefet bízta meg az MTA vezetősége. Az ATKI igazgatója (a jogi összehozásig) már évekkel ezelőtt maga javasolta a két rokon intézet összeköltöztetését a KFKI campuson.

* Az elnökség a közgyűlés nyomán a kérdéssel október 14-i ülésén foglalkozott. Vö. e számunk 5. oldalán!

„A MÜFI nagyon jelentős OMFB-vissza-fizetési kötelezettséget hordoz; talán ezért is szolt úgy a döntés, hogy jogilag az az intézet maradjon meg. A Bartha igazgató úr által említett problémákból eredő gondok kezelése azonban kis híján arra készítette az MTA vezetését, hogy a legfontosabb tudományos értékek kimentése után az intézet felszámolását is fontolóra vegye, ami a közgyűlési döntés megváltoztatása nélkül az ATKI-t is magával rántotta volna.

Koordinátorként az első kérésem még júniusban az volt, hogy a MÜFI vezetése állapítsa meg azt a létszámot, amely a földrajzi távolságból eredően nem vállalja az átköltözést. Ez a felmérés csak nagy késéssel készült el, de ahhoz vezetett, hogy a költöző létszám 58 fő kutató, 5 fő segéderő, azaz mindössze 63 fő. Azaz a kutatók zöme vállalja az átköltözést, de a segéderők szinte teljes létszámmal a távozást választották. Ez a konszolidációs létszám beállítását »egyszerűsíti«, de a leendő intézet stratégiai mozgásterét jelentősen korlátozza. A jogi összevonás időpontjáról, a vezető személyéről az MTA vezetése éppen ezekben a napokban dönt. A mai MÜFI-nek — akkor már az MFA újpesti részlegének — a felköltözése, a csillebérci mozgások sorba kapcsolt volta miatt csak a tavasz végén várható.

Ahogy én mindig is a két intézet összeköltözését javasoltam, továbbra is bízom abban, hogy ami most bekövetkezett, minden fájdalmas mozgás ellenére és hosszú távon, a választott szakmánknak, e technológizált világunkban alapvetően fontos tudományágnak, az anyagtudománynak a hazai bázisát jelentősen felerősíti.”

Megkérdeztük a Csillebércen érintetlenül, helyben maradó egyik intézet, a Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet egyik tudományos főmunkatársát, *Jéki Lászlót* is az intézetkonszolidáció őket érintő hullámainról.

„Ami biztos: likvidáljuk termonukleáris fúziós kísérleti eszközünket, a jó öreg szovjet tokamakot. Valamelyes létszámáldozatot mi is bemutatunk a konszolidáció oltárán, de ennek legnagyobb része természetes fogyásból áll elő: hosszú külföldi tanulmányúton

vagy munkavállaláson tartózkodó kollégáink amúgy is csak formálisan tartoztak intézetünkhez.”

Keszthelyi Lajos az 1997. májusi közgyűlésünkön nehezményezte, hogy a csillebérci campus nyereséges cégei nemigen segítik a campus küszködő intézeteit. *Strausz Tamás*, a KFKI üzemeltetési igazgatója a következőket mondotta erről a problémáról:

„Nyilván a KFKI által alapított Számítástechnikai Rt.-re és a köréje csoportosuló önálló jogi személyekként működő cégekre gondolt a felszólaló. Ezek többségét 1988–1990 között alakította a KFKI, és ma már jelentős évi forgalmat tudnak felmutatni. Lehet arról vitatkozni, hogy jó volt-e az rt.-t annak idején megalapítani, vagy sem. De arról nem lehet, hogy teljesen szabályos módon alakultak meg és működnek részben a KFKI területén. Azt is tudnia kell mindenkinek, hogy jogállamban csakis jogos követelésekkel lehet előállni.

A Számítástechnikai Rt. rendszeresen fizeti az Innovációs Rt. (IRT) részére a részvénycsomagja után járó osztalékot. Kiegyenlíti minden korábbi származó adósságát a KFKI-nak. A végelszámolás sorsára jutott IRT tulajdonában Számítástechnikai Rt.-részvények is vannak. Ezek 1,7-szeres szorzóval való értékesítéséből fedezi a KFKI az 1992 előtti társadalombiztosítási adósságait. Szerencsére ennek az adósságnak a 60%-át már kifizettük. Az IRT maradék vagyona visszazáll a KFKI-ra, amit ugyancsak különböző adósságok visszafizetésére fogunk felhasználni. Így 1998 végére az adósságállomány véglegesen megszűnik.”

Pálinskás Gábor költözési biztos „Konszolidációról — indulatok nélkül” címmel szerkesztőségünkhöz eljuttatott levelében a következőket írja:

„Az Akadémia megtette az első lépéseit intézethálózata működőképességének biztosítására. Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa mintegy két éve foglalkozik a kérdéssel. Ez alatt az idő alatt az AKT ezzel a kérdéssel foglalkozó albizottsága több részletes, gazdasági számításokkal alátámasztott javaslatot is tett az AKT asztalára. Bár az AKT

minden tagja elfogadta, hogy komoly lépésekre van szükség, ha el akarjuk kerülni az intézethálózat összeomlását, a lépések nagyságáról és sebességéről, a lépések teherviselésének megosztásáról nehezen született meg a döntés. A kérdés vitatása számtalan indulatot ébresztett és ébreszt még ma is. Félreértéseket is kiváltó nyilatkozatok olykor az Akadémia vezetői részéről is, de indulatokat sem nélkülöző megnyilatkozások a változásban érintettek részéről is. Az érzékenység érthető, ugyan mindenki számára világos: amellet hogy több pénzt kell igényelnünk az államtól a hálózat finanszírozására, ugyanakkor össze is kell húzódnunk, és a rendelkezésre álló pénzt racionálisabban kell felhasználnunk, mint korábban, de amikor a változás terheit kell megosztani és viselni, ez fájdalmasan érint mindenkit.

Itt volna az ideje félretenni az indulatokat. A hálózat stabilizálása megoldható, ha megbarátkozunk a közteherviselés gondolatával. Közteherviselésre van szükség a tudományterületek közötti tehermegosztásban, de erre van szükség az egyes intézetek közötti terhek megosztásában is.

Mi is történt eddig? Az állam 1,2 milliárd forinttal hozzájárult a hálózat stabilitásához, és az Akadémia elnöke által alakított Konzolidációs Bizottság javaslatára a közgyűlés meghozta döntését a hálózat átszervezéséről, intézetek összevonásáról és az intézetek létszámáról.

Első lépés, nehéz lépés. A létszám csökkentésével és több esetben a kutatást átmenetileg nehezítő költözéssel jár. Mondjuk meg őszintén: a létszám csökkentése nem-

csak a finanszírozhatóság miatt szükséges, de azért is, hogy megváltozzon az alkalmazotti struktúra. Kevesebb állandó közalkalmazott mellett lehetőség nyíljon minél több PhD és posztdoktori állás megteremtésére. Ha ez nem történik meg, rövidesen kiürülnek maguktól is az intézetek. A költözésről pedig annyit: tudjuk, mennyi kihasználatlan hely van intézeteinkben. A költözéssel a fajlagos üzemeltetési költségeknek is csökkenni kell, és talán használjuk fel ezt az alkalmat arra, hogy a több intézetben folyó párhuzamos kutatásokat koncentráljuk egy intézmény keretei közé!

Az első lépések megtörténtek, de nem kevés maradt hátra! Jó lenne, ha a konszolidáció minél gyorsabban befejeződne. Nem kellene hat évig húzni. Kiszámíthatóvá kellene tenni a intézeteknek legalább három évre működésük garantált kereteit.

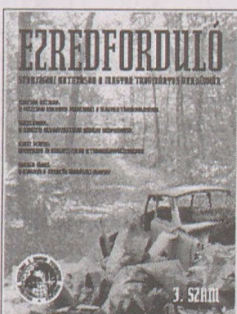
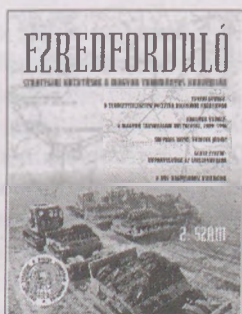
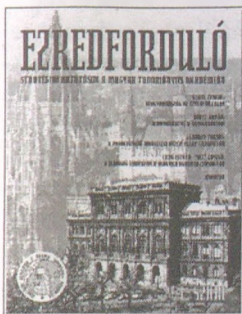
Végre el kellene dönteni a finanszírozás tudományterületi arányait. Ehhez talán körül kellene nézni ott is, ahova megyünk. Végre meg kellene alapozni az egyes intézetek költségvetési támogatásának mértékét. És ehhez nem csak a létszámot kell figyelembe venni. A különböző kutatásoknak eltérő a minimális költségigényük.

Nem elvenni kell az intézetektől, de a többlettámogatást fel lehetne használni az indokolatlan aránytalanságok csökkentésére, a kutatások eredményességének figyelembevétele mellett. Hiszen a többletet konszolidációra kaptuk."

A riportokat készítette:

H. M.

EZREDFORDULÓ — STRATÉGIAI KUTATÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁN

Megjelenik évente hat alkalommal a História, a Köznevelés, a Technika és a Természet Világa mellékleteként.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓBÁZISÉRT...

TUDOMÁNY, KUTATÓINTÉZETEK, VÁLLALKOZÁSOK

Az állami tulajdon monopóliumára épített vállalati rendszer összeomlása után a fizikai, kémiai, műszaki, részben biológiai kutatóhelyeink nagy megrendelések nélkül finanszírozási válságba kerültek. Emellett 1991–95 között állandó közalkalmazotti létszámcsökkentés, az ismert elvonások sújtották intéze-teinket.

Az új vezetés 1996 májusában ezért is indította meg az intézethálózat konszolidációs programját. Az alapellátást biztosította az állam, és megjelölt alapkutatási feladatokat. De az elmúlt években a nagy fizikai-kémiai, részben biológiai intézetek és a világ más részének tapasztalatai azt mutatták: az állami piac kiesését csakis az új, magánvállalkozói szféra aktivizálása pótolhatja.

Az 1996. december 8-i közgyűlésen így szólt erről az elnöki beszámoló: „Mennyire szabad vagy mennyire vagyunk képesek a költségvetésből, illetve az államháztartásból pótolni a vállalati megrendelések elmaradását? 1993-ban ez még kormányzati célkitűzés volt. Ma már látjuk: megvalósíthatatlan és értelmetlen is. Egyáltalán, azután, hogy a termelési szféra és a hozzá csatlakozó K+F-bázisok teljesen nemzetközi szervezetek befolyása alá kerültek, van-e még alapja az ilyen GDP-hányad százalékszámításoknak? Másrészt magunkat is kérdezzük: vajon igazunk van-e, amikor arról igyekszünk meggyőzni a politikai elitet: a piacgazdaságba való átmenet korában, azaz jelenünkben, nem felszámolni kell egyik napról a másikra a K+F-intézményrendszert. Főként nem a

fizikus, kémikus, biológus, mérnök szakembergárdát, amely az elmúlt 50 esztendőben működtette műszaki-ipari és mezőgazdasági termelésünket... Meg kell értenie a politikai szférának és a társadalomnak, hogy érdemes áldozni e szakembergárda megtartására, mivel az ő létük a legélénkebb idecsalogató szín a kelet-európai mezőn a befektetési pontokat kereső világcégek számára. Még akkor is, ha az állami tulajdonú ipar és a közösségi gazdálkodásra épülő mezőgazdasági termelésszerkezet összeomlott, és így időlegesen hasznafogyottnak is tűnhet az állami pénzalapokból fenntartani kutató- és felsőoktatási bázisunkat. Fokozatosan kényszeríteni kell őket, hogy mozduljanak ki a nemzetközi piacra. A fokozatosság természetesen pénzbe kerül. De ez még mindig a legalacsonyabb ár azért, hogy a 21. század Magyarországa esetleg a modernizáció térségbeli központjává válhasson. Mert ez a mi célunk. Az értékes kutatói bázis megőrzése és versenyképességre kényszerítése megtérül — mondjuk mi.” (Megjelent a Magyar Tudomány 1997. májusi számában, 543. old.)

Közben az elnök személyes kezdeményezésére megkezdődtek a hazai nagyvállalatokkal a tárgyalások. Céljuk: közelebb hozni a vállalkozókat természettudományos kutatóintézeteinkhez, tanszékeinkhez; ismerjék meg a kutatóbázisok erejét, az intézetek menedzsmentje ismerje meg még jobban a hazai vállalati szféra igényeit. Telepítsenek díjakat, ösztöndíjakat az Akadémiához, tegyenek kísérletet megrendeléseikkel. Ezt a

FELHÍVÁS

a honi gazdasági élet vezetőihez

Tisztelt Barátaim!

A közös érdek a legerősebb ösztönző erő. És a kölcsönös tisztelet. Az alkotók kölcsönös tisztelete egymás iránt. Önök a hazai vállalkozások életre keltésén dolgoznak, mi a hazai kutatás életben tartásáért és feltételrendszerének javításáért. De vajon van-e, lehet-e közös érdekünk? Válaszom: igen. A nyereségorientált vállalkozás érdekei vajon nem állnak-e szemben az öntörvényű kutatói tevékenység céljaival? Válaszom: nem. Az Önökkel folytatott személyes találkozóink az érdek közösségéről győzt meg. S arról, hogy keresnünk kell e közös érdekeket.

Az adófizető polgárok forintjaiból építkező állami tudománypolitika abban érdekelt, hogy a magyarság szállásterületén jelen legyen a színvonalas szakismeret. Önök abban érdekeltek, hogy vállalataik nyereséget termeljenek, színvonalas termékeket állítsanak elő. Önök is, mi is tisztában vagyunk azzal, hogy itt készülő termékeik csak akkor lesznek piacképesek a világban, ha üzemeikben jelen vannak a legkorszerűbb technológiai eljárások, termékújítások. Önök is, mi tisztában vagyunk azzal: közös érdekünk, hogy országunkban olyan tudományos értelmiség legyen jelen, amelyik képes világszinten gondolkozni és kutatni. Amelyik leleményes és minden nap megújulni akar. Kutatóintézetekben, tanszékeken egyaránt. Akihez Önök megrendelésekkel fordulhatnak. Aki — fizikusok, kémikusok, biológusok, mérnökök — az Önök partnerei lehetnek a világpiacon versenyképes magyar ipari-technológiai bázis kialakításában. Vagy akik képesek az itt élő társadalom testi-szellemi-lelki állapotát karban tartani, a rohanóan átalakuló közösségi rend deficitjeit feltárni, feloldani. Közgazdászok, szociológusok, orvosok, pszichológusok, jogászok, irodalmárok, történészek. Mert az újabb ipari-technikai forradalomban az „ember” erősebb tényező, mint bármikor korábban. Közös érdekünk, a modernizáció, nem csak technikai-műszaki fejlesztés kérdése. A modernizáció műveltségi kérdés. Az üzem falain belül éppúgy, mint a köznap élet más színhelyein.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a vállalkozói szféra csak olyan kutatóhelyeknek ad megrendeléseket, amelyek nemzetközileg versenyképes kutatóállománnyal, jó infrastruktúrával rendelkeznek. A hazai kutatóbázis felülvizsgálata és konszolidálása ezért is elkerülhetetlen. Ez a mi feladatunk, a tudománypolitikáé. Nemcsak az akadémiai, de a tanszéki kutatóbázis felülvizsgálata, konszolidálása is. Többéves folyamatot indítunk el. Igyekszünk megtalálni tudományáganként azt a „közhazsnú részt” a kutatásban, amelyet az állam finanszírozhat és azt a profitorientált részt, amelyet a piacra szeretnénk fokozottabban utalni. Mert a „piac” a kutatás számára nem a szükséges rossz, hanem a termelés kihívásait közvetítő fórum. Valóban szükséges a szemléletváltás kutatóinknál, de mindenekelőtt kutatásszervezőinknél. Mert már látjuk: a kutatás öntörvényszerű tevékenység, de nem öncél.

In hoc signo! „E jelben” kérem Önöket közös munkára. Kerüljünk közelebb egymáshoz. Találjuk meg a partneri viszonyt. Ismertessük meg magunkat a másikkal. Tűzzenek ki Önök díjakat javakorabeli (senior) és fiatal (junior) kutatóknak. Ajánlanak fel ösztöndíjakat, amelyek segítségével fiatal kutatóink eljutnak az Önök termelési területének külföldi kutató és fejlesztő intézeteibe. Tanulmányozni a legfejlettebb gyártási és kutatói-fejlesztői technikát, gondolkodást. Ajánlanak fel belföldi ösztöndíjakat, amelyek elnyerői a kutatószobából kimozdulva „érteni” fogják a termelés elvárásait, ismerni fogják azt a társadalmat, amelyik megtermeli az Önök profitját és a mi nemzeti jövedelmünket. Amelyek segítségével nemzünk értelmiségi, majd szakmunkás rétege világszínvonalon gondolkodik, termel és világszínvonalra segíti hazai társadalmunkat, közműveltségünket.

Glatz Ferenc
az MTA elnöke

1997. október 27.

GE Lighting TUNGSRAM
Rolek Ferenc

Glatz Ferenc
elnök úr
Magyar Tudományos Akadémia
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Nagy öröömre szolgált, hogy részt vehettem azon a beszélgetésen, amelyet a hazai tudomány és a nagyvállalatok között kezdeményeztél és szerveztél. Úgy gondolom, hogy ez a beszélgetés mindkét fél számára nagyon hasznos volt, a jövőben is támogatunk minden kezdeményezést, mely az üzleti élet és a tudomány kapcsolatának erősítésére irányul.

A GE Lighting Tungsram egész eddigi története bizonyítja elkötelezettségét a tudományos kutatás és a műszaki fejlesztés iránt. Hosszan lehetne sorolni azokat a tudományos nagyságokat, akik vagy a vállalat alkalmazottai voltak, vagy életútjuk során kapcsolatba kerültek velünk, és hozzájárultak vállalatunk sikeréhez. A GE Lighting kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységében Magyarország meghatározó szerepet játszik. Az elmúlt években is aktív kapcsolatunk volt az MTA intézeteivel, illetve az egyetemekkel.

A kölcsönös előnyökön alapuló együttműködést jól példázza az elmúlt évben megtartott 100 éves születésnap ünnepségünk is, melynek a Magyar Tudományos Akadémia és személyesen te adtál otthont.

A tudomány és a műszaki fejlesztés iránti elkötelezettségünk jegyében a GE Lighting Tungsram nagy örömmel csatlakozik az általad küldött felhíváshoz. Az elmúlt évben hasonló gondolatoktól indítva adományozott a GE Fund 25 ezer dollárt tehetséges fiatal magyar kutatók ösztöndíjára. Reményeink szerint ezt az adományt a jövőben ki tudjuk terjeszteni, és ezzel még több fiatal kutató szakmai fejlődéséhez tudunk hozzájárulni.

Üdvözlettel:
Rolek Ferenc

célkitűzést támogatja a Kemenes Ernő vezetésével, Inzelt Péter titkárságával 1996. június 28-án létrehozott Gazdasági és Költségvetési Elnöki Bizottság. 1996 szeptemberében személyes konzultációk sora kezdődött. Glatz Ferenc — Inotai András kíséretében — Rudnay Jánossal, a magyarországi nagybefektetők társaságának elnökével, tisztázta a célokat, lehetőségeket. Értesülésünk szerint Prohászka János, a műszaki osztály elnöke, valamint a KFKI-intézetek és a Köz-

Paksi Atomerőmű Rt.
vezérigazgató

Glatz Ferenc
elnök úr
Magyar Tudományos Akadémia
Budapest

Tisztelt Elnök úr!

A honi gazdasági élet vezetőinek szánt nyílt leveleddel, a magyar tudomány megújulását, a tudomány és az ipar új körülményekhez s az ország hosszú távú stratégiai céljaihoz igazodó kapcsolatának kialakítását szolgáló elvekkel egyetértünk, és csatlakozunk felhívásodhoz.

A Paksi Atomerőmű mindannyiunk javára történő biztonságos üzemeltetéséhez eddig is szükség volt a hazai tudományos intézmények szakmai támogatására, és azt a jövőben is igényeljük.

A felhívással összhangban van az a törekvésünk, hogy a partner kutatóintézetekkel közösen megkeressük, kialakítsuk az atomerőmű igényeinek és a tudományterület sajátosságainak legjobban megfelelő stabil, de ugyanakkor az újabb és újabb, vagy éppen nem várt problémák, feladatok megoldására is megfelelő együttműködési formákat és kereteket. Ezeknek a hosszú távú együttműködési formáknak a nemzetközi piac normái szerint versenyképes műszaki-tudományos fejlesztő-szolgáltató tevékenység az alapja, de a kutatói háttér „közhazsnú” munkálkodáshoz, a kutatás öntörvényű fejlődéséhez, fejlesztéséhez is megteremti a feltételeket.

Bízva kezdeményezésed sikerében

üdvözlettel
Szabó József

Kémiai Kutatóintézet igazgatóinak tanácsait is követve, az elnök személyesen tárgyalt a General Electric hazai és londoni vezetőivel (ennek eredménye egy 25 ezer dolláros — fiatal fizikus-műszakiak részére kapott — ösztöndíjcsomag és egy most folyamatban lévő 75 ezer dollár összegű, hasonló rendeltetésű összeg pályázása), a Paksi Atomerőmű igazgatójával Pakson (Gádó János kíséretében), a MALÉV, a Pharmavit és más vállalatok, illetve bankok (Husztai András, Erdei Tamás és mások) vezetőivel. Ezeknek a személyes konzultációknak eredményeként hívta meg az elnök 1997. október 20-án „brain storming”-ra a hazai multinacionális cégek vezetőit. Az elnök ismertette alapelgondolásait, a cégek pedig a piaci kihívás feltételrendszereit vázolták fel. Az október 20-i megbeszélésen a következő cégek vezetői vettek részt: dr. Rolek Ferenc alelnök, GE Tungsram, Steiner László ügyv. igazgató, United Technologies Automotive, Straub Elek vezérigazgató, MATÁV Rt., Galli Miklós elnök-vezérigazgató, Dunapack Rt., Mosonyi György igazgató, Shell CEE, dr. Görög Sándor igazgató,

Richter Gedeon Rt., Répássy Csaba igazgató, Ernst and Young Kft., Kovács Flórián László vezérigazgató-helyettes, Magyar Fejlesztési Bank Rt., dr. Rudnay János vezérigazgató, Reemtsma Debreceni Dohánygyár Kft., Szabó József vezérigazgató, Paksi Atomerőmű Rt., dr. Somody Imre elnök-vezérigazgató, Pharmavit Rt., Fekete István ügyv. igazgató, Henkel Magyarország Kft., Gerendási Péter, Price Waterhouse, Asztalos József, MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt.

Egyetértés volt abban, hogy a személyes találkozók, az ösztöndíjrendszerek, a szívós munkát feltételező többéves program hozzájárulhat a hazai kutatási szféra és a vállalkozások közelítéséhez. Az október 27-én közzétett felhíváshoz 1997. november 3-ig a következő cégek csatlakoztak:

- KNORR-BREMSE Fékrendszerek Kft.
- Richter Gedeon Rt.
- GE Lighting Tungsram Rt.
- SHELL Olajtermék Üzletág Közép- és Kelet-Európai Régió
- Stollwerck Budapest Kft.
- Pharmavit Rt.
- McDonald's Magyarországi Étterem Hálózat Kft.
- Paksi Atomerőmű Rt.
- Ernst & Young Kft.

P. K.

Pharmavit Rt.

Glatz Ferenc
elnök

Magyar Tudományos Akadémia

Tisztelt Elnök úr!

Köszönöm megtisztelő bizalmát és felkérését arra a megbeszélésre, amelynek témája a hazai tudományos élet és a nagyvállalatok együttműködése volt. Cégünk teljes mértékben egyetért a kezdeményezéssel és a megfogalmazott elvekkel, ezért örömmel tájékoztatom arról, hogy csatlakozni kívánunk a „Nyílt levél” aláíróihoz.

Üdvözlettel
Dr. Somody Imre

* Lapzárta után érkezett: Dr. Somody Imre a Magyar Tudomány Napja megnyitó ünnepségen megalapította és az Akadémia kezébe tette le a kétvétenként kiosztásra kerülő, 50 ezer dolláros „Bolyai-díj”-at. Somody 10 évig vállalta a díj fedezetének biztosítását. (Az Akadémia legközelebbi számában részletes beszámolót közlünk a Magyar Tudomány Napja rendezvényeiről. — A szerk.)

Tisztelt Elnök Úr!

A nyílt levélben megfogalmazott elvekhez örömmel csatlakozom. Köszönöm a megtiszteltetést, hogy kezdeményezésed támogatásában részt vehetek.

Mosonyi György
Shell Olajtermék Üzletág
Közép- és Kelet-Európai Régió
elnök

* Lapzárta után érkezett a hír: Mosonyi és Glatz elnök úr személyes megbeszélésükön megállapodtak, hogy a Shell cég a világ négy pontján meglévő kutató-fejlesztő intézetéhez a hazai fizikai és kémiai intézetek vezetői közül néhányat tanulmányútra hív meg, hogy intézeteink esetleg bekapcsolódhassanak a Shell nemzetközi kutatóhálózatába, tanulmányozhassák, hogyan nyervehetnek el megrendeléseket, és tájékoztathassák a kanadai, holland, távol-keleti intézeteket és a cég vezetőit a hazai kutatóbázisok erőforrásairól.

A KUTATÓHÁLÓZAT BÉRRENDSZERE

A kutatóhálózat bérrendszere állandó vita tárgya. Az intézetek „állami intézetek”, kutatóik állami közalkalmazottak. (Tehát nem a köztestület alkalmazza őket.) Bérüket a kormány az évi közalkalmazotti béreállása alapján szabja meg.

Már az 1997. évi ígért béremelés alapjainak előteremtése sem egyszerű. A kormány ígért 17, illetve 13%-os béremelést, az Akadémia 5%-ot kapott. A főttkár, a szakszervezet közbelépése eredménytelen volt, végül már a költségvetési tárgyalások kudarcai után az elnök levélben tiltakozott a munkaügyi miniszternél (1996. november 11.). Meghívására a PM vezetői 1997. február 27-én látogatást tettek az elnöknél és a főttkárnál, ahol kérték: a kifogásolt, hiányzó 340 millió forintot előlegezze meg az Akadémia az első félévben egyéb forrásokból, ők ígérik, hogy azt az összeg pótolják. Nem engedik, hogy a kutatóhálózat „fizetésektelen” maradjon.

Ugyanezen a tárgyaláson éles viták folytak az Akadémia és a Kincstár viszonyáról, az intézetek nem költségvetési eredetű pénzeinek szabad felhasználásáról. A szabad felhasználás az akadémiai törvénymódosítás egyik célkitűzése. (Erre folyóiratunk következő számában kívánunk visszatérni. Információink szerint jelenleg még folynak a viták.) A vezetés július 15-i Medgyessy Péter pénzügyminiszterhez intézett elnöki levélben a hiány pótlását ismételten sürgette. Információink szerint (október) az írásba foglalt PM-ígéretet egyelőre tartják, és a kutatóhálózat megelőlegezett béremelése nem temeti maga alá az akadémiai költségvetést. A hírek arról szólnak, hogy a mintegy 340 millió Ft hiányt a kormány pótolja. (Ez kb. 7–8% plusz az 5%-hoz képest.)

Mindez azonban nem oldja meg a kutatói bérezések feszültségeit. Az elnök már az elmúlt évben (1996. június) javasolta a Tudománypolitikai Kollégiumnak *egy általános kutatói-felsőoktatási bérrendezés megke-*

A FELSŐOKTATÁSBAN (EGYETEMEN) FOGLALKOZTATOTT OKTATÓK ÉS
A KUTATÓINTÉZETI TUDOMÁNYOS MUNKAKÖRBEN FOGLALKOZTATOTT KÖZALKALMAZOTTAK
HAVI MUNKAKÖRI PÓTLÉKAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA AZ 1997. ÉVBEN ÉRVÉNYES SZABÁLYOK ALAPJÁN

Kutató			Oktató			Az alanyi jogon járó (az adható és a kötelezően járó közötti) különbség az oktató javára 1997-ben
Munkakör megnevezése	A pótlék		Munkakör megnevezése	A pótlék		
	jellege	összege		jellege	összege	
Tudományos munkatárs	adható	0–5 900	Egyetemi adjunktus	kötelező	5 900–11 800	5 900– 11 800
Tudományos főmunkatárs	adható kötelező	5 900–32 600 11 800	Egyetemi docens	kötelező	17 770–35 400	5 900–23 600
Tudományos tanácsadó, kutatóprofesszor	adható kötelező	23 600–47 200 11 800	Egyetemi tanár	kötelező	35 400–59 000	23 600–42 200

dését. Emlékezetünk szerint a rádióban is elhangzott a nyilatkozat, amit több előadásban megismételt: hiába a közalkalmazotti ranglétra, ha az állami szférán belül a kutatói-oktatói bérbéállítás azonos szinten mozog az ipari és agrár szférában a szakmunkás bérbéállításával, addig nincs rendszerváltás az értelmiségi politikában. Addig a szovjet rendszer elvei érvényesülnek a gyakorlatban. A javaslatnak, a felszólalásnak még nem látszik a hatása. Inkább csak annak a jelei, hogy az elnök és a művelődési miniszter különböző akciói apró részeredményekhez vezetnek. (Akadémiai és doktori pótlék emelése, Széchenyi-professzúra, oktatói pótlékok, valamint a Bolyai-ösztöndíj*, amelyet információink szerint az Akadémia megszerez az 1998. évre.)

Újabb feszültséget keltett a Széchenyi-professzúra, amelyet már az 1996. év tavaszi „nagy akcióval” a minisztérium megszervezett. Erről azóta is indulatokkal kísért heves viták folynak.** Kétségtelenül részeredmény a miniszter és az elnök meg egyezése, amelynek értelmében az akadémiai kutatók is pályázhatnak az ösztöndíjra. (Noha kutatóink közül továbbra is sokan vitatják a Széchenyi-professzúra rendszerének életképességét és jogosságát.) További vitatéma az 55 éves életkor határa. A professzúra, valamint a tárcánál a hallgatói létszámok kiszámításából származó különböző pótlékok óriási különbségekhez vezetnek az oktatói és a kutatói bérek között. Azonos szintű (minősítésű) és korú kutató és egyetemi oktató között a bérkülönbség máris átlagosan 40%.

Az elnök és a szakszervezet (egymástól függetlenül! — vajon miért?) a Tudománypolitikai Kollégiumhoz fordult a helyzet okainak feltárását és orvoslását kérve. Hangsúlyozva, hogy nem az ún. „magyar irigység” vezeti az Akadémiát (1997. június 11.). Az Akadémia Pénzügyi Főosztálya júliusban az elnök kérésére elkészítette a kimutatásokat

(l. 24. oldal), amelyeket az elnök megküldött a pénzügyminiszternek. A Tudománypolitikai Kollégium elnöke pedig felkérte a Pénzügyminisztériumot, hogy a Kollégium legközelebbi ülésére készítsen pontos számításokat és javaslatot. Vajon szükségszerű, hogy a kutatóhálózat és egyetemi szféra közötti több évtizedes bérjátszmák ilyen módon történjenek? Hol az egyik jut előnyhöz, s akkor a másik tiltakozik, hol fordítva?

Lapzárta után érkezett a hír, hogy az elnök meghívására a TUDOSZ „vezérkara” meglátogatta az akadémiai vezetést. A találkozón részt vett Kuti László és a TUDOSZ vezetőségének több tagja, az akadémiai vezetés részéről Glatz Ferenc, Keviczky László, Náray-Szabó Gábor, Pannonhalmi Kálmán. Az emlékeztető szerint az elnök sajnálatát fejezte ki, hogy a szakszervezetek partnere eddig csak a vezetés titkársági vonulata volt, míg a kormány szintű képviselő az elnökre hárul. Nem ismerhették meg egymás álláspontját közvetlenül sem a bérügyekben, sem az intézeti konszolidáció létszámügyeiben. Ismertette a vezetés még tavaly kialakított terveit az intézetkonszolidáció létszám-alakulásáról, az alapellátás biztosítása érdekében tett lépésekről. Tájékoztattott a miniszterelnökkel, a pénzügyminiszterrel, a munkaügyi miniszterrel, illetve a felelős államtitkárokkal folytatott tárgyalásairól. Hangsúlyozta: a bérkérdésekben együttes és egyeztetett fellépésre van szükség, ami természetesen nem zárja ki a véleménykülönbségeket. Az akadémiai vezetés jelenlegi célkitűzése: a tudománypolitikai alapelvekben megfogalmazni egy általános kutatói-felsőoktatási bérrendezés szükségét, és ezen túlmenően építeni be a bérezésbe a minőségi különbséget kifejező *pótlékrendszert*. Jelenleg kapkodás, akciózás folyik e téren. Az elnök hangsúlyozta: mindent elkövet, hogy a tudománypolitikai alapelvek és az új, 1998 utáni kormányprogram tartalmazza a korszerű bérezési alapelvek és az új normatívarendszer programját.

* A Bolyai-ösztöndíjről l. e számunk 42–45. oldalait.

** Vö. Akadémia 1997/1. és 2. szám.

AKADÉMIKUSOK ÉS DOKTOROK TISZTELETDÍJAI

Az Akadémia új elnökét a megválasztása utáni héten fogadta a miniszterelnök (1996. május 14.). Az elnök javaslatai: az *elitértelmiség anyagi megbecsülését* általános, távlati bérrendezéssel és azonnali minőségi pótlékokkal erősítsék (ennek részeként az akadémikusi és a doktori tiszteletdíj radikális emelése); az új *hosszú távú tudománypolitikai alapelvek* elkészítése a rövid távú cselekvési program mellett; az egész hazai *kutatóhálózat konszolidálása* (ennek részeként vállalta az akadémiai hálózat felülvizsgálatát, az új kutatásszervezési elvek és mindenekelőtt a finanszírozás elveinek rögzítését, ha ehhez a kormány a megfelelő költségvetési háttérrel biztosítja); új *arculatú Akadémia* kiformálását a történelmi alapokon: a napi politikától magát távol tartó, de közéleti aktivitást vállaló tudóستestület kialakítását; és a törvényben kimondott, de még kialakításra váró *köztestületiség* kiformálását. A miniszterelnök biztosította az elnököt az írásba is foglalt javaslatok támogatásáról.

A miniszterelnök, a pénzügyminiszter, valamint a művelődésügyi miniszter a következő hetekben — az elnök és Stark Antal, az MKM helyettes államtitkára személyes elő-

terjesztésére — támogatta a kormány előtt az akadémikusi és doktori pótlék elfogadását. Külön vita tárgya volt az előterjesztés azon pontja, hogy ne a közalkalmazotti bértáblázat, hanem a mindenkori minimálbér legyen a tiszteletdíj számításának alapja. Információink szerint vita folyt a doktori tiszteletdíj emeléséről is. Az elnök ezt alapkérdésnek tekintette az akadémiai minősítés elismertetésében, és ragaszkodott hozzá.

Megjegyezzük: az elnök erőfeszítései eddig nem jártak sikerrel arra vonatkozóan, hogy a (akadémiai) doktorok illetményét nyugdíjba vonulásuk után csökkentés nélkül folyósítsák. (1989. január 1. óta ugyanis a tudományok doktorai — később akadémiai doktorok — nyugdíjba vonulásuk után csak a pótlék 50%-át kaphatják. Ez a helyzet változatlan maradt az 1997. január 1-jei emelés után is.) Híreink szerint az elnök és a főtitkár most azon fáradoznak, hogy a nyugdíjas doktorok is a tiszteletdíj 100%-át kapják. Ehhez természetesen forrást kell teremteni, és kormányrendeletet módosítani.

P. K.

AKADÉMIKUSOK ÉS DOKTOROK
TISZTELETDÍJÁNAK ALAKULÁSA

Megnevezés	1997. január 1. előtt	1997. január 1-jétől
Rendes tag	8x9800=78 400 Ft/hó	9x17 000=153 000 Ft/hó
Levelező tag	6x9800=58 800 Ft/hó	7x17 000=119 000 Ft/hó
Doktor	2x9800=19 600 Ft/hó	2x17 000= 34 000 Ft/hó

A TÁMOGATOTT KUTATÓHELYEK FORINTJAI

Az MTA évtizedek óta működtet támogatott kutatóhelyi rendszert, főként az egyetemi tanszékek mellett, kisebb számban egyéb helyeken. Az Akadémia 1992. évi decemberi rendkívüli közgyűlésén elfogadott határozat változtatott a támogatott kutatóhelyek belső szervezetén. Ennek értelmében a főtthkár 1994 márciusában pályázati felhívást tett közzé a tanszéki kutatóhelyi támogatások elnyerésére. A beérkezett pályázatokat — sokoldalú és igen körültekintő, véleményező és bírálati előkészítő munka után — az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa bírálta el, és döntött a támogatások mértékéről. Ezen döntés alapján 125 kutatócsoport, illetve pályázó részesült támogatásban, és nyert jogot arra, hogy 1996. január 1-jétől 1998. december 31-ig a meghozott döntésben szereplő összeg erejéig pénzügyi támogatásban részesüljön.

Az elnök már az 1996. szeptember 24-i elnökségi ülésen szóba hozta az MKM jelenlévő vezető tisztviselőinek: a támogatott kutatóhelyek rendszerének további felülvizsgálatát fogja javasolni az új felsőoktatási törvény, az új egyetemi kutatástámogatási rendszerek összefüggésében. Most, az 1997. okt. 15.-i Vezetői Kollégiumon az elnök megismételte javaslatát: vizsgálják felül, nem lehetséges-e a kutatóhelyekre pályázók körét kibővíteni a kutatóintézeti és a vállalkozói szféra irányába, következetesen érvényesítve egy pontosan kiszámított „matching found” alapelveit, s ezzel az egész magyar kutatóhálózatban kialakítani egy mobil, adott időre, egy-egy kutatási terv megvalósítására vállalkozó kutatói bázist, és ösztönözni a vállalkozói szféra közeledését a hazai kutatási és fejlesztési bázishoz. Mindehhez javasolta a művelődési miniszternek a támogatott kutatóhelyek közös finanszírozását, a ráfordítás megduplázását, és ugyanakkor az összhang megteremtését a nagy projectum-financezírozó alapokkal, az OKTA-val, KMüFA-val, AKP-vel.

A tárgyalások folynak, azok eredményeire következő számainkban visszatérünk.

A 125 működő kutatócsoportból álló Hálózaton belül 44 kutatóhely a matematika és ter-

mészettudomány; 43 kutatócsoport az élettudomány; 38 kutatócsoport pedig a társadalomtudomány területéhez kapcsolódó kutatásokat folytat. Az egyetemi tanszékeken működő kutatócsoportok a kutatási tevékenységük mellett jelentős részt vállaltak az egyetemi oktatásban és a szakember-utánpótlás biztosításában.

Az új rendszeren belül létrejött a *Hálózati Tanács*, mely a támogatott kutatóhelyek testületi szerve, döntési, véleményezői és javaslattevő funkcióval. A 18 tagú Hálózati Tanácsba 15 főt a kutatóhelyek kutatói választottak, 3 főt pedig az AKT delegált.

A pályázati rendszer bevezetésén túlmenően az előző időszakhoz képest igen lényeges változás és az átalakulás jelentős eleme az is, hogy a kutatócsoportok gazdálkodási, pénzügyi, munkajogi és egyéb adminisztratív teendőinek ellátására az Akadémia 1995. évi májusi rendes közgyűlésének határozatára, és az ott elfogadott alapító okirattal létrejött az *MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája* mint önálló jogi személy és önálló költségvetési szerv.

A kutatócsoportok rendezett működtetése érdekében az MTA és a befogadó intézmények

— egyetemek — között „Megállapodások” jöttek létre 1995 novemberében, illetve decemberében.

A támogatott kutatóhelyek újfajta működése reformértékű az Akadémia kutatáskoordinálási feladatainak ellátásában. Ezek a reformlépések úgy valósultak meg, hogy egyidejűleg biztosították a megújulást, a célszerűséget és a folyamatosságot.

(Az elnökség október 14-i ülésén a főtitkár beszámolójában szóvá tette az intézethálózat és az egyetemi tanszéki finanszírozás közötti különbségeket. A főtitkárhoz kapcsolódva az elnök javasolta, hogy tudomáspolitikai megfontolásból növelni kell a támogatott kutatóhelyekre fordított kormányzati pénzösszeget és kiterjeszteni a hálózatot az *intézeti* és a *vállalkozói szférára* a matcing fond elve alapján. Vagyis növelni kell a forrást, ebből növelni az intézetekben a mobil hányadot, mindenekelőtt fiatal kutatói állások létesítésével. Ugyanakkor ki kell terjeszteni a kapcsolatrendszer a vállalkozói szféra felé a természettudományos kutatóbázis helyzetének javítása érdekében. Vö. erre a számunk 5. oldal. Az elnök a művelődési miniszterhez írásos javaslatot intézett egy ilyen közös vállalkozás érdekében. — P. K.)

MATEMATIKAI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYOK

Kutatócsoport	1997. júniusi állományi létszám		MTA által adott költségvetési támogatás (E Ft)
	teljes	ebből kutató	
Budapesti Műszaki Egyetem			
MTA-BME Alkaloidkémiai Kutatócsoport	17	10	15 125
MTA-BME Fénytechnológiai Tanszéki Kutatócsoport	8	4	4 601
MTA-BME Fizikai Geodézia és Geodinamika Kutatócsoport	2	2	3 517
MTA-BME Geoinformatikai Tanszéki Kutatócsoport	4	3	3 488
MTA-BME Geotechnikai Kutatócsoport	7	3	6 046
MTA-BME Gépek és Járművek Dinamikája Kutatócsoport	4	4	4 078

MTA-BME Informatikai és Elektronikai Tanszéki Kutatócsoport	9	2	6 553
MTA-BME Irányítástechnikai Kutatócsoport	1	-	1 981
MTA-BME Kondenzált Anyagok Fizikája Kutatócsoport	4	3	4 054
MTA-BME Kontinuummechanikai Kutatócsoport	2	2	3 050
MTA-BME Műszaki Analitikai Kémiai Tanszéki Kutatócsoport	13	7	14 378
MTA-BME Numerikus Mechanikai Kutatócsoport	6	6	4 634
MTA-BME Szerves Kémiai Technológiai Tanszéki Kutatócsoport	12	9	12 646
MTA-BME Tartósszerkezetek Méretezéselmélete Kutatócsoport	4	4	4 597
MTA-BME Tartósszerkezetek Stabilitáselmélete Kutatócsoport	5	3	4 841
MTA-BME Vasbeton Tanszéki Kutatócsoport	5	4	4 903
BME ÖSSZESEN:	103	66	98 492

Eötvös Loránd Tudományegyetem

MTA-ELTE Alkalmazott Számelméleti Kutatócsoport	1	1	1 980
MTA-ELTE Elméleti Fizikai Tanszéki Kutatócsoport	14	14	11 948
MTA-ELTE Geofizikai és Környezetfizikai Kutatócsoport	12	8	12 528
MTA-ELTE Geológiai Tanszéki Kutatócsoport	11	7	8 622
MTA-ELTE Nukleáris Szerkezetvizsgáló Kutatócsoport	4	3	3 037
MTA-ELTE Peptidkémiai Tanszéki Kutatócsoport	16	9	14 987
MTA-ELTE Statisztikus Fizikai Kutatócsoport	2	2	2 060
MTA-ELTE Szerkezeti Kémiai Tanszéki Kutatócsoport	8	3	8 370
ELTE ÖSSZESEN:	68	47	63 532

Gödöllői Agrártudományi Egyetem

MTA-GATE Folyamatirányítási Kutatócsoport	2	2	1 984
MTA-GATE Szecskázott Zöldtakarmány Struktúra Vizsgálati Kutatócsoport	1	1	990
GATE ÖSSZESEN:	3	3	2 974

József Attila Tudományegyetem			
MTA-JATE Biokordinációs Kémiai Kutatócsoport	10	6	6 334
MTA-JATE Lézerfizikai Tanszéki Kutatócsoport	20	9	13 674
MTA-JATE Mesterséges Intelligencia Tanszéki Kutatócsoport	10	8	10 061
MTA-JATE Organikus Katalízis Kutatócsoport	1	1	2 682
MTA-JATE Reakciókinetikai Kutatócsoport	12	8	13 196
JATE ÖSSZESEN:	53	32	45 947
Kossuth Lajos Tudományegyetem			
MTA-KLTE Antibiikum-kémiai Kutatócsoport	15	9	14 883
MTA-KLTE Elméleti Fizikai Tanszéki Kutatócsoport	-	-	1 862
MTA-KLTE Homogén Katalízis Tanszéki Kutatócsoport	2	2	1 894
MTA-KLTE Szármelméleti Kutatócsoport	1	1	700
MTA-KLTE Szénhidrátkémiai Tanszéki Kutatócsoport	5	3	3 255
KLTE ÖSSZESEN:	23	15	22 594
Miskolci Egyetem			
MTA-ME Anyagtudományi Kutatócsoport	2	1	2 323
MTA-ME Geotechnikai Tanszéki Kutatócsoport	2	2	2 741
MTA-ME Gépgyártás-technológiai Tanszéki Kutatócsoport	2	2	2 404
MTA-ME Hőenergia-gazdálkodási Kutatócsoport	4	4	3 711
MTA-ME Numerikus Mechanikai Kutatócsoport	5	4	4 363
ME ÖSSZESEN:	15	13	15 542
Veszprémi Egyetem			
MTA-VE Analitikai Kémiai Tanszéki Kutatócsoport	5	3	5 884
MTA-VE Levegőkémiai Kutatócsoport	5	5	5 555
MTA-VE Petrolkémiai Tanszéki Kutatócsoport	10	6	13 691
VE ÖSSZESEN:	20	14	25 130
MATEMATIKA ÉS ÉLETTÉLEN TERMÉSZETTUDOMÁNYOK ÖSSZESEN:	285	190	274 211

ÉLETTUDOMÁNYOK			
Kutatócsoport	1997. júniusi állományi létszám		MTA által adott költségvetési támogatás (E Ft)
	teljes	ebből kutató	
Debreceni Orvostudományi Egyetem			
MTA-DOTE Biofizikai Kutatócsoport	5	5	4 442
MTA-DOTE Klinikai Kémiai Kutatócsoport	3	3	4 296
MTA-DOTE Mikrobiális Fejlesztésgenetikai Kutatócs.	4	3	3 537
MTA-DOTE PET Kutatócsoport	2	1	2 078
MTA-DOTE Tumorvírus- kutató Kutatócsoport	2	1	1 546
NOTE ÖSSZESEN:	16	13	15 899
Eötvös Loránd Tudományegyetem			
MTA-ELTE Biotechnológiai Kutatócsoport	1	1	2 486
MTA-ELTE Evolúciógénetikai Kutatócsoport	4	4	2 692
MTA-ELTE Immunológiai Tanszéki Kutatócsoport	4	3	4 268
MTA-ELTE Ökológiai Modellező Tanszéki Kutatócsoport	13	11	13 790
MTA-ELTE Pszichofiziológiai Kutatócsoport	5	4	4 513
MTA-ELTE Talajzoológiai Kutatócsoport	10	5	10 513
ELTE ÖSSZESEN:	37	28	38 262
Gödöllői Agrártudományi Egyetem			
MTA-GATE Állattenyésztési Kutatócsoport	3	3	3 102
MTA-GATE Környezetvédelmi Mikrobiológiai Tanszéki Kutatócsoport	2	2	1 022
MTA-GATE Molekuláris Genetikai Kutatócsoport	1	1	4 057
MTA-GATE Növénytani Növényélettani Tanszéki Kutatócsoport	2	2	2 281
GATE ÖSSZESEN:	8	8	10 462
József Attila Tudományegyetem			
MTA-JATE Mikrobiológiai Kutatócsoport	3	3	4 515
JATE ÖSSZESEN:	3	3	4 515
Janus Pannonius Tudományegyetem			
MTA-JPTE Növénytaxonómiai Kutatócsoport	4	2	3 639
JPTE ÖSSZESEN:	4	2	3 639

Kertészeti és Élelmiszer-ipari Egyetem			
MTA-KÉE Növényélettani Tanszéki Kutatócsoport	2	1	1 594
KÉE ÖSSZESEN:	2	1	1 594
Kossuth Lajos Tudományegyetem			
MTA-KLTE Mikrobiológiai és Biotechnológiai Tanszéki Kutatócsoport	2	2	1 719
MTA-KLTE Ökológiai Kutatócsoport	-	-	976
KLTE ÖSSZESEN:	2	2	2 695
Pannon Agrártudományi Egyetem			
MTA-PATE Agrokémiai Kutatócsoport	3	1	3 281
MTA-PATE Állattenyésztési Állathigiéniai Kutatócsoport	-	-	2 423
MTA-PATE Nővényvírológiai Tanszéki Kutatócsoport	3	2	2 846
PATE ÖSSZESEN:	6	3	8 550
Pécsi Orvostudományi Egyetem			
MTA-POTE Biofizikai Tanszéki Kutatócsoport	5	4	4 389
MTA-POTE Idegélettani Tanszéki Kutatócsoport	11	6	14 206
MTA-POTE Klinikai Genetikai Tanszéki Kutatócsoport	5	4	4 275
MTA-POTE Neuroendokrin Kutatócsoport	6	3	3 901
MTA-POTE Neurofarmakológiai Kutatócsoport	3	3	3 944
POTE ÖSSZESEN:	30	20	30 715
Semmelweis Orvostudományi Egyetem			
MTA-SOTE Celluláris és Molekuláris Élettani Kutatócsoport	5	2	2 045
MTA-SOTE Gastroenterológiai és Endokrin Kutatócsoport	9	6	8 972
MTA-SOTE Mikrobiológiai-Virológiai Kutatócsoport	4	3	5 544
MTA-SOTE Molekuláris Genetikai Kutatócsoport	5	3	4 768
MTA-SOTE Molekuláris Patológiai Kutatócsoport	6	5	4 461
MTA-SOTE Neurobiológiai Kutatócsoport	-	-	1 849
MTA-SOTE Neurokémiai Kutatócsoport	13	8	11 502
MTA-SOTE Neuroendokrin Kutatócsoport	8	3	6 904
MTA-SOTE Neurokémiai Kutatócsoport	-	-	1 980

MTA-SOTE Neuromorfológiai Kutatócsoport	4	1	4 339
MTA-SOTE Neuropszichofarmakológiai Kutatócsoport	9	3	8 708
MTA-SOTE Peptid-Biokémiai Kutatócsoport	15	9	13 917
SOTE ÖSSZESEN:	78	43	74 989

Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem			
MTA-SZOTE Neuroendokrin Kutatócsoport	4	4	3 055
SZOTE ÖSSZESEN:	4	4	3 055

Magyar Természettudományi Múzeum			
MTA Állatökológiai Kutatócsoport	6	5	4 755
MTM ÖSSZESEN:	6	5	4 755

Országos Haematológiai Vértanszfúziós és Immunológiai Intézet			
MTA Membránbiológiai és Immunkórtani Kutatócsoport	4	2	4 128
HIETE (OHVII) ÖSSZESEN:	4	2	4 128
ÉLETTUDOMÁNYOK ÖSSZESEN:	200	134	203 258

TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK			
Kutatócsoport	1997. júniusi állományi létszám		MTA által adott költségvetési támogatás (E Ft)
	teljes	ebből kutató	
Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem			
MTA-BKE Gazdaság- és Társadalomtörténeti Kutatócsoport	3	3	3092
MTA-BKE Közép-és Kelet-Európa Története Kutatócsoport	10	9	10 083
MTA-BKE Nagytávlatú Komplex Jövőkutatás	3	1	1 936
MTA-BKE Nemzetközi Kapcsolatok Tanszéki Kutatócsoport	1	1	988
MTA-BKE Világgazdasági Tanszék Európa Kutatócsoport	1	1	547
BKE ÖSSZESEN:	18	15	16 646
Budapesti Műszaki Egyetem			
MTA-BME Kutatásfejlesztési Tanszéki Kutatócsoport	6	3	4 514
BME ÖSSZESEN:	6	3	4 514

Eötvös Loránd Tudományegyetem

MTA-ELTE Altajisztikai Tanszéki Kutatócsoport	6	6	5 357
MTA-ELTE Biztonságpolitikai Kutatócsoport	-	-	391
MTA-ELTE Egyetemes Jogtörténelmi Tanszéki Kutatócsoport	-	-	1 486
MTA-ELTE Filozófia Tanszéki Kutatócsoport	-	-	289
MTA-ELTE Gazdaság- és Társadalomtörténelmi Tanszéki Kutatócsoport	1	1	1 237
MTA-ELTE Jogszociológiai Tanszéki Kutatócsoport	1	1	1 098
MTA-ELTE Judaisztikai Kutatócsoport	5	5	4 476
MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport	12	9	14 157
MTA-ELTE Magyar–Francia Társadalomtudományi Műhely Kutatócsoport	2	2	1 665
MTA-ELTE Magyar Irodalomtörténelmi Kutatócsoport	-	-	875
MTA-ELTE Magyar–Nyelvtörténelmi Kutatócsoport	3	3	3 393
MTA-ELTE Ókortudományi Kutatócsoport	9	8	8 508
MTA-ELTE Régészeti Tanszéki Kutatócsoport	-	-	391
MTA-ELTE Szociálpolitikai Tanszéki Kutatócsoport	-	-	389
ELTE ÖSSZESEN:	39	35	43 712

Gödöllői Agrártudományi Egyetem

MTA-GATE „Magyar felvilágosodás” Kutatócsoport	-	-	396
GATE ÖSSZESEN:	-	-	396

József Attila Tudományegyetem

MTA-JATE Képességkutató Csoport	3	3	1 062
MTA-JATE Magyar Irodalomtörténelmi Tanszéki Kutatócsoport	1	1	507
MTA-JATE Magyar Őstörténelmi Kutatócsoport	1	1	1 159
JATE ÖSSZESEN:	5	5	2 728

Janus Pannonius Tudományegyetem

MTA-JPTE Európa Történet Kutatócsoport	-	-	483
MTA-JPTE Menedzsment Tanácsadás Kutatócsoport	-	-	388
JPTE ÖSSZESEN:	-	-	871

Kossuth Lajos Tudományegyetem

MTA-KLTE Felvilágosodás Kori Textológiai Kutatócsoport	1	1	725
--	---	---	-----

MTA-KLTE Modern Magyar Irodalomtörténelmi Kutatócsoport	1	1	289
MTA-KLTE Modern Magyar Irodalomtörténelmi Tanszéki Kutatócsoport	-	-	312
MTA-KLTE Néprajzi Tanszéki Kutatócsoport	4	2	3 250
KLTE ÖSSZESEN:	6	4	4 576

Miskolci Egyetem

MTA-ME Jogtörténelmi Jogelméleti Tanszéki Kutatócsoport	2	2	1 146
MTA-ME Szabó Lőrinc Kutatócsoport	-	-	99
ME ÖSSZESEN:	2	2	1 245

Nem egyetemi befogadó intézmények

Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Akadémiai Kutatóhelye	9	8	8 173
MTA Fragmenta Codicum Kutatócsoport	3	3	5 034
Jókai Mór Kutatócsoport	-	-	122
Mikszáth Kutatócsoport	-	-	391
Vajda János Kutatócsoport	-	-	97
Zsigmondkori Oklevéltár Kutatócsoport	-	-	554
Nem egyetemi befogadó intézmények összesen:	-	-	14 371
Társadalomtudományok összesen:	88	75	89 059

A TÁMOGATOTT KUTATÓHÁLÓZAT ÖSSZESEN

	1997. júniusi állományi létszám		MTA által adott költségvetési támogatás (felújítás, központi beruházás nélkül) (E Ft)
	teljes	ebből kutató	
Matematikai és természettudományi kutatócsoportok	285	190	274 211
Élettudományi kutatócsoportok	200	134	203 258
Társadalomtudományi kutatócsoportok	88	75	89 059
Igazgatási és területi irányítási költségek	14	-	23 400
Jogsabályi változásokból eredő költségek fedezete	-	-	48 772
ÖSSZESEN:	587	399	638 700

STRATÉGIAI KUTATÁSOK

A stratégiai kutatások 1997. szeptember-októberi programjában a tervezett konferenciák, az első féléves beszámoló és az első kiadványok elkészítése (sajtóbemutatója: szeptember 22.) állott. Az alábbiakban közöljük a „Félidőben” c., a kormány részére készített beszámoló részleteit, a szeptember-októberi rendezvények jegyzékét. (Ezeket az „Ezredforduló” c. kiadványban minden parlamenti párt képviselői megkapták.) Közöljük továbbá a „Magyar tudományosság külföldön” program áttekintését.

„FÉLIDŐBEN”

Beszámoló a kormány és az Akadémia közötti együttműködés első félévéről (Részlet)

A kormány a határozataiban kinyilvánította: „támogatja, hogy a társadalmi-gazdasági modernizáció, az európai integráció és a világpiac globális viszonyaihoz való alkalmazkodás koncepcionális kérdéseinek és megoldási alternatíváinak kidolgozásában ... a Magyar Tudományos Akadémia mint köztestület aktívan közreműködjön”. (2184/1996./VII. 16.) Rögzítette azokat a témaköröket, amelyek keretén belül stratégiai kutatásokat rendel meg a Magyar Tudományos Akadémiától, és amely témakörökön belül az Akadémia a kormányzati szervek egyetértésével „reprezentatív” szakértői konferenciákat rendez, illetve tanulmányokat készít. A határozat az 1997–98. évre ad megbízást. De az előzetes tárgyalásokon mind az Akadémia elnöke, mind a miniszterelnök kinyilvánították véleményüket: olyan kutatások megindítására vállalkoznak, amely kutatások feltehetően nem zárulnak le a jelen országgyűlési periódusban, hanem tovább folytatódnak az ezredfordulón. E kutatások célja a magyar állam és nemzet előtt hosszú távon nyíló alternatívák feltárása és javaslatok kidolgozása a politikai elit számára. A megbízás eredményességétől és a kutatói

társadalom véleményétől is függően e kutatási tematikák az évek során változhatnak: egyesek lezárulhatnak és ugyanakkor mások kezdődhetnek.

Az Országgyűlés december 20-án a magyarországi tudományos kutatások helyzetéről hozott határozatában politikai párt-hoz tartozástól függetlenül egyetértő álláspontot nyilvánított ki a kormány és az Akadémia megállapodásáról. (...)

Az Akadémia a vállalt témakörök kutatását a költségvetés elfogadása után azonnal megkezdte. (Az agrárstratégia kialakításának első konferenciáját már decemberben megrendezte.) És a megjelölt első eredmények időpontjainál korábban megrendezte az első konferenciákat, sőt ez év szeptemberében megjelenteti az első nagy példányszámú összefoglaló köteteket, és megindítja a stratégiai kutatásokból kinövő periodikáját (Ezredforduló). Különösen előrehaladtak a kutatások az ágazati stratégiák közül az agrárstratégia, valamint a területfejlesztési nemzeti program kimunkálásában. Az európai integráció egyik legnagyobb terhére, a környezetvédelmi normák adaptációjáról készülő kutatások feszített munka eredmé-

nyeként első fázisban ez év novemberében zárulnak, vagyis az integrációs tárgyalásokon konkrét segítséget nyújthatnak. A piacgazdaságra való áttérés társadalmi-kulturális következményeinek feltárását végző szociológiai, politológiai kutatások is a tervezettnél gyorsabban haladnak előre, sőt, párosulnak egy, a 21. század kulturális politikájára vonatkozó stratégia kimunkálásával is. Külön szeretném kiemelni, hogy a nagy szervezőmunkát igénylő Magyarok Kollégiumát a tervezettnél korábban (ez év áprilisában) megindítottuk, és szeptember 29-én sor került ünnepélyes átadására. (...)”

Kutatások, politikum, közgondolkodás

A kutatások annyit érnek, amilyen mértékben hasznosulni tudnak — ezzel a mondattal zártuk a kormányhatározatot követően a részleteket firtató tárgyalásokat. A kutatások célja a javaslatétel első pillanatától az volt, hogy azok ne álljanak meg a jelenlegi helyzet leírásánál, hanem az elemzéssel egy időben jelöljenek meg hipotézisként alternatívákat is, hogy a döntéshozók a tudományos véleményeket figyelembe véve dönthesse. És az első pillanattól az vezetett bennünket, hogy a kutatások nagyon is konkrétak legyenek, az alternatívák helyhez és időhöz, az anyagi és szellemi feltételek realizálásához kötődjenek. És az is világos volt kezdetől: a kutatások mellett nagy energiákat kell fordítani az eredmények közzétételére, a kormányhatározat csak konferenciákról szólt, de az Akadémia vezetése az első pillanattól tervezte az eredmények különböző szintű publikálását. Műhelykiadványok szerkesztését és megjelentetését a szakértők (minisztériumi, önkormányzati szakemberek és szakértelmiségiek) számára (300–500 példányban). Ugyanakkor terveztük az összefoglaló jellegű eredmények kiadását a politika iránt általában érdeklődő olvasóközönség számára a „Magyarország az ezredfordulón” című monográfiásorozattal (2000–2500 példányban). És — feltéve, hogy a

tanulmányok értékesek lesznek — terveztük egy periodika megindítását „Ezredforduló” címmel (65 000 példányban). Ez négy nagy példányszámú technikai, humán, természettudományos és tanári közönséghez szóló közművelődési folyóirat betéteként jelenik meg, 36 folyóiratoldal terjedelemben, kéthavonta. Ez a folyóirat-melléklet rövid és közérthető formában mondja el az egyes szerzők következtetéseit a legszélesebb közönség számára. Beszámolhatok arról: szeptember 22-én átadtuk a széles közönségnek a Magyarország az ezredfordulón című könyvsorozat első három darabját, és ugyanakkor bemutattuk a széles közönségnek szerkesztett periodikát. Mindezek költségeit a kutatásra szánt pénzből gazdálkodjuk ki. Vagyis a politikai elit, a politizáló közvélemény és a közgondolkodás szféráit egyaránt el kívánjuk érni. Hiszen feladatunk nemcsak az, hogy a kormányzó és törvényhozó elit számára tárjunk fel megfontolókat, különböző szempontú érveléseket. De szándékunk az is, hogy a közgondolkodás figyelmét az előttünk álló nagy horderejű kérdések felé tereljük, és a realitások felé fordítsuk. Hogy emeljük a magyar politikai gondolkodás kultúrájának színvonalát.

Tervek a jövőről

A kutatási tervek az 1997–98. évre készültek. Feltételezik a kormány korábban kinyilvánított bizalmát a kutatói társadalom iránt. És feltételezik a kutatói társadalom teljesítő-képességének változatlan erősségét.

Az összefoglaló viták időpontja, ahogy azt a megállapodás idején is rögzítettük, 1997 ősze–1998 első fele. A rendezvénynaptár ezen ütemterve tarthatónak látszik, hacsak nem következik be valami, a vállalkozásunkat elkedvetlenítő fordulat. A realitás: a Magyarország az ezredfordulón c. könyvsorozatban mintegy 15 kötetet jelentetünk meg, és minden kilátásunk meg van arra, hogy az Ezredforduló c. periodika valóban élő közleménnyé váljék.

Már most jelezzük, hogy a kutatások tervezett két évén túlmutató és részben új témákra teszünk javaslatot. Szintén jelezzük: együtt dolgozik a kutatások keretében az a majd háromszáz szerzői, és együtt dolgozik

* A beszámoló tárcákkal kötött együttműködési megállapodásokra vonatkozó részéről lásd az Akadémia 1997/2. szám 9. oldalát!

az a már mintegy félszáz szervező-szerkesztő tudós, aki 2000-re képes lesz megalkotni egy részletes tudományos ország- és népleírást „Magyarország 2000” címmel. Erre vonatkozó javaslatainkat az év végén a kormány elé kívánjuk tární.

Végül köszönetet kell mondanom mind a Miniszterelnökségnek, mind az egyes szakértőknek, hogy az Akadémiával az együtt-

működést, a fejlett politikai demokráciák mércéi szerint, a tudományos gondolkodás autonómiáját messzemenően tudomásul véve és ugyanakkor a tudomány autonóm véleményét mindig igényelve közeledett.

Glatz Ferenc

Budapest, 1997. szeptember 9.

RENDEZVÉNYNAPTÁR

[1997. szeptember 4–november 10.]

I. Rendszerváltozás: piacgazdaság, társadalom, politika, [A piacgazdaságra való átmenet és társadalmi kihatásai]

Programvezetők: † Andorka Rudolf (Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem, a továbbiakban: BKE), Kulcsár Kálmán (MTA Politikai Tudományok Intézete, a továbbiakban: PTI), Hankiss Elemér, Vitányi Iván (MTA Szociológiai Intézete)

A) Rendezvények

szeptember 12–14. *The integration process, the EU accession preparations and the administration.* (Műhelyvita)

Az European Consortium for Sociological Research Intézettel (Dublin) közösen. Az angol nyelven folyó tanácskozás plenáris ülésein Akóts Klára (főosztályvezető, KüM Integrációs Államtitkárság) *The integration process*, the EU accession preparations and the administration címmel, Balogh András (főigazgató, Magyar Külügyi Intézet) *The Atlantic Dimension of Central European Security* címmel tartott vitaindító előadást. A tanácskozás négy szekcióban folyt, Böhm Antal és Galló Béla, az MTA PTI munkatársai az East European Chancen for EU Integration szekciót vezették.

(MTA PTI)

szeptember 15. *Változások a társadalmi szerkezetben.* (Nyilvános vita)

„A társadalmi struktúra a piacgazdaságra való átmenet korában” alprogram témakörben elkészült zárótanulmányok vitája. Előadók: Kolosi Tamás, Sági Matild, Spéder Zsolt, Tóth István György, Utasi Ágnes. Résztvevő: 50 fő.

(BKE)

szeptember 15. *Polgárosodás.* (Nyilvános vita)

„A társadalmi struktúra a piacgazdaságra való átmenet korában” alprogram témakörben elkészült zárótanulmányok vitája. Előadók: Czákó Ágnes, Csité András, Kovács Imre, Laki László. Résztvevő: 50 fő.

(BKE)

szeptember 16. *Az oktatási rendszer és a társadalmi szerkezet összefüggései, kölcsönhatásai.* (Nyilvános vita)

A társadalmi struktúra a piacgazdaságra való átmenet korában” alprogram témakörben elkészült zárótanulmányok vitája. Előadók: Csegény Péter, Kákai László, Szabó Andrea, Halász Gábor, Harcsa István, Laki László, Gazsó Ferenc. Résztvevő: 50 fő. (BKE)

szeptember 16. *A népesedési helyzet, jelen és jövő.* (Nyilvános vita)

„A társadalmi struktúra a piacgazdaságra való átmenet korában” alprogram témakörben elkészült zárótanulmányok vitája. Előadók: Hoóz István, Hablicsek László, Józán Péter, Kamarás Ferenc, Vukovich György. Résztvevő: 50 fő.

(BKE)

szeptember 17. *A gazdasági szereplők szociológiai elemzése.*

(Nyilvános vita)

„A társadalmi struktúra a piacgazdaságra való átmenet korában” alprogram témakörben elkészült zárótanulmányok vitája. Előadók: Balázs János, Kuczi Tibor, Laky Teréz, Tóth István János, Spetter Zsolt, Lengyel György. Résztvevő: 50 fő.

(BKE)

szeptember 18. *Az országgyűlés és a kormány döntési folyamatainak vizsgálata.* (Műhelyvita)

„Társadalmi változások és a politikai rendszer” alprogram keretében. Előadók: Ilonszky Gabriella, Szigeti Péter. Résztvevő: 20 fő.

(MTA PTI)

szeptember 18. *Civil szerveződés és társadalom.* (Műhelyvita)

Előadó: Wiener György. Résztvevő: 20 fő.

(MTA PTI)

szeptember 22–23. *Társadalom és politika a vidéki Magyarországon és a Kárpát-medencében.*

(Nyilvános vita)

A „Társadalmi változások és a politikai rendszer” alprogram keretében. Előadók: Gáll Ernő (Kolozsvar), Kovács Jolán (Muzsla), Lábadi Károly, Halász Albert (Lendva), Eger György, Kuncsol László (Pozsony), Vári Fábián László, Bakk Miklós (Lugos), Gyivicsán Anna, Gyurok János, Demeter Zayzon Mária, Sz. Dévai Judit, Székely András Bertalan, Gémes Balázs, Böhm Antal, Pálné Kovács Ilona, Szo-

boszlay Gyula, Bódi Ferenc, Székely Csaba, Romány Pál, Kulcsár László, Molnár József, Kovách Imre, G. Fekete Éva, Laki László, Csíte András.

(MTA-székház, Nagyterem)

szepember 29. Értékválság és deviancia: a társadalmi integráció alakulása. (Műhelyvita)

„Társadalmi változások és a politikai rendszer” alprogram keretében. Előadók: Síklaki István (Pártok és értékek), Ehmann Bea–Gál Béla–László János (Pártprogramok értéktartalma), Váriné Szilágyi Ibolya (Hazai értékviták és értékutatások). Résztevő: 50 fő.

(MTA Pszichológiai Intézete)

október 17–18. Közép-európai változások: Társadalmi folyamatok és stratégiák (Nyilvános vita, társszervezők: Mónus Illés Akadémia a Demokratikus Társadalomért és az Európa Kutató Központ)

Megnyitó előadás: Glatz Ferenc, Magyar Bálint, Vitányi Iván. Felkért hozzászólók: Agárdi Péter, Almási Miklós, Angelusz Róbert, Dessewffy Tibor, Koltai Dénes, Kiss Gy. Csaba, Kozma Tamás, P. Szűcs Julianna, Szabó Miklós. Előadók: Mary Kaldor (Global Civil Society: Emergence, Problems, Opportunities), Lengyel László (A globalizáció hatása Magyarország európai csatlakozására), Philippe C. Schmitter (Eastern Enlargement and Euro-Democracy), Gombár Csaba (A globalizáció és az állam), Miszlivetz Ferenc: Kísérletek a civil társadalom rekonstrukciójára, 1988–1998), Bruszt László (Demokráciák és gazdasági reformpolitikák), Kopátsy Sándor (A gazdasági növekedés kulturális feltételei), László Ervin

(The Place of Man in a Globalizing Society), Szakolczai Árpád (Értékek és értékátváltozások Magyarországon 1978–1997-ig), Hankiss Elemér (A globalizáció hatása a társadalmi tudatra). 100 fő részvételével. (Budapest, Kulturinnov)

november 5–6. Rendszerváltozás: piacgazdaság, társadalom, politika. (Nyilvános vita)

„A piacgazdaságra való áttérés és a társadalmi változások összefüggései” c. program 1997. évi zárókonferenciája.

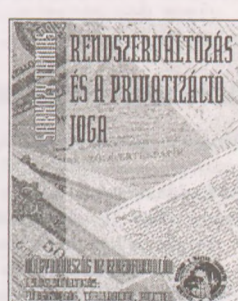
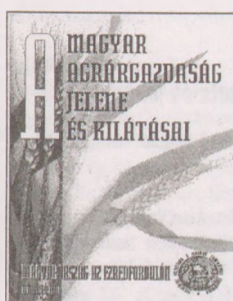
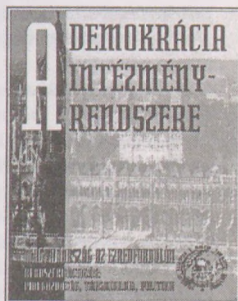
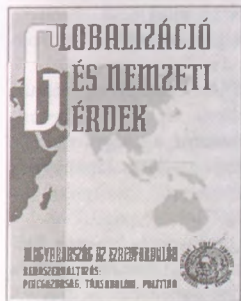
Előadók: Glatz Ferenc (Megnyitó előadás),

I. A társadalmi struktúra átalakulása a piacgazdaságra való átmenet korában: Gazsó Ferenc (A társadalmi makrofolyamatok és az oktatási rendszer), Spéder Zsolt, Tóth István György (Társadalomszerkezet, szociálpolitika, szegénység), Kovách Imre (Polgárosodás), Lengyel György (Gazdasági szereplők és magatartások), Vukovich György (A magyarországi népesedés helyzete az ezredfordulón),

II. Az életmód, az életvitel, a kultúra és a tudat alakulása: Kemény István, Havas Gábor (A roma népesség helyzete), Losonczy Ágnes (Életstratégiák. Budapesti és vidéki közép- és alsó-középrétegek), Tibori Tímea, Füstös László (Az időfelhasználás — a szabad idő, a tevékenység- és értékszerkezet — alakulása Magyarországon, 1970–1997), Szalai Júlia (A szociálpolitika lokális és közösségi formáinak alakulása és hatásai), Tóth Olga, Neményi Mária (Női és férfi szerepek a családi élet alakulásában), Tamás Pál, Illés Katalin (A kultúra modernizációs sémái), Hidy Péter, Vitányi Iván (A kulturális magatartás-

MAGYARORSZÁG AZ EZREDFORDULÓN

STRATÉGIAI KUTATÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁN

Az MTA stratégiai kutatásainak összegző eredményeit a szélesebb közönség számára a „Magyarország az ezredfordulón” c., most induló könyvsorozatában adja közre. A kötetek megvásárolhatók a könyvesboltokban, a fővárosi és vidéki akadémiai és egyetemi központokban, valamint a MTA Történettudományi Intézetében. (Cím: MTA TTI, 1013 Bp., Üri u. 53., Dobos Anikó terjesztő.)

Előkészületben: *Egészségügy, életminőség; Erdő-, vad- és fagazdaság*

Tervezett kötetek: *Közlekedés és informatika; A településszerkezet fejlesztésének alternatívái és korlátai; Környezetvédelem és az Európai Unió;*

Az informatika jövője Magyarországon

formák átalakulása), Miszlivetz Ferenc (Nemzeti identitásunk változásai), Hankiss Elemér (Változás-folyamatok a mai világban és Magyarországon).

III. A magyar társadalom változása és a politikai rendszer: Kulcsár Kálmán (Bevezető előadás), Szalai Erzsébet (A rendszerváltás és a hatalom konvertálása), Kovács Imre (Gazdasági elit, politikai elit), Pataki Ferenc (Értékválság és deviancia), Ferge Zsuzsa (Mennyire európai az új magyar szociálpolitika?), G. Márkus György (Cseppfolyós pártok — befagyott pártrendszer), Szoboszlai György (Parlamentáris kormányzás a rendszerváltás után), Bóhm Antal (A központi kormány és az önkormányzatok rendszere), Stumpf István (A civil szerveződés és a társadalom), Bayer József (A politikai kultúra magyarországi helyzetéről és változásairól).
(MTA-székház, Nagyterem)

B) Kiadványok

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

(Megjelent 1997. szeptember 22.):

Globalizáció és nemzeti érdek. Budapest, 1997. 197 p.
A demokrácia intézményei Magyarországon. Budapest, 1997. 187 p.

Sárközy Tamás: *Politikai rendszerváltás és privatizáció*. Budapest, 1997. 294 p.

Előkészületben a **Magyarország az ezredfordulón** c. sorozatban:

Rendszerváltozás, piacgazdaság, társadalom, politika. Helyzetkép (1998. február)

A magyar társadalom kulturális állapota (1998. március)

Piacgazdaság és a társadalmi szerkezet átalakulása (1998. április)

Műhelymonográfiák

Kulturális stratégiák: kultúrpolitika, közművelődés. (Lehetőségek, alternatívák) (1998. június)

Társadalmi változások és a politikai rendszer (1998. június)

II. A magyar agrárium helyzete és jövője

Programvezetők: Kovács Ferenc, Láng István (MTA)

A) Rendezvények

szeptember 15. A nemzetközi körülményeknek való megfelelés és az EU-csatlakozáshoz szükséges feladatok összehangolása a növényvédelem területén. (Műhelyvita)

„A minőség dimenziói az agrárgazdaságban” c. alprogram keretében. Előadó: Kovács János. Résztvevő: 25 fő.

(MTA Növényvédelmi Kutató Intézete)

szeptember 17. A zöldségtermesztés fejlesztésének biológiai és ökonómiai szempontjai. (Szakértői vita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében. Társrendező: MTA Szegedi Akadémiai Bizottsága, Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem. Előadók: Hódossi Sándor, Erdész Ferencné, Kristóf Lászlóné, Bittsánszky János, Ertseyne Peregi Katalin, Koródi László, Gerendás Károly, Bene László. (Kecskemét, KÉE Kertészeti Főiskolai Kar)

szeptember 24. **Az agrárgazdaság minőségi fejlesztése I.** (A minőségi dimenzió és a fejlődésre gyakorolt hatásuk.) (Nyilvános vita)

Láng István akadémikus bevezető előadását követően három pódiumvita keretében folyt a tanácskozás. Előadók: Sembery Péter (Minőségbiztosítás a mezőgazdaságban), Molnárné Stadler Katalin (A termékpályák minőségbiztosításának korszerű rendszere), Baka Éva (Az ISO 14000 és az ISO 9000 szabványok együttes alkalmazása az agrárgazdaságban), Tomcsányi Pál (Marketing a minőségorientált agrárfejlesztésben), Harnos Zolt (Informatika a minőségi fejlődés szolgálatában), Szendrő Péter (Oktatás, kutatás, szaktanácsadás szerepe a minőség irányú változásokban), Lakner Zoltán (A fogyasztás, az export-import és a minőség összefüggései), Biró György (Népegészség, táplálkozás és az élelmiszerek minősége), Sass Barnabás (Élelmiszer-biztonság és közegészségügy).

Résztvevő: 100 fő.

(MTA-székház, Nagyterem)

október 7. **A sertésenyésztés fejlesztésének kérdései.** (Szakértői vita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében. Társrendező: Magyar Állattenyésztők Szövetsége. Előadók: Baltay Mihály, Kovács József, Wittmann Mihály, Kárpáti József, Babinszky László, Gundel László, Demeter János.

Résztvevő: 100 fő.

(Kaposvár, PÁTE Állattenyésztési Kara)

október 8. **Földbirtok-politika, a tulajdon, az üzemi viszonyok és a fejlesztés fő irányai** (Műhelyvita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében Társrendező: MTA Agrárközgazdasági Bizottsága. Előadók: Szűcs István, Pálovics Béláné. Résztvevő: 45 fő.

(MTA-székház, Kisterem)

október 15–16. **Molekuláris markerezés alkalmazása a növénynemesítésben** (Szakértői vita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében.

200 fő részvételével. (MTA Vári Kongresszusi Terem)

október 16. **A minőség dimenziói a magyarországi agrárgazdaságban II.** (Növényi eredetű alapanyagok és termékpályáik)

(Nyilvános vita)

A három bevezető előadást pódiumvita követte. Előadók: Csete László (A növénytermelés minősége és a gazdasági fejlődés); pódiumvita: Bedő Zoltán (A minőségi búza termelése és nemesítése), Mosonyi Ágota (A gabona minősége és a feldolgozás igényei), Szalay Lajos (Minőség a sütőiparban); Soltész Miklós (A minőségi gyümölcstermesztés), Botos Ernő (Minőség a magyar borászatban), Kristóf Lászlóné (Minőség és minőségbiztosítás a zöldségágazatban), Bernáth Jenő (A minőségi fejlődés új kihívásai a gyógynövény ágazatban), Bondor Antal (Az erdőművelés minőségi fejlesztése), Rumpf János (Az erdőhasználat minőségi fejlesztése), Németh József (A fagazdaság helyzete és minőségi fejlesztése), Szabóni László (Minőségbiztosítás az erdő- és fagazdaságban), Soltész Miklós (A minőségi gyümölcstermesztés).

tés ugrópontjai). Botos Ernő (Minőség a magyar borászatban), Kristóf Lászlóné (Minőség és minőségbiztosítás a zöldséggazdaságban), Bernáth Jenő (A minőségi fejlődés új kihívásai a gyógynövénygazdaságban). 100 fő részvételével.

(MTA-székház, Nagyterem)

október 17. A magyar növényvédelem lehetőségei az ezredfordulón (Nyilvános vita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében. Előadók: Iváncsics János (Megnyitó), Reisinger Péter (Növényvédelmi eljárások fejlesztése), Benedek Pál (A növényvédelem végrehajtási, ellenőrzési és állami irányítási rendszerének korszerűsítése), Kovács János (A nemzetközi követelményeknek való megfelelés és az EU-csatlakozáshoz szükséges feladatok összehangolása), Király Zoltán (A növényvédelem környezetre gyakorolt hatása, szerepe a minőségi termelés megvalósításában). 100 fő részvételével.

Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Kara Szaktanácsadó és Továbbképző Intézete, Mosonmagyaróvár)

október 29. Vad és erdő (Szakértői vita)

„Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében. Társrendező: Veszprémi Akadémiai Bizottság. 120 fő részvételével. (Veszprém)

október 30. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás agrárgazdasági kihatásai — előnyök és hátrányok (Szakértői vita)

100 fő részvételével.

(MTA-székház, Nagyterem)

november 10. A szelén szerepe a környezetben és az egészségvédelemben (Szakértői vita) „Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében.

I. Plenáris ülés: Bioszféra — talaj — állat — ember, Se-lánc

I. Szekció: Se-mérési módszerek, kísérletes eredmények

II. Szekció: Humán Se státus Magyarországon

III. Szekció: Se-ellátottság, Se-pótlás

100 fő részvételével.

(MTA-székház, Nagyterem)

november 10. Az agrártermelés tudományos alapozása, kutatási program, 1997–98 (Műhelyvita) „Az agrártermelés tudományos alapozása” alprogram keretében (Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Szőlőtermesztési Tanszéke)

B) Kiadványok

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

Megjelent:

A magyar agrárgazdaság jelene és kilátásai. Budapest, 1997. 203 p.

Előkészületben:

Erdő-, vad- és fagazdaság (1998. február)

Termőföld és életminőség (1998. március)

A mezőgazdasági termelés műszaki-technikai hátterének helyzete és fejlesztése (1998. június)

Műhelymonográfiák

Megjelent:

Regionális agrárkutatási és vidékfejlesztési munkakonferencia (Kompolt, 1997)

Az agrárgazdaság minőségi fejlesztése. Bp., 1997

Előkészületben:

Biológiai alapok hasznosítása a búzatermesztésben

A növényvédelem környezetre, táplálékláncre gyakorolt hatása

Nemzetközi kihívások a magyar agrártudomány előtt

Az erdő- és fagazdaság fejlesztése

A magyar állattenyésztés fejlesztésének stratégiai kérdései

III. Környezetvédelem és integráció

(Alapelvek a csatlakozási tárgyalásokhoz)

Programvezető: Kerekes Sándor (BKE)

A) Rendezvények

szeptember 16. Papíripár és környezetvédelem.

(Szakértői vita)

(Dunapack Rt.)

október 29. Környezeti stratégiák a versenyszférában: a gazdasági elit felelőssége. (Nyilvános vita)

(MTA-székház)

B) Kiadványok

Megjelent:

Zöld belépő (1997. májustól kéthavonta megjelenő Hírlevél a kutatás helyzetéről)

Előkészületben:

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

Környezetvédelem és integráció (1998)

IV. A területfejlesztési program tudományos

megalapozása. (Területfejlesztési Nemzeti Program

megalapozása: a regionális és településfejlődés

folyamatai Magyarországon)

Programvezető: Enyedi György (MTA)

A) Rendezvények

szeptember 4. Sikeres térségek és települések Magyarországon. (Nyilvános vita)

Előadók: Glatz Ferenc, Enyedi György, Fazekas Károly, Horváth Gyula, Rechnitzer János, Szörényi-né Kukorelli Irén, Szász András, Feles András, Izsák Éva, Csapó Tamás, Lados Mihály, Csordás László. Résztvevő: 250 fő.

(Székesfehérvár)

október 15. A területfejlesztés új indikátorai és információs rendszere (Szakértői vita) 50 fő részvételével.

(ELTE)

B) Kiadványok

Előkészületben a

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

A településszerkezet fejlesztésének alternatívái és korlátai (1998. január)

Műhelymonográfiák

A területi tervezés új kihívása: a területfejlesztési koncepció (Tér és Társadalom különszáma)

(1998. április)

V. Az életminőség tényezői Magyarországon (Az életminőség javítása)

Programvezető: Vizi E. Szilveszter (MTA Kísérleti Orvostudományi Kutató Intézete)

A) Rendezvények

szeptember 6–7. *Mental Health Economics, Health Policy and Health Care Reform in Central and Eastern European Countries.*

(Nyilvános vita)

Nemzetközi tudományos konferencia az egészségügyi reform főbb kérdéseiről Közép- és Kelet-Európában, 200 fő részvételével 22 országból. Előadók: Bácsy Ernő (MTA), J. Bowis (Nagy-Britannia), E. Rytik (Oroszország), K. Prot-Herczynska (Lengyelország), M. Knapp (Nagy-Britannia), M. Moscarelli (Olaszország), A. Rupp (USA), T. B. Ustun (WHO), I. Hotujac (Horvátország), V. Starcevic (Jugoszlávia), R. Tavcar (Szlovénia), K. V. Gasparyan (Örményország), K. P. Mainziouk (Ukrajna)

(MTA-székház, Nagyterem)

október 20. *Az egészséges táplálkozás gazdaságilag is megalapozott elősegítése, biotechnológia jövője az egészségügyi ellátásban*

(Nyilvános vita)

Előadók: Harsányi László (A fogyasztói várakozások, az egészséges táplálkozással kapcsolatos tudásszint a különböző társadalmi csoportokban, a gazdasági, gazdálkodási jogszabályok, az élelmiszertermelés, -feldolgozás, kereskedelem, vendéglátás érdekeltségi viszonyaiban), Biacs Péter (Az élelmiszer-alapanyagtermelés, élelmiszer-feldolgozás, -forgalmazás, vendéglátás technológiai, gazdasági változásai a fejlett országok tapasztalataival összefüggésben, egészségügyi, népegészségügyi szempontok, különös tekintettel az európai integrációs folyamatokra, az egészséges táplálkozást elősegítő termékszerkezet kialakítására), Szőke Mihály (A hazai lakosság élelmiszer-fogyasztási szerkezetének változásai), Czukor Bálint (Az egészséges táplálkozás kínálati oldalának műszaki, technológiai feltételei, lehetőségei), Bócz Ernő (Hazánk növénytermesztésének korszakváltása), Cserhádi László (A tudományos szervezetek, termelők és fogyasztók érdekeit képviselő különböző szervezetek szerepe az egészséges táplálkozás terén). 50 fő részvételével.

(MTA-székház, Kisterem)

B) Kiadványok

Előkészületben a

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

Megállítható-e a népegészség romlása?

Információs forradalom és az egészségügy

Az életminőség alakulásának tendenciái Magyarországon az ezredvégen — a morbiditási, mortalitási, környezet-egészségügyi és kórházi statisztika tükrében

Műhelymonográfiák

Egészséges táplálkozás és életminőség. A biotechnológia jövője (1998. február)

Az orvostudomány és a fenntartható fejlődés (1998. június)

VI. A közlekedés és technikai infrastruktúrája (A közlekedés és a hozzátartozó informatikai stratégia)

Programvezető: Michelberger Pál (MTA — BME)

A) Rendezvények

1997. szeptember 17–19. *Utak és történelem. A magyar útügy.* (Nyilvános vita)

A KHVM-mel közös rendezésben. Előadók: Lotz Károly, Glatz Ferenc, Orosz Csaba, Koren Csaba, Bacsó Antal, Ruppert László, Bornemisza Tibor, Balsay István, Dobosi Tivadar, Bognár Tibor, Tóth Ernő, Katona András, Tóth István, Pallay Tibor, Udvardi László, Winkler Gábor, Regős Szilveszter, Keleti Imre, Simonyi Alfonz, Szabó László, Szikszai Mihály, Fülöp Gyula, Nemesdy Ervin, Berg Tamás, Szaller Zoltán, Balázs György.

(Székesfehérvár)

B) Kiadványok

Előkészületben a

Magyarország az ezredfordulón c. sorozatban:

A közlekedés, hírközlés és az informatika fejlesztése

VII. A nemzeti kultúra az informatika korában

Programvezetők: Glatz Ferenc, Ritoók Zsigmond, Pomogáts Béla

A) Rendezvények

szeptember 29. *Domus Hungarica Scientiarum et Artium.* (Ünnepélyes megnyitó)

Előadók: Glatz Ferenc akadémikus, az MTA elnöke: Egyetemes és nemzeti célok a tudáspolitikában; Magyar Bálint művelődési miniszter: Ösztöndíjpolitika és a külföldi magyarság; Bauer Győző (Szlovákia), Benkő Samu (Románia), Ribár Béla (Jugoszlávia), Spenik Ottó (Ukrajna). Résztvevő: 100 fő.

(Budapest, Professzorok Háza)

október 8. Anyanyelvünk helyzete és jövője.

(Nyilvános vita)

Az írószövetséggel közösen rendezett konferencia. Előadók: Göncz Árpád, Péntek János: Az anyanyelvi kultúra megőrzése; Glatz Ferenc: Nyelvújítás és értékek őrzése; Tabajdi Csaba.

Résztvevő: 220 fő.

(Magyar Írók Szövetsége)

október 16–19. *Linguistic Human Rights*

(Nyilvános vita)

Nemzetközi konferencia „A külföldi magyar kultúra és a magyar állam” c. alprogram keretében. Az MTA Nyelvtudományi Intézetével közösen. 200 fő részvételével. (MTA-székház, Kisterem)

Kidolgozás alatt lévő témák:

VIII. A víz és a vízgazdálkodás helyzete és jövője Magyarországon és a Kárpát-medencében

IX. A Duna és a Duna-völgyi régió fejlesztésének lehetőségei

X. A technológiai fejlesztés lehetőségei

MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN

Az MTA vezetése fontosnak tartja a magyar kutatók mozgósítását a nemzet előtt álló feladatok megoldására. A kormánnyal kötött megegyezés keretében működő stratégiai programok egyike a Magyar Tudományosság külföldön program.

A program célja előmozdítani az együttműködést a külhoni és a hazai magyar kutatók között, kiépíteni a magyar tudósokkal és intézményekkel, a magyar vonatkozású kutatásokkal foglalkozó kutatókkal a kapcsolattartás szervezetét, összehangolni az e téren működő tudományos ösztöndíjrendszert, koordinációt teremteni az e területen feladatot vállaló hazai szervezetek között.

E célok megvalósítása érdekében: létrejött még a stratégiai programok megkezdése előtt a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság, Berényi Dénes akadémikus vezetésével (1996. június 28.), valamint az MTA és az MKM közösen életre hívta a Domus Hungarica Scientiarum et Artium ösztöndíjrendszert a határainkon kívüli magyar, illetve magyar témával foglalkozó külhoni kutatók számára.

Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság

A program keretében a bizottság 1997-ben öt alkalommal ülésezett, s határozott a külhoni tudósok hazai tudományos életbe való bevonásának feltételeiről, a Domus kuratóriuma pedig két pályázati kört bírált el.

A bizottság tevékenysége eredményeként

- kialakultak a külső és magyar tiszteleti tagok hazai tudományos életben való részvételének pénzügyi és szervezeti feltételei; évente 2 hét magyarországi tartózkodás biztosított számukra, kapják az MTA központi folyóiratait, és megrendelhetnek két hazai szakfolyóiratot;

- a külhoni magyar tudományos műhelyekre vonatkozóan adatbázis működik Debrecenben,

- a külföldi magyar kutatókra vonatkozóan adatbázis működik a Kutatásszervezési Intézetben,

- megjelent a Külföldi Magyar Kutatók 1. füzet.

A bizottság ülései:

- a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság 1996. szeptember 18-án alakult meg,

- első ülését 1996. október 21-én tartotta,

- további ülések: 1996. november 18., december 13., 1997. január 24., február 28., április 14., június 11. (Debrecen),

- 1997. október 20-án FÓRUM megrendezésére került sor Budapesten a Professzorok házában, ahol a határainkon kívüli magyar tudományossággal foglalkozó különböző szervezetek vettek részt, abból a célból, hogy tevékenységüket összehangolják.

Domus Hungarica Scientiarum et Artium

1997 márciusában az Akadémia elnöksége a Művelődési és Közoktatási Minisztériummal együttműködve döntést hozott arról, hogy a külföldi magyar tudományos kutatók önálló pályázati lehetőséghez jussanak. A pályázat a nem magyar állampolgárságú, de magyar anyanyelvű, valamint a magyar tárgyú témákkal foglalkozó külföldi (nem magyar anyanyelvű) kutatók számára nyílt meg. „A pályázattal a Magyar Tudományos Akadémia és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium lehetővé kívánja tenni, hogy a külföldi magyar tudományosságot képviselő kutatók és műhelyek az eddigieknél rendszeresebben kapcsolódhassanak be a hazai tudományos életbe, intézeti és egyetemi kutató-, illetve oktatómunkába, megteremtve ezáltal a világban folyó magyar nyelvű és magyar tárgyú kutatások eddiginél magasabb fokú integrációjának feltételeit” — olvashatjuk a Magyar tudományosság külföldön akadémiai stratégiai program részeként Domus Hungarica Scientiarum et Artium névvel létrehozott ösztöndíjrendszer pályázati felhívásában.

Az MTA elnöke, illetve a művelődési és közoktatási miniszter által kinevezett kuratórium jelenleg 9 tagú. Első elnöke a nemrégiben váratlanul elhunyt Hanák Péter akadé-

mikus volt. Tagjai: Berényi Dénes, az MTA ATOMKI igazgatója, Bodnár György, az MTA Irodalomtudományi Intézet igazgatója, Csurgay Árpád akadémikus, Kende Tamás az ELTE Jogi Karának professzora, Lovas István fizikus a KLTE Elméleti Fizika Tanszékének vezetője, T. Soós Vera matematikus, Vajda Mihály filozófus, Dr. Varga Péter Pál főorvos, Vámosy Ferenc professzor.

A Domus ünnepélyes megnyitójára — Glatz Ferenc, az MTA elnöke és Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszter részvételével — 1997. szeptember 29-én került sor a Professzorok házában.

A kutatók junior és senior kategóriában pályázhatnak. Lehet pályázni néhány hetes vagy hónapos magyarországi tudományos kutatásra, rövid tanulmányútra, előzetes pályázatok alapján a magyarországi tudományos konferenciákon való részvételt is támogatja.

A pályázat kiírása különösen a szomszédos országok magyar kutatói körében kezdettől fogva nagy érdeklődést váltott ki, de

rövid időn belül megérkeztek az első nyugat-európai és tengerentúli jelentkezések, pályázatok is. A Domus-ösztöndíj lehetőséget kíván adni ahhoz, hogy a külföldön élő magyar kutatók a magyarországi egyetemeken, intézetekben és más kutatóhelyen bekapcsolódhassanak a magyarországi tudományos munkába, segítséget kaphassanak tudományos témájuk kidolgozásában.

A támogatásnak ez a formája a 40 évnél fiatalabb, PhD fokozattal még nem rendelkező, de tudományos folyóiratokban publikáló pályázók számára havi 30 ezer forint, az idősebb PhD vagy ennek megfelelő fokozattal rendelkező, illetve szakmájukban nemzetközileg is elismert senior kutatók számára pedig 60 ezer forint ösztöndíjat és ingyenes szállást jelent. Az első két pályázati ciklus tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a magyarországi kutatóhelyek készségesen befogadják — vagy egyenesen hívják — a pályázók többségét. A magyarországi kutatóhely befogadó nyilatkozata és az adott országban élő ismert pályatárs ajánlása az ösztöndíjas pályázat elengedhetetlen feltétele.

1997. szeptember 29-én ünnepélyesen felavatták a Domus Hungarica Scientiarum et Artium intézményét. Glatz Ferenc, az MTA elnöke „Egyetemes és nemzeti célok a tudománypolitikában”, Magyar Bálint művelődési miniszter „Ösztöndíj-politika és a külhoni magyarság” címmel tartott előadást

A kuratórium először 1997. május 13-án ült össze, hogy elbírálja az addig beérkezett pályázatokat és a nyertes pályázók között szétossza a kapott pénzügyi keretet.

Az első fordulóban senior kategóriában 54, junior kategóriában 38 fő nyújtott be pályázatot. A pályázók között 37 román, 24 jugoszláv, 8 ukrainai, 7 amerikai, 8 szlovákiai, 3 francia, 2 csehországi és 1-1 orosz, svájci, illetve venezuelai állampolgár volt. Az idősebb kutatók pályázatainak közül hármat volt kénytelen elutasítani a bizottság, hat kérelmet pedig különböző okok miatt csak a következő ülésen tud elbírálni. Az elutasításoknak, illetve a halasztásoknak többnyire adminisztratív, kevésbé szakmai okai voltak. Junior kategóriában 5 kérelmet utasított el, két döntést pedig — a pályázati anyagok hiányosságai miatt — elnapolt a kuratórium.

A senior kutatók összes ösztöndíj-igénye 171 hónap volt, ebből 90 hónap elosztásáról döntött a kuratórium. A junior kutatók pedig a megpályázott 153 hónapból 61 hónap magyarországi ösztöndíjban részesültek, valamint magyarországi tanfolyamokon, illetve konferenciákon való részvételi hozzájárulásként további 175 ezer forint támogatást kaptak.

A kuratórium szeptember 30-i ülésére összesen 40 senior és 58 junior pályázat érkezett. Az összes ösztöndíj-igény a seniorok esetében 107 hónap, a juniorok esetében pedig 183 hónap volt. A 98 pályázó között a második ciklusban még jobban kidomborodott az erdélyiek túlsúlya. Összesen 71 pályázat érkezett Romániából. Ezzel szemben Jugoszláviából csupán 7, Szlovákiából pedig csupán 4 pályázat érkezett, közülük is az egyik Prágában dolgozó fiatal szlovákiai magyar kutatótól. A többi szomszéd országból 4 ukrainai, valamint 1 horvátországi pályázat érkezett. Az Egyesült Államokban élő magyar kutatók 7 pályázatot nyújtottak be, Franciaországból 2, Németországból pedig mindössze 1 pályázat érkezett. Hasonlóképpen egy pályázat érkezett Bulgáriából is.

A kuratórium 1997 utolsó negyedévére összesen 30,5 hónapnyi senior és 41 hónapnyi junior ösztöndíjat osztott szét. Az 1998. év első negyedéves időszakára vonatkozóan további 27, illetve 29 hónapról döntött.

Az év folyamán tehát a Domus-kuratórium összesen 94 senior és 96 junior pályázatot bírált el. Ennek alapján az 1997. május 1-től 1998. március 31-ig összesen 90 senior és 87 junior pályázó részesül 1 héttől 4 hónapig terjedő ösztöndíjban. A kuratórium 1997-ben összesen 158,5 senior és 131 junior ösztöndíjas hónapról döntött.

SZ. L.

A DOMUS HUNGARICA SCIENTIARUM ET ARTIUM ÖSZTÖNDÍJPÁLYÁZATÁRA 1997. ÉVBEN BENYÚJTOTT PÁLYÁZATOK ÖSSZESÍTETT ADATAI				
	Pályázók (fő)	Elfogadott pályázatok (db)	Odaítélt ösztöndíjak (hó)	Odaítélt támogatás (eFt)
Senior	94	90 ^a	158,5 ^b	9 510
Junior	96	87 ^{aa}	131 ^{bb}	3 930
Összesen	190	177	289,5	13 440

a = ebből 1998-ra: 17 pályázat
aa = ebből 1998-ra: 24 pályázat
b = ebből 1998-ra: 36 hónap
bb = ebből 1998-ra: 35,5 hónap

A PÁLYÁZÓK MEGOSZLÁSA RÉGIÓK SZERINT (fő)	
Szomszédos országok	167
Egyéb Kelet-Európa	2
Nyugat-Európa	7
Amerikai Egyesült Államok	13
Egyéb tengerentúl	1
Összesen	190

A PÁLYÁZÓK MEGOSZLÁSA TUDOMÁNYTERÜLET SZERINT (fő)	
Társadalomtudományok	79
Természettudományok	88
Műszaki tud. + Matematika	23
Összesen	190

AZ ODAÍTÉLT ÖSZTÖNDÍJAK MEGOSZLÁSA A MEGPÁLYÁZOTT KUTATÓHELYEK (VÁROSOK) SZERINT		
Város	Ösztöndíj (hónap)	pályázó (fő)
Budapest	241,5	150
Debrecen	32	16
Szeged	12,5	8
Sopron	2	2
Veszprém	1,5	1
Összesen:	289,5	177

BOLYAI-ÖSZTÖNDÍJ

A Vezetői Kollégium és az elnökség 1996 őszén és 1997 tavaszán többször foglalkozott az ösztöndíjrendszer kialakításával. Az előkészítésre most már Bodnár György, a tudományok doktora, az elnökségben a doktor-képviselők doyenje kapott megbízást. Alább közöljük az elnökkel és Bodnár Györggyel készült riportunkat, valamint a kormányhatározat és a szabályzat szövegét.

Glatz Ferenc kérdésünkre elmondta: „A Széchenyi-ösztöndíj és az akadémikusi, valamint akadémiai doktori tiszteletdíj körüli vitákban, tavaly májusban igyekeztem meggyőzni a miniszterelnök és a művelődési miniszter urat arról, hogy szét kell választani a bérezést, a tiszteletdíjat és az ösztöndíjat az értelmiségi munka finanszírozásában. Az egyik tét az akadémiai országos minősítési rendszer megőrzése volt. Ekkor javasoltam egy olyan ösztöndíjrendszer kiépítését, amely

teljesítményorientált, és mintegy segítséget ad az akadémiai doktori cím megszerzéséhez, többek között az ott megkövetelt diszsertáció megírásához. Mind a Miniszterelnök Úr, mind a Miniszter Úr egyetértéssel fogadták a javaslatot. A Vezetői Kollégium elé terjesztettem elképzelésemet (június 25.), majd a tudományról szóló parlamenti beszámoló kapcsán egyetértést szereztünk a politikai pártok részéről is.” Az országgyűlési határozatban is megfogalmazódott ez: „Az

A Bolyaiak szobra Marosvásárhelyen

országgyűlés fontosnak tartja — idézte az ösztöndíj eredetéről szólva Glatz Ferenc —, hogy a törvényhozás és a kormányzat ennek megfelelően kiemelt módon kezelje a tudományos kutatás feltételeinek biztosítását, ezen belül külön is szükségesnek ítéli a tudományos kutatók és a tudományos utánpótlás fokozott anyagi megbecsülését.” Ezt követően az elnökségen belül Harmathy Attila alelnök, valamint Teplán István főosztályvezető és Tamás András, a Doktori Tanács titkára készítették elő a kormány elé kerülő javaslatot. (Időközben a sajtót is tájékoztatta az elnök: „Mentőöv fiatal tehetségeknek”. Magyar Nemzet, 1996. december 10.) Mivel az Akadémiának nincs jogszabály-előterjesztési joga, így az MKM és az MTA együtt terjesztették elő a Bolyai-ösztöndíjről és a posztdoktori ösztöndíjről szóló kormányhatározatot.

Bodnár György a Bolyai-ösztöndíjről nyilatkozva hangsúlyozta: „Mindenki, akinek köze van a tudományos kutatáshoz, csak örülhet a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjnak, hiszen ez újabb finansziális forrás lehet a munka támogatására. Sőt, ha figyelembe vesszük, hogy ez az ösztöndíj a negyven év alatti kutatók támogatását tűzi ki célul, akkor észre vehetjük, hogy egy támogatási rendszer válhat teljessé általa. Emellett a Bolyai-ösztöndíj számos kockázatot rejt magában. Magyarországon egyedülálló a tekintetben, hogy elnyerésének nem feltétele a tudományos fokozat, a főállású státusz birtoklása és a magyar állampolgárság. E szabadság tiszteletre méltó eszményt fejez ki, mert formai feltételek nélkül csakis a tehetség és a teljesítmény támogatását tűzi ki célul. Nem véletlen azonban, hogy minden tudományos és oktatási rendszer igényli a pályázatok és pályázati eredmények elbírálásának formai kritériumait. Az aspirantúra és a PhD-kurzusok eredményességét pl. a tudományos továbbképzésben részesülőknél vizsgák letételével és disszertáció megvédésével kellett és kell bizonyítaniuk. Kérdés, hogy e formális minősítést tudja-e pótolni a Bolyai-ösztöndíj támogatásával elkészült munkák szakértői és kuratóriumi minősítése.”

A riportokat készítette:
S. Zs.

KORMÁNYHATÁROZAT

156/1997. (IX. 19.) Korm. sz. rendelet a posztdoktorként való foglalkoztatásról és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjről*

4. § (1) A kiemelkedő kutatási-fejlesztési teljesítmény ösztönzésére és elismerésére a kormány e rendelettel létrehozza a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjat (a továbbiakban: ösztöndíj). Az ösztöndíjat független, szakmailag és tudományos szempontból autonóm, a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA) elnöke által az MTA köztestületi keretei között létrehozott Kuratórium nyilvános pályázati rendszerben ítéli oda.

(2) Az ösztöndíj egy-három év időtartamra nyerhető el, mértéke a folyósítást megelőző évre megállapított kötelező legkisebb munkabér háromszorosa, amelynek fedezetét a központi költségvetés elkészítése során a Magyar Tudományos Akadémia költségvetésében önálló fejezeti kezelésű előirányzatként kell tervezni.

(3) Az ösztöndíj személyi jövedelemadó alá vont, társadalombiztosítási járulék és egészségügyi hozzájárulás köteles jövedelem.

(4) Az ösztöndíjban részesíthetők számát évente, a (2) bekezdésben foglaltak szerint az éves központi költségvetésben meghatározott előirányzat ismeretében kell meghatározni és nyilvánosan meghirdetni.

(5) Az ösztöndíjra pályázhat minden, a 40. életévét még be nem töltött, tudományos fokozattal rendelkező vagy tudományos kutatásra képességeit — a pályázati kiírás feltételeinek megfelelően — bizonyított személy.

(6) Az ösztöndíj tudományos munka megírására, vagy azzal egyenértékű kutatási projektben létrehozott alkotás elkészítésére, adott kísérletsorozat végrehajtására ítéltető oda.

(7) Az ösztöndíjra pályázhatnak határainkon túli (külföldi) magyar kutatók is a (2) bekezdésben megadott időhatárok között, amennyiben a kutatómunkát magyarországi tudományos intézményben végzik.

(8) Az ösztöndíj pályázatának részletes szabályait a művelődési és közoktatási miniszter egyetértésével az MTA elnöke állapítja meg.

5. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Horn Gyula s.k.
miniszterelnök

* A kormányrendelet 1–3. §-a a posztdoktori foglalkoztatásról szól. (A szerk.)

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BOLYAI JÁNOS KUTATÁSI ÖSZTÖNDÍJ SZABÁLYZATA

A posztdoktorként való foglalkoztatásról és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjról szóló 156/1997. (IX. 19.) Korm. számú rendelet 4. §-ának (8) bekezdése alapján a Magyar Tudományos Akadémia elnöke a művelődési és közoktatási miniszter egyetértésével a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj pályázatának részletes szabályait a jelen szabályzatban a következőképp állapítja meg:

Az ösztöndíj célja

1. § A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (a továbbiakban: ösztöndíj) célja a 156/1997. (IX. 19.) Korm. számú rendeletben megállapított körben a kiemelkedő kutatási-fejlesztési teljesítmény ösztönzése és elismerése.

Az ösztöndíj

2. § (1) Az ösztöndíjban részesíthetők számát évenként határozza meg a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Kuratóriuma (a továbbiakban: Kuratórium) és azt évenkénti pályázati hirdetményében közzé teszi.

(2) Az ösztöndíj nyilvánosan meghirdetett pályázat kedvező elbírálása alapján nyerhető el.

3. § (1) Az ösztöndíj időtartama egy, két vagy három év lehet.

(2) Az ösztöndíj időtartama nem hosszabbítható meg.

(3) Az ösztöndíj mértéke naptári évenként változik: mértéke a folyósítást megelőző évre megállapított kötelező legkisebb munkabér háromszorosa.

(4) Az ösztöndíj kutatási költségeket nem fedez.

A pályázó

4. § (1) Az ösztöndíj elnyerésére pályázhat az, aki a pályázatban megjelölt benyújtási határidő időpontjában 40. életévét még nem töltötte be, tudományos fokozattal rendelkezik, vagy a tudományos kutatáshoz szükséges képességeit megfelelően igazolta.

(2) E szabályzat 4. § (1) bekezdésének alkalmazásában

a) tudományos fokozat a hazai doktori (PhD), illetve az azzal egyenértékű magyar tudományos fokozat. Külföldön szerzett tudományos fokozatot abban az esetben kell figyelembe venni, ha azt honosították.

b) figyelembe vehető tudományos fokozat hiányában a tudományos kutatáshoz szükséges képességek megfelelő igazolása a 7-8. §-ban foglaltak szerint összeállított tudományos eredmények bemutatásával történik.

5. § (1) Pályázatot munkaviszonyban álló vagy munkaviszonnyal nem rendelkező magyar állampolgár egyaránt benyújthat. A pályázó munkaviszonyát (közalkalmazotti, köztisztviselői stb. jogviszonyát) — vagy annak hiányát — igazolni tartozik.

(2) Nem magyar állampolgár abban az esetben nyújthat be pályázatot, ha

a) Magyarországon él és kutatási témája magyarországi kutatási feladathoz kötődik, vagy

b) külföldi állampolgárságú magyar (határainkon túli) kutató.

c) kutatásait magyarországi tudományos intézményben (felsőoktatási intézményben, akadémiai kutatóintézetben, egyéb tudományos kutatóhelyen) kívánja végezni, és ehhez az intézmény fogadókészségéről szóló nyilatkozattal rendelkezik.

6. § A pályázó az ösztöndíjat nem veheti igénybe, ha azonos időszakra más hazai vagy külföldi ösztöndíjjal rendelkezik. A pályázó köteles nyilatkozni arról, hogy a pályázatával érintett időszakban más ösztöndíjjal rendelkezik-e.

A pályázat

7. § (1) Pályázat évenként — a pályázat meghirdetésében foglaltak szerint — nyújtható be. A pályázat meghirdetéséről a Kuratórium dönt, és azt az Akadémiai Értesítőben és a Művelődési Közlönyben teszi közzé, továbbá annak lehetőleg széles körben történő megismertetéséről más módon is gondoskodik. A pályázat eredményének közzététele hasonló módon történik.

(2) A pályázati kérelem fő részei a következők:

- a) a pályázó személyének
- b) tudományos eredményeinek
- c) munkássága hatásának
- d) a tervezett kutatómunkának tárgyiagos bemutatása.

(3) A pályázó személyének bemutatása érdekében pályázatához tudományos önéletrajzt nyújt be, mellékeli a felsőfokú iskolai végzettségéről, tudományos fokozatáról szóló okirat hiteles másolatát, a munkaviszonyát (annak hiányát) igazoló iratot (szabályzat 5. § (1) bek., külföldi állampolgár a szabályzat 5. § (2) bekezdésében megjelölt iratokat), továbbá a személyi alkalmasságáról szóló szakmai ajánlásokat. A kutatási feladat ellátására való alkalmasságot bárki tanúsíthatja ajánlásában, azonban a pályázat elbírálása során az ajánlás rendszerint abban az esetben vehető figyelembe, ha az ajánló tudományos fokozattal rendelkezik, és egyébként nemzetközileg mérhető tudományos teljesítménnyel rendelkező hazai vagy külföldi szaktekinetly.

(4) A pályázó tudományos eredményeit pontos bibliográfiai adatokkal ellátva a következő csoportosításban mutatja be:

- a) könyv, könyvfejezet
 - b) önálló szerzői teljesítménynek minősülő kritikai kiadás, forráskiadás, kommentár
 - c) tanulmány
 - d) cikk
 - e) tankönyv, felsőoktatási jegyzet
 - f) szabadalom vagy más értékelhető alkotás.
- (5) A pályázó tudományos kutatói tevékenységének hatását a következő csoportosításban mutatja be:
- a) munkásságának tudományos kritikai fogadtatása
 - b) munkásságának mások által való idézettsége
 - c) tudományos kutatói csoport, illetőleg program irányítása
 - d) szerkesztőségi munka tudományos művek kiadásában
 - e) tudományos testületekben tagság, tisztség
 - f) tudományos díjak.

(6) A pályázó megjelöli azt a tudományterületet és tudományágat, amelynek körébe tartozik tervezett kutatómunkája. A tudományterületek és tudományágak felsorolását e szabályzat 1. sz. melléklete tartalmazza.

(7) A pályázó összefoglalja a tervezett kutatómunka (tudományos munka megírása, vagy azzal egyenértékű kutatási projektben létrehozott alkotás elkészítése, adott kísérletsorozat végrehajtása) lényegét, az annak elvégzéséből várható tudományos eredményeket; az eredmények tudományos, illetőleg társadalmi hasznosíthatóságának jelentőségét és az elvégzendő munkához részletes munkatervet készít.

A munkatervben ismertetni kell az alkalmasnak tartott tudományos módszereket és a kutatómunka eredményei rendszerezésének alapjait.

(8) A pályázati kérelem részletes követelményeit a pályázat meghirdetése tartalmazza.

A pályázat benyújtása

8. § (1) A pályázatot az erre a célra rendszeresített nyomtatvány felhasználásával kell benyújtani. A nyomtatvány e szabályzat 2. számú melléklete.

(2) A pályázatot az arra rendelkezésre álló határidőn belül lehet benyújtani. A késedelmesen benyújtott pályázatot nem lehet figyelembe venni.

(3) A pályázatot a Kuratóriumnak címezve, a Magyar Tudományos Akadémia Doktori Tanácsa Titkárságához (a továbbiakban: titkárság) postai úton kell benyújtani.

(4) A pályázó pályázati díjat fizet az MTA Doktori Tanácsa 10032000-01744208 számú számlájára, és a befizetést igazoló iratot csatolja pályázatához. A pályázati díj mértékét a pályázati kiírás tartalmazza. A pályázati díj sem sikeres, sem sikertelen pályázás esetén nem fizethető vissza.

A pályázat elbírálása

9. § (1) A pályázatokat a Kuratórium — az általa felkért bírálók szakvéleménye alapján — bírálja el.

(2) A pályázatot elnyert kutatóval a titkárság szerződést köt, és annak alapján az ösztöndíj folyósításáról gondoskodik.

Glatz Ferenc, sk.
az MTA elnöke

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA

ELŐTÖRTÉNET, DOKUMENTUMOK

Ez évben rendezték meg először Magyarországon a Magyar Tudomány Napját. November 3-án kezdődtek meg a központi ünnepségek az Akadémia Roosevelt téri székházában. (A nyitórendezvény Kecskeméten zajlott a Szegedi Akadémiai Bizottság rendezésében november 2-án, vasárnap. Ugyanezen a napon az MTA vezetői megkoszorúzták a Széchenyi-emlékművet Nagycenken.) A fővárosban és vidéken egyaránt széles körű érdeklődést kiváltó rendezvénysorozatról folyóiratunk következő számában részletesen beszámolunk. Alább a kezdetet jelző dokumentumokat közöljük.

Az elnök előterjesztése a Tudománypolitikai Kollégium elnökéhez

Horn Gyula úrnak,
a Magyar Köztársaság Miniszterelnöke,
a Tudománypolitikai Kollégium Elnöke
Budapest

Tisztelt Elnök Úr, kedves Barátom!

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége azzal a javaslattal fordul a Tudománypolitikai Kollégiumhoz, hogy a Kollégium, illetve a Kormány javasolja az Országgyűlésnek: hozzon határozatot a Magyar Tudomány Napjáról.

Az Akadémia Elnöksége 1996. október 31-i ülésén egyhangúlag támogatta előterjesztésemet, hogy a Tudomány Napját november 3-ra, az Akadémia alapításának időpontjára helyezzük.

Az elnökségi ülés előtt, Teller Edével folytatott megbeszélésem alkalmával tájékoztattam Öt a fenti akadémiai határozati javaslatról. Teller Ede a gondolatot magáévá tette, egyetértett velem, azonban egyes tudományterületeket — elsősorban a társadalomtudományokat — nem venné be a Magyar Tudomány Napjának ünneplési

körébe. Továbbá Bolyai születésnapját javasolná a megrendezés dátumává.

Tisztelt Elnök Úr!

Az Akadémia Elnökségének állásfoglalása alapján javaslom, hogy a Magyar Tudomány Napjára először 1997. november 3-án kerüljön sor. Ezen a napon tette meg Széchenyi a nevezetes lépést: javaslatot tett a nemzet akadémiájának megalapítására. Ez a nap máig úgy él a nemzet emlékezetében, mint a társadalom tudomány iránti megbecsülésének a szimbóluma. Ezen a napon lehetne átadni a tudományos élet kiemelkedő személyiségeinek az elismerő díjakat, kitüntetések, a kutatóintézetek, egyetemek és más intézmények ún. „nyitott napot” tartanának, bemutatta az ország érdeklődő polgárainak tevékenységüket. Erre az időre koncentráltan ismeretterjesztő előadások tartásával is, közérthető formában lehetne bemutatni a tudományos tevékenységet.

Javaslom, hogy a Tudománypolitikai Kollégium legközelebbi ülésén, november 13-án, kerüljön tárgyalásra a Magyar Tudomány Napja megrendezésének kérdése.

Glatz Ferenc

Budapest, 1996. november 6.

Az MTA előterjesztése a kormány részére

Indoklás

(1996. december 20.)

A gazdasági-termelési modernizáció, az integráció korában a hazai termelési rendszerek, a magyar kultúra érdekeinek pontos megfogalmazása, a piacgazdaságra való átmenet társadalmi kihatásainak felmérése, megkívánja a tudományos kutatás aktivizálását a társadalom előtt álló alternatívák keresésében. A tudományos kutatók, a tanszéki-intézeti műhelyek a jövő Magyarországról gondolkodás fontos szervezeti egységei. A tudomány általában szükségszerűen felértékelődik az átmenet korában. A tudomány és társadalom szerves kapcsolódása, kölcsönviszonyok kialakítása a termelési-kulturális előrelépés feltétele.

Ebből az alapelvből kiindulva az Akadémia Elnöksége javasolja, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya november 3-át, a Tudós Társaság alapításának napját, a Magyar Tudomány Napjává nyilvánítsa.

Javaslatunk: a Magyar Tudomány Napján adják át a tudósok számára a legjelentősebb kitüntetések és díjakat. Ezen a napon nyílnak meg a tudományos kutatóműhelyek — a tanszékek, a laboratóriumok, a kutatóintézetek — a nagyközönség előtt.

A Magyar Tudomány Napja szolgálná a tudománybarát közgondolkodás és a tudásközpontú értékrend, ugyanakkor a közélet, a társadalom iránt elkötelezett tudományosság kialakítását a jövő Magyarországnak.

Kormányrendelet a Magyar Tudomány Napjáról

(1997. április 3.)

A kormány
55/1997. (IV. 3.) Korm. rendelete
a Magyar Tudomány Napjáról

1. § A Magyar Köztársaság Kormánya a tudománynak a társadalomban betöltött szerepét kiemelkedően fontosnak tartja, és elő

A Magyar Tudomány Napja központi rendezvényének megnyitója. A rendezvényt üdvözlő Horn Gyula miniszterelnök mellett a beszédet tartók: Bihari István, az OMFB elnöke, Magyar Bálint művelődési miniszter, Glatz Ferenc, Gál Zoltán, az Országgyűlés elnöke, Kökény Mihály miniszter. (A kormány tagjai közül a vendégként jelen lévő Lotz Károly az első sorban foglalt helyet)

kívánja segíteni a közgondolkodásban a tudásközpontú értékrend kialakítását. Elismerésre méltónak tartja a tudomány művelése és fejlesztése érdekében végzett tevékenységet, és ezért november 3-át a Magyar Tudomány Napjává nyilvánítja.

2. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

*Horn Gyula s. k.,
miniszterelnök*

Ezt követően a Vezetői Kollégium (1997. május 29., június 16.) és az elnökség (1997. június 24.) Előkészítő Bizottságot küldött ki. Az elnök vezette bizottság az érintett tárcákkal egyeztetéseket folytatott és a Tudománypolitikai Kollégium 1997. július 11-i ülésére előterjesztést készített az ünnepsorozat tervéről, finanszírozási rendjéről.

A Magyar Tudomány Napja „1997” irányító és szervező testületei

A Magyar Tudomány Napja védnöksége

Fővédnökök:

Göncz Árpád, Horn Gyula, Gál Zoltán

Védnökök:

Glatz Ferenc, az MTA elnöke

Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszter

Nagy Frigyes földművelésügyi miniszter

Bihari István, az OMFB elnöke

Bazsa György, a Rectori Konferencia elnöke

Havas Miklós, a MTESZ elnöke

Dr. Sótónyi Péter, a MOTESZ elnöke

Benkő Loránd, a TIT elnöke

Jánosi György, a Parlament Oktatási, Tudományos, Ifjúsági és Sportbizottság elnöke

Vitányi Iván, a Parlament Kulturális és Sajtóbizottságának elnöke

A Rendezvénytanács (a rendezvénysorozat irányító testülete)

A Tanács elnöke:

Glatz Ferenc, az MTA elnöke

A Tanács tagjai, a programok felelősei:

Michelberger Pál (MTA), Vizi E. Szilveszter (MTA), Keviczky László (MTA), Boros László,

lő, a TPK titkára, Nyíri Lajos (OMFB), Dinya László (MKM), Mandl József (NM), Szilvássy György (KTM), Dányi István (IKIM), Aradi Zsolt (PM), Bazsa György (Rectori Konferencia), Balogh János (MTA), Báthori Zoltán (MKM), Náray-Szabó Gábor (MTA), Gedei István (Magyar Nemzeti Múzeum), Bereczky Loránd (Magyar Nemzeti Galéria), Macskássy István (Természettudományi Múzeum), Ritoók Zsigmond (MTA), Benkő Loránd (TIT), Tigyi József (MTA), Ádám György (MTA), Berényi Dénes (MTA), Schiffer János (Fővárosi Önkormányzat), Szabó B. István (MTA), Tolnai Márton (MTA).

Operatív Bizottság (a szervezési teendőket, a programok összehangolását végzi)

A bizottság vezetője: Tolnai Márton

Tagjai: Pannonhalmi Kálmán (MTA, Elnöki Titkárság)

Zilahy Péter (MTA, Főtitkári Titkárság)

Teplán István (MTA, Természettudományi Főosztály)

Pritz Pál (MTA, Társadalomtudományi Főosztály)

Szabó B. István (MTA, PR-Iroda)

Tarnóczy Mariann (MTA, Elnöki Titkárság)

Domsa Károlyné (MTA, Könyvtár)

Mosoniné Fried Judit (MTA, KSZI)

Engedi Éva (MTA, Sajtótitkárság)

Simon Zsuzsa (MTA, PR-Iroda)

Szabó Júlia (MTA, Művészettörténeti Kutatóintézet)

Patkós András (MKM)

Palánkai Tibor (Rectori Konferencia)

Pécsi Mária (FM)

Temesi Alfréda (NM)

Csomó István (MTA, Pénzügyi Főosztály)

Pigler Katalin (MTA, Nemzetközi Együttműködési Iroda)

A Rendezvénytanács elvi vitákat folytatott a Tudomány Napja céljairól, társadalom és tudomány viszonyáról, az Akadémia, az OMFB és a tárcák közötti munkamegosztásról. Különös súllyal foglalkozott a vidéki rendezvénysorozatokkal. Az Operatív Bizottság több ülésen alakította ki az országos ünnepségsorozat forgatókönyvét.

PREFERENCIÁK?

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG ÖTÖDIK KERETPROGRAMJA A KUTATÁS ÉS MŰSZAKI FEJLESZTÉS TERÜLETÉN (1998–2002)

„Egy kis adófizetői közösség, mint amilyen a magyarországi, nehezen tud lépést tartani a világcégek és a nagy, gazdag államok tudományfinanszírozásával. Különösen olyan körülmények között, mint ma, amikor a kutatói tevékenység világszinten tartása, egy-egy kutatói óra infrastruktúrájának költségei rohamosan emelkednek. Kénytelenek vagyunk tehát preferenciákat megjelölni, mert mindent egyformán támogatni nem tudunk. A következő évek vitáiban nem halaszthatjuk tovább a döntéseket. Még akkor sem, ha a régi érdekeket sérti.” (Részlet a májusi közgyűlés anyagából.) Az alábbiakban közöljük az Európai Unió ún. ötödik keretprogramjának rövid összefoglalását, amely az unió tagjainak ajánlásokat fogalmaz meg az állami tudománypolitika preferenciáira vonatkozóan.

A tevékenységeket meghatározó hat átfogó téma (három tematikus és három horizontális program)

Az ötödik keretprogram tartalmilag új közelítést az alábbi két jellemző mutatja:

- Először most fogalmazódtak meg konkrét célkitűzések minden szinten, elsősorban társadalmi-gazdasági jellegűek: egyrészt a keretprogramra mint egészre vonatkozóan, másrészt az ezt alkotó programokra, valamint ezen programok által tartalmazott tevékenységekre;

- Ezen felül részletes és objektív kritériumokat fogalmaztak meg, melyek meghatározzák a keretprogram tartalmát; ezek három csoportba sorolhatók: szociális célkitűzések, melyek közül kulcsfontosságú a foglalkoztatottságra gyakorolt hatás; alapvető célkitűzésként a tudományos, technológiai és gazdasági fejlődés elmozdítása, melynek fő célja az Európa Unió versenyképességének növelése; és végül, de nem utolsósorban az „Európai hozzáadott érték” megteremtése.

Az ötödik keretprogram tartalmának meghatározásakor használt kritériumokat fogjuk alkalmazni a program végrehajtásának különböző fázisaiban.

A keretprogram hatékonysága növelésének érdekében, hogy az erőfeszítések jobban, kevesebb célra összpontosuljanak, az ötödik keretprogram hat fő irányra épül, melyek tükrözik a keretprogramok végrehajtásához a szerződés által meghatározott négy tevékenységet: 3 „tematikus” programra, melyek a szerződésben leírt I. tevékenységi körrel kapcsolatosak, valamint 3

„horizontális” program, melyek a II., III. és IV. programra vonatkoznak a megfelelő sorrendben. Ezen tevékenységi körök általános témakörei a következők:

„Tematikus” programok

1. Az élővilág és az ökoszisztéma erőforrásainak feltárása

Az élővilággal és a környezettel kapcsolatos ismeretek és technológiák fejlesztése alapvető az EU célkitűzései megvalósításának szempontjából, különösen az egészségügy, a mezőgazdaság, a halászat, a környezetvédelem és az ipar területén.

Ebben a kontextusban számos új piac fog megjelenni, melyek elősegítik a fejlődést, a gazdasági növekedést és új munkalehetőségeket teremtenek.

Ezen piacok kihasználása érdekében, valamint abból a célból, hogy az itt lakó állampolgárok életminősége javuljon, az EU a molekuláris biológia, a biokémia, az orvos- és gyógyszerkutatási, a mezőgazdasági és a környezetvédelmi tudományok hagyományaira, valamint a kapcsolódó iparágakban rejlő nagy lehetőségekre épít.

2. Felhasználóbarát információs társadalom létrehozása

Az információs társadalom létrehozása nagymértékben hozzájárulhat a megújuló növekedéshez, valamint az unión belüli új munkalehetőségek megjelenéséhez: az információs és kommunikációs technológiák fejlődése és ezek alkalmazása munkahelyek millióinak teremtéséhez vezet Európában.

Az uniónak komoly nemzetközi versennyel kell szembenéznie, de emellett meg kell őriznie azt a kulturális diverzitást, melynek gazdagságát köszönheti. Ezért olyan technológiákat kell kifejleszteni, amelyek eredeti és felhasználóbarát információs társadalom létrehozását teszik lehetővé.

Az információs társadalom alapvető ipari és társadalmi változásokat is jelent: létrehozása új tevékenységek számtalan és különféle lehetőségét nyitja meg mind az egyén, mind a vállalatok számára a kereskedelem, a munka, a közlekedés, az oktatás, az egészségügy és a kultúra terén. Az információs társadalommal összefüggő technológiák eljutnak az ipar és a társadalom minden területére. Gazdasági és társadalmi hatásuk messze felülmúlja azokat az iparágakat, melyek közvetlenül hoznak létre információs és kommunikációs berendezéseket, valamint biztosítanak különböző szolgáltatásokat e téren.

3. Versenyképes és fenntartható növekedés támogatása

Az unió két egymást kiegészítő és elválaszthatatlan célkitűzése a vállalatok versenyképességének növelése és a harmonikus és fenntartható fejlődés irányába való mozgás: azok a termékek és folyamatok, melyek versenyképesek, és a jövő piacán munkahelyeket teremtenek, egyben „tiszt” és intelligens termékek és folyamatok is.

Ezen célok eléréséhez szükséges ismeretek és technológiák fejlesztése, elosztása és alkalmazása nélkülözhetetlen az unió iparpolitikájának és egyéb téren kialakított politikájának bevezetése szempontjából, különösen a közlekedés és energiaipar különböző területein.

Ezekon a területeken a termelőiparhoz hasonlóan a cél a magas hozzáadott értékű rendszerek kifejlesztése és elterjesztése, valamint az olyan termékek és folyamatoké, melyek egyszerre versenyképesek, gazdaságosak, hatékonyak és környezetkímélőek.

A versenyképes és fenntartható növekedés célkitűzését a tengerparti és városi területekre is, ahol a legtöbb európai állampolgár él és dolgozik, ki kell terjeszteni.

„Horizontális” programok

1. Az Európai Közösségen belül folyó kutatás nemzetközi szerepének megerősítése

Egy olyan világban, melyet a növekvő gazdasági globalizáció, problémák és kérdések számának növekedése jellemez, a nemzetközi együttműködés az EU kutatáspolitikájának egyre fontosabb aspektusává válik. Ez nagymértékben hozzájárul az EU kifelé irányuló elképzeléseinek végrehajtásához, különösen a felvételüket kérő közép- és kelet-európai országokkal szemben. Ez

erősítheti az EU pozícióját a nemzetközi szintén. A tudományos és technológiai együttműködés szintén elősegítheti, hogy az unió további lépéseket tegyen az ipari együttműködés terén, valamint új piacokon jelenhessen meg. Ez az együttműködés azt is lehetővé teszi az európai laboratóriumok és cégek számára, hogy az unió céljai szempontjából hasznos, az Európai Unió kerekein kívüli ismeretekhez is hozzáférhessenek.

2. Innováció és a kis- és középméretű vállalatok (SMEs) részvétele

Az ipari versenyképesség szempontjából az innováció kulcsfontosságú. Annak érdekében, hogy lehetővé tegyünk az európai kutatás számára, hogy mind teljesebb mértékben befolyásolni tudja a növekedést és a foglalkoztatottságot, valamint konkrét eredményeket, gazdasági és társadalmi szempontból hasznos és kívánatos eredményeket érhesen el, ki kell alakítani bizonyos mechanizmusokat az innováció fejlesztésére, a tudományos munka eredményeinek kihasználására, valamint az innovatív vállalatok létrehozásának ösztönzésére.

A kis- és középméretű vállalatok (SMEs), mint az innováció lényeges vektorai és aktorai, az Európai Unión belül a munkahelyek kétharmadát biztosítják; lehetővé kell tenni számukra az általuk igényelt fejlett technológiákhoz való könnyű hozzáférést és az unió kutatási programjai által nyújtott lehetőségek igénybevételét.

3. Az emberi erőforrások fejlesztése

A tudomány és technológia területén csakúgy, mint másutt, Európa első számú erőforrása az emberi erőforrás: a kitűnő kutatók, mérnökök és szakemberek jelenléte. Az előre látható igények szem előtt tartásával az emberi erőforrások megőrzése, mennyiségi növelése és teljes kihasználása rendkívül fontos. Ugyanakkor az uniónak támogatnia kell az Európa elsőrendű pozícióját a tudomány és technológia terén. A jelenlegi és jövőbeli trendek, valamint a gazdasági és társadalmi igények hatékonyabb felismerése érdekében alapvető fontosságú a jelentős európai kutatási hagyományok felhasználása a gazdaság- és társadalomtudományok néhány valóban releváns témakörében.

A programok szervezése:

nagyobb fókusz és hatékonyság

Mind a tematikus, mind a horizontális programok kiegészítő jellegűek és egymással összefüggőek. (...) A tematikus programok szervezése lehetővé teszi a korlátozott számú célkitűzésre való összpontosítást, az Európai Unió tudományos és technológiai bázisának fenntartását és fejlesztését.

Brüsszel, 1997. április 30.

A TERÜLETI BIZOTTSÁGOK JELENTIK

Tájékoztató az MTA területi bizottságai vezetőinek
1997. évi pécsi tanácskozásáról

Az MTA területi bizottságainak elnökei és titkárai 1997. május 26–27-én tartották évi rendszeres tanácskozásukat Pécsen, amelyen az Akadémia Elnöksége részéről Michelberger Pál alelnök, Pannonhalmi Kálmán főosztályvezető, a Testületi Titkárság vezetője és Csöndes Mária osztályvezető vett részt. (Ezt megelőzően Glatz Ferenc elnök 1997. március 5-én külön értekezletet tartott a területi bizottságok elnökeinek az akadémiai vezetés elképzeléseiről, és tájékoztatást kért a vidéki bizottságok gondjairól. A találkozót az elnök rendszeresítette: e félévben október 14-én tartották a következő értekezletet.) A pécsi tanácskozás fontos eseménye az MTA területi bizottságai munkájának, mert a működési tapasztalatok, a tudományszervezés terén igényelt információ cseréje mellett módot adott arra is, hogy az új akadémiai ciklus legfontosabb feladatait is összehangolja, a közös vagy hasonló problémákra együttes szemszögből keresse a választ.

A területi bizottságok közreműködése saját régiójuk problémáinak (kutatási, oktatási, kulturális, gazdasági stb.) feltárásában és a megoldási törekvésekben.

A területi bizottságok működésével kapcsolatos aktuális problémák (gazdasági helyzetük, pályázati rendszerek, tudósklub, információtechnikai ellátottság, „Magyar Tudomány Nap”-ja előkészülete stb.).

A tanácskozás résztvevői megfogalmazták a területi bizottságok szerepét, feladatait az Akadémia korszerűsítésének, megújításának folyamatában.

A résztvevők hangsúlyozták a területi akadémiai bizottságok tudományos műhelyjellegének erősítését, mert a regionális akadémiai központok erős pontjai lehetnek az MTA-nak, amelyekre új programokat is lehet építeni.

Mindezekhez azonban biztosítani kell a vidéki tudományos élet hátterét, amelynek anyagi, gazdasági kondíciói a jelen helyzetben elfogadhatatlanul rosszak.

Vidéken a tudományos kutatómunka és a tudományszervező munka egyaránt költségesebb (a tudomány hiányos infrastruktúrája miatt). Ennek kiegyenlítése csak a támogatási rendszer korrigálásával, korszerűsítésével lehetséges.

A z elhangzott javaslatokat az alábbiakban foglalhatjuk össze: Nagymértékben segítené a vidéki tudományos élet fejlődését, ha az itt élő fiatal kutatók pályázhatnának egyfajta, ún. „előkutatási” keretre. Fontos hangsúlyt kaphat e folyamatban a területi bizottságok pályázati rendszerének korszerűsítése, sokoldalúbbá tétele, továbbá a PhD-hallgatók irányába történt kiszélesítése, hiszen az Akadémia köztestületi tagjai a későbbiekben ebből a körből kerülnek ki. A regionális központok szerepét növelné, ha az MTA tudatosan „telepítene” egy-egy jelentős akadémiai programot a területi akadémiai bizottságokhoz. A korszerűsítés érdekében megvalósítandó, hogy minden területi bizottság kapcsolódhasson az Internethez, az Akadémia Home Page-én kapjanak helyet saját Home Page-eik. Az Akadémia és az egyetemek kapcsolatának kérdése különös fontossággal bír a területi bizottságok esetében, ezért szükség van a jó kapcsolatrendszer kiépítésére. Meg kellene találni a módját, hogy az akadémiai osztályok és bizottságok, valamint a területi bizottság szak- és munkabizottságai között tartalmas együttműködés alakuljon ki.

Az Akadémián elindult PR-tevékenység segítése mellett lényeges, hogy a területi bizottságok az MTA elnökének kezdeményezéseit helyi szinten is megvalósítsák. A területi bizottságoknak régiójuk közügyeiben

aktívan kell részt venniük, ezért a régió, a megyék és a városok területfejlesztési és egyéb programjai véleményezése, de a tervek elkészítésénél javaslatok tétele is feladatukká kell, hogy váljék. Az Akadémiához hasonlóan kidolgozandó a területi bizottságoknál is egy kitüntetési rendszer (kapcsolatba hozva a Magyar Tudomány Napjával), hiszen a munkaszervezetekben dolgozó és a tudományszervezésben kiváló eredményeket felmutató több száz kutató tevékenységét jelenleg semmilyen formában nem értékelik. A tanácskozáson kitüntetett szerepet kapott a Magyar Tudomány Napjának jelentősége a területi bizottságok munkájában. Regionális programjaik szervezését már most megkezdik. A tanácskozás során fontos hangsúlyt kapott a területi bizottságok nemzetközi kapcsolatainak kiépítése, rendszeres kapcsolattartás a megyéket övező országok akadémiaival. Ennek azonban felmerülnek költségvetési vonzatai is, amelyeknek rendezését a közeljövőben meg kell oldani.

A tanácskozáson megállapították, hogy a területi akadémiai bizottságok az ország egyetemi városaiban, a Magyar Tudományos Akadémia törzsgyőgyonát képező épületekben működnek, mintegy 1000-1500 szakembert fognak össze (bizottságonként) régiójukban.

A tanácskozáson megfogalmazott feladatok végrehajtása mindenütt költségvetési problémát jelent. A jelenlévők egyetértettek abban, hogy az öt bizottság támogatását (alapellátmányát) a működtetés fenntarthatósága érdekében jelentősen emelni kellene. Az emelést indokolja, hogy az utolsó évet kivéve, éveken át az intézmények semmi többlettel nem számolhattak, az infláció pedig évek óta tart.

Összegezve a tanácskozás érdemi vitáját, az jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy az új akadémiai ciklus új kihívásaira adott válaszaikkal az Akadémia területi bizottságai — a potenciális adottságaik jobb kihasználásával az MTA hatékonyabb tudománypolitikájá mellett — növelhessék tudományos súlyukat saját régiójukban, felvállalva a térségfejlesztés regionális bázisainak tudományos műhelyszerepét.

Fodor István

VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG

„A kisebbségek helyzete Közép-Kelet-Európában és Magyarországon” címmel tudományos konferenciát rendezett a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya, az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság gazdaság-, jog- és társadalomtudományi szakkbizottsága, valamint Komárom Város Önkormányzata április 29-én Komáromban, a városházán.

A tárgyalt téma aktualitását jól kifejezi az a tény, hogy miközben korunk fő folyamata és jellegzetessége a globalizáció, eközben széles körben tapasztalható a kulturális, etnikai, nemzeti másságok felerősödése, az uniformizálódás elleni harc. A hely-

szín, Komárom megválasztása jól érzékelteti az ezredvégi közép-európai állapotok különösségét: a Duna északi és déli partján elterülő két Komáromot országhatárok is elválasztják.

A nagy érdeklődéstől kísért konferenciát Markó László akadémikus, az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának elnöke nyitotta meg. A főreferátumot Glatz Ferenc akadémikus, az MTA elnöke tartotta *Kisebbségek Közép-Európában tegnap és ma*. A jövő esélyei címmel. A referens hangsúlyozta: miközben a modern nagy termelési rendszerek és az informatika kora nem tűrik a nemzetállami korlátokat, ugyanakkor állam nélkül a társadalmak nem működhetnek. A 21. századi Európában az állam a hatalmi funkciók helyett mindinkább szolgáltatói funkciókat, rendfenntartást és igazgatási feladatokat lát el. A jövő Európa területi igazgatási határokon és a határokon túl nyúló, regionális szervezetekben érvényesíti a gazdasági, kulturális egymásra utaltságot. Magyarországon is olyan szürkeállomány kell, mely az integrált Európai Unióban helyt tud állni; kívánatos, hogy a 21. századi Európa ne az állam-nemzetek, hanem a kultúr-nemzetek Európa legyen. Az egyén szabadon identifikálja, szabadon szervezi magát. A nemzeti identitás kifejezése alapvető emberi és állampolgári joggá válik. Az állam a közfunkciókat tudományos, szakmai és etnikai autonómiákra bízva, s az autonómiáknak nagyobb szerepe lesz, mint az államnak. A jövő esélye az etnikai és vallási sokszínűség. A kisebbségi kérdés a nemzeti megmaradás ügye marad. Közép-Európa jövője közös jövő, a cél az egész térség érdekében a megegyezés. A feladat a nemzeti sajátosságok megőrzése. Nem szabad a piacra kivinni a nemzeti kultúrát, anyagilag áldozni kell rá, mert ezen múlik állampolgári közösségünk megmaradása.

A nagy tetszéssel fogadott referátumot Pomogáts Bélának, a Magyar Írószövetség elnökének a kisebbségek helyzetéről szóló előadása követte, melyben az előadó a közép-európai régió specifikumait elemezte. A térségben az integráció és dezintegráció drámai folyamata zajlik évszázadok óta. A trianoni békeszerződés során a történelmi elvet és az elemi magyar érdekeket egyáltalán nem vették figyelembe a határok kialakításában. Ez idézte elő a nemzeti kérdés kiéleződését. A másik jellegzetesség az, hogy a közép-európai nemzetfelfogás más, mint Nyugat-Európában. Nyugat-Európában általában a kultúr-nemzet alakult ki, míg Magyarországon az 1868. évi nemzetiségi törvény is és Trianon után is a politikai nemzet elvét és gyakorlatát vallották és érvényesítették. Ezzel szemben Közép-Európában csak a kultúr-nemzeti megoldást lenne szabad érvényesíteni.

Törzsök Erika, a Határon Túli Magyarok Hivatala elnökének előadása a kisebbségről mint stabilizáló tényezőről szólt. Véleménye szerint a múlt és a jövőre, a kisebb és a nagyobb érdekközösségekre egyaránt kiterjedő összefüggésben válik világossá a kisebbségek stabilizáló szerepe. Erre alapozza az

előadó, hogy érdemes nekik szülőföldjükön hosszú távon berendezkedniük. Zielbauer György, VEAB munkabizottsági elnök a magyarországi németiség szülőföldjéről való elűzésének demográfiai hatását elemezte. Megállapította, hogy a németek ártatlanul, nemzetiségi hovatartozásuk miatt szenvedtek. Mind a szovjet munkatáborokba való elhurcolás, mind a kitelepítés igazságtalan, embertelen cselekedet volt, a kollektív felelősség és büntetés megnyilvánulása.

A tanácskozás munkája *négy szekcióban* folytatódott. Az első szekció témaköre: Globalizáció, nemzeti identitás, nacionalizmus (szekcióelnök: Beszteri Béla), a másodiké a kisebbségpolitika volt (szekcióelnök: Tarr György). A harmadik szekcióban a kisebbségi oktatásról tanácskoztak Kovátsné Németh Mária elnökletével. A negyedikben a kisebbségi problémák kezelése került napirendre Mikolasek Sándor vezetésével. A szekcióban 24 korreferátumot hallgattak meg és vitattak meg a résztvevők.

Beszteri Béla

BEMUTATKOZIK A MISKOLCI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG

Az MTA Miskolci Területi Bizottsága (röviden: Miskolci Akadémiai Bizottság, rövidítve: MAB) a legfiatalabb az MTA területi bizottságai közül. Alakuló ülését 1979. november 30-án tartotta. Működési területe Észak-Magyarország: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyék.

A MAB elnökét a térség akadémikusai közül titkos szavazással választják meg a MAB akadémikusai, a megválasztott szakbizottsági tagok és megyei képviselők. A MAB elnökei voltak: Zambó János (1979–90), Terplán Zénó (1990–96), jelenleg Kozák Imre (1996–). Mindhárman Miskolc város díszpolgárai.

A MAB munkájában 9 akadémikus, közel 500 tudományosan minősített (közülük kb. 70 akadémiai doktor) és mintegy további 600 tudományos fokozattal nem rendelkező, értékes elméleti és gyakorlati tevékenységet folytató szakember vesz részt.

A MAB bázisai: a Miskolci Egyetem (beleértve az MTA által támogatott kutatóhelyeket), a terület

főiskolái és főiskolai karai: Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola (Eger), a Pénzügyi és Számviteli Főiskola tagozata (Salgótarján), a Gödöllői Egyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kara (Gyöngyös), a Sárospataki Református Teológia és Tanítóképző Intézet, a kutatóintézetek: az MTA Regionális Kutatások Központ Miskolci Osztálya, az MTA Bányászati Kémiai Kutatólaboratórium, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Fleischmann Rudolf Mezőgazdasági Kutatóintézete (Kompolt), a Bay Zoltán Logisztikai és Gyártástechnikai Intézet (Miskolc), a Tüzeléstechnikai Kutató és Fejlesztő Vállalat (Miskolc), a METALCONTROL Vaskohászati Anyagvizsgáló és Minőségellenőrző Központ (Miskolc), a Bükk Nemzeti Park (Eger), valamint a nagy számuk miatt nem felsorolt, de igen komoly kutatásokat végző kórházak, könyvtárak, levéltárak, múzeumok.

A MAB érdemi munkája — a működési területén folyó tudományos tevékenység figyelemmel kísérése és segítése — az évente szervezett néhány átfogó nagy rendezvény mellett — lényegében a szakbizottságokban és munkabizottságokban történik. A pillanatnyilag működő 14 szakbizottság közül 7 a MAB-bal egyidejűleg létesült, míg a többi fokozatosan jött létre, elsősorban attól függően, hogy kialakult-e a három megyében a szakbizottság létesítéséhez szükséges tudományos minősítettek száma és az érintettek kívántak-e szakbizottság keretében együtt dolgozni.

A MAB Klub 1984 óta működik. Feladata a tudományt művelők és a tudomány iránt érdeklődő szakemberek látókörének bővítése, személyes kapcsolatok kialakításának elősegítése és a tudományos, kulturális és társadalmi közélet aktuális kérdéseinek kötetlen megvitatása.

A többi — debreceni, pécsi, szegedi és veszprémi — területi bizottsághoz hasonlóan a miskolci is rendelkezik székházal. Az 1896-ban épült és korábban számos más célra használt épületet alakította át az MTA a MAB számára. Átadására 1984. március 20-án került sor.

A MAB székháza lehetőséget nyújt tudományos minősítési eljárások támogatására és akadémiai székfoglalók megrendezésére. Ez ideig 81 ilyen irányú tudományos rendezvényre került sor: 4 akadémiai székfoglalóra, 7 akadémiai doktori védésre, 36

kandidátusi védésre, 30 munkahelyi vitára és újabban a Miskolci Egyetem kérésére 4 PhD-eljárásra. Helyet biztosított a MAB székháza 1997 februárjában a doktori képzésben résztvevők tudományos fórumának, és örömmel támogatja az ehhez hasonló további rendezvényeket, általában a doktoranduszok munkájának bemutatását és értékelését.

Az akadémiai területi bizottságok (a debreceni, miskolci, pécsi, szegedi és veszprémi) elnökei és tudományos titkárai évente munkaértekezleten vesznek részt, az egyes bizottságok székhelyein, 1996-ban Miskolcon, ez évben Pécsen, jövőre Szegeden. A munkaértekezletnek helyet adó és a többieket vendégül látó területi bizottság elnöke egyúttal részt vesz az MTA Elnökség ülésein. Fentiekén kívül a DAB (Debrecen) és a MAB vezetői közvetlen kapcsolatot tartanak fenn és évente találkoznak, az egyik évben Debrecenben, a másikban Miskolcon.

A MAB évente egy-két központi rendezvényt szervez. Ez évben a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének 100 évvel ezelőtti megalakulására tudományos ülésszakkal egybekötött emlékülést, míg a következő évben Jendrassik György (akadémikus), Szeniczai Lajos és Zorkóczy Béla, neves gépészmérnökök születésének századik évfordulójára szintén emlékülést rendezett.

Évente megjelennek A Miskolci Akadémiai Bizottság Közleményei, amelyek az előző naptári év MAB üléseiről, a központi rendezvényekről, a szak- és munkabizottságok tevékenységéről, a klub rendezvényeiről és a MAB életének más eseményeiről tudósítanak. Tartalmaznak esetenként egy-egy kiemelkedő és jelentős előadást, a szak- és munkabizottságok névsorát, más alkalommal a tudományosan minősített névsorát, szakterületük megnevezésével együtt.

Az idén, november 3-án első ízben kerül sor a Magyar Tudomány Napja megrendezésére. E napot a MAB a Magyar Tudományos Akadémia (Magyar Tudós Társaság) megalakulásának anyagi alapjait biztosító, 1825. november 3-i országgyűlésnek kívánja szentelni és kiadvánnyal megtszentelni. Más alkalommal kíván a MAB megemlékezni a régiókhoz kötődő neves költő-író akadémikusokról: Gárdonyi Gézaról (1910: levelező tag, 1920: tiszteleti tag), Kazinczy Ferencről (1830: rendes tag), Madách Imréről (1863: levelező tag), Mikszáth Kálmánról (1910: tiszteleti tag) és Tompa Mihályról (1858: levelező tag). Ismét egy másik alkalommal Berzeviczy Albeiről, Sáros vármegye szülöttéről, aki 1905-től 1935-ig az MTA elnöke volt.

K. I.

DEBRECENI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG

1997. november 13–14. A „Magyar Tudományosság a környező országokban” című konferencia harmadik alkalommal került megrendezésre.

Célja, hogy egymással megismertesse és áttekinthesse, összegyűjtse a környező országokban működő tudományos műhelyeket.

A konferenciát az MTA Debreceni Területi Bizottsága rendezte, és biztosította a helyet.

SZEGEDI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG

Szeptember 10. A JATE Növényteni Tanszék és a Fűvészkert rendezésében került sor a IX. Magyar Növényanatómiai Szimpózium megtartására. A háromnapos rendezvényen 24 előadás hangzott el a bel- és külföldi előadóktól.

Szeptember 22. Az Orvostudományi Szakbizottság a SZOTE Gyermekklinikájával közösen „A kóros terheességben jelentkező magasvérnyomás betegség és az újszülött állapota” címmel konferenciát rendeztek.

Szeptember 29. A JATE Középkori Egyetemes Történeti Tanszéke és a Móra Ferenc Múzeum közös szervezésében kétnapos konferencia megtartására került sor „A kelet európai steppe és Kárpát-medence történeti kapcsolata az 5–12. században” címmel.

Október 16. Az MTA Biológiai Osztálya támogatásával a Farmakognóziai Munkabizottság társrendező bevonásával — kétnapos rendezvénysorozatán —, kiváló előadók szerepeltetésével „A gyógynövénykutatás aktuális kérdései: növénykémia, kemotaxonómia, flavonoidkémia” kérdéskörét tárgyalták.

Október 28. A Nyelvtudományi Munkabizottság, a JATE Általános Nyelvészeti Tanszéke Nyelvészeti Műhely sorozatában Narciso Contreras Izguierdo, a JATE Hispanisztikai Tanszékének lektora „Szakszavak a spanyol szótárírásban” c. tolmácsolással kísért előadását hallgathatták az érdeklődők.

November 2. A Magyar Tudomány Napja előnapjaként Kecskeméten tudományos ülésre került sor, melynek vezérgondolata a tudomány, az innováció és az oktatás helyzete az ezredfordulóhoz közeledő Magyarországon. E demonstráció társrendezőjeként a SZAB is szerepelt, melynek elnöke, Telegdy Gyula akadémikus, beszámolót tartott az MTA Szegedi Területi Bizottságának a régió tudományos életében betöltött szerepéről.

November 4. A Modern Filológiai Munkabizottság Lothár László: „A magyar irodalom a világban” c. előadását hirdette meg.

November 12. SZOTE Baráti Kör Emeritus Csoportja dr. Szalay Istvánt, Szeged Önkormányzatának polgármesterét, kérte föl „Polgármester örömei és nehézségei” c. beszámolója megtartására.

November 19. A Közgazdasági és Gazdaságpolitikai Szakbizottság, a Magyar Közgazdasági Társaság Csongrád Megyei Szervezetével kooperálva „Az Állami Számvevőszék országos és Csongrád megyei vizsgálatának tapasztalatai” c. előadását tartotta dr. Boda Sándor kandidátus.

OSZTÁLYOK HÍREI

Nyelv és Irodalomtudományok Osztálya

1997. augusztus 27–30. között az MTA Irodalomtudományi Intézete, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete és a Heves Megyei Művelődési Központ szervezésében tudományos ülésszakra került sor „A magyar színház születése” címmel. A téma legjobb hazai kutatói mellett angol, olasz, szlovák előadói is voltak az ülésszaknak. A 28 előadást az ország különböző egyetemeiről érkezett diákkutatók beszámolóí követtkék. Az ülésszak kerekasztal-beszélgetéssel zárult, amelyen Ablonczy Lászlónak, a Nemzeti Színház igazgatójának a vezetésével a régi magyar drámák mai színpadra állításának lehetőségeiről vitatkoztak a résztvevők.

Igen gazdag anyaggal tért haza fogarasi kiküldetéséből Illés Sándor tudományos titkár, Babits-kutató. A Fogarasi Főgimnázium utódintézményében, a Radu Negru Gimnázium levéltárában sikerült rálelnie a főgimnázium 1910. és 1911. évi irattári anyagára, a tantestületi értekezletek — Babits három tanévnnyi fogarasi tartózkodását átfogó — jegyzőkönyveire, Babits osztályának anyakönyveire. A hazahozott anyag egy-egy példánya a Babits kritikai kiadás két anyaintézményében, a Petőfi Irodalmi Múzeumban és az ELTE Irodalomtudományi Intézetében áll majd a kutatók rendelkezésére.

1997. december 4–5-én „Klasszikus dráma — modern értelmezések” címmel az MTA Színház- és Filmtudományi Bizottsága konferenciát szervezett az MTA Székházában, a Roosevelt téren. Az ülést Ritoók Zsigmond akadémikus, az I. Osztály elnöke nyitotta meg.

MTA Kémiai Tudományok Osztálya

Június 17. Helmut Knözinger, az MTA tiszteleti tagja, Strong Solid Acids as Heterogeneous Catalysts címmel megtartotta szétfoglaló előadását. (Knözinger professzor a heterogén katalízis nemzetközileg elismert szaktekintélye az osztály külön meghívott vendégeként tartózkodott jún. 16–20. között

Magyarországon. Előadást tartott az MTA KKKI-ban az MTA IKI-ben és a JATE-n is.)

Július. Dr. Inzelt György egyetemi tanárt, a kémiai tudományok doktorát, az International Society of Electrochemistry (ISE) a társaság és a szakterület vezető folyóirata, az Electrochimica Acta szerkesztőbizottságának tagjává választotta. A folyóirat 42 éves történetében először van magyar tagja a szerkesztőbizottságnak.

Szeptember 12. Náray-Szabó István az MTA (1989-ben rehabilitált) levelező tagja halálának 25. évfordulója alkalmából a Kémiai Tudományok Osztálya emlékülést tartott. Emlékbeszédet mondott Kálmán Alajos, az MTA levelező tagja.

Szeptember 23. Pozsgay Vince a National Institute of Health (USA) vezető kutatója, az osztály külön meghívott vendégeként „Szintetikus szénhidrát vakcinák. A tervezéstől a klinikai kipróbálásig” címmel előadást tartott. Ismertette a human patogén baktériumok elleni szintetikus szénhidrát-vakcinák kutatása során elért eredményeit. A saigella dysenteria esetében kimutatta, hogy a szintetikus glikoprotein immunogenitása hasonló a természeteséhez. E megfigyelése alapul szolgál a szintetikus vakcinák humán kísérletekben való vizsgálatára.

Október 14–16. Az MTA Kémiai Tudományok Osztályának Biokémiai Bizottsága és az MKE Radioanalitikai Szakcsoportja Tatán rendezte meg az Őszi Radiokémiai Napok '97 tudományos konferenciát. A konferencián első alkalommal adták át a legjobb fiatal előadónak járó, Hevesy György tiszteletére alapított Előadói Nívódíjat. A díj létrehozását a szervezőkön kívül a Paksi Atomerőmű Rt. támogatta. A díj odaítéléséről egy szakmai zsűri döntött — a résztvevők szavazatainak figyelembevételével. Az idei kitüntetettek: Wazelischen-Kun Gyöngyi, a KLTE Izotópalkalmazási Tanszékének doktoránsa és Östör József, a VE Fizikai Tanszékének doktoránsa lettek.

Október 31. E napon tartotta ülését a Kémiai és Műszaki Tudományok Osztályának közös bizottságaként tevékenykedő Műszaki Kémiai Bizottság, az MTA Kutatóház tanácstermében. Az ülésen a Vegyipari Műveleti és Vegyipari Rendszertechnikai Munkabizottság tagjai tartottak beszámolókat a vegyipari műveletten, a számítógépes folyamat- és rendszermodellezés, valamint a minőségbiztosítás legújabb hazai kutatási és fejlesztési eredményeiről.

* Az intézetek második félévi eseményeiről szóló híreket folyóiratunk jövő évi 1. száma (1998 tavasz) fogja közölni. Ezúton is kérjük az osztályokat és intézeteket, hogy küldjenek hírányagot a szerkesztőségbe Simon Zsuzsa címére. (PR Igazgatóság, Roosevelt tér 9.)

december 4. Az egzotikus kémiai reakciók kutatásában a magyar kutatók nemzetközileg is kiemelkedő eredményeket értek el. Az oszcilláló reakciók mechanizmusának megértésében mérőföldkőnek számított az ún. Field-Körös-Noyes-mechanizmus 25 évvel ezelőtti publikálása. Az évforduló megünneplésére a Fizikai-Kémiai és Szervetlen Kémiai Bizottság, az ELTE TTK Kémiai Tanszékcsoportjával közösen tudományos ülést szervezett, melyen a témakörhöz kapcsolódó hazai kutatásokat mutatták be.

1998. augusztus 30. és szeptember 4. között Budapesten kerül megrendezésre a 25. Európai Peptid Szimpózium. Az 1958-ban indult konferenciasorozat „évfordulós” ülésére 900–1000 résztvevőt várnak Európából, Japánból és az USA-ból. A szervezést az MTA Peptidkémiai Munkabizottságából alakult bizottság irányítja. A konferencia elnöke Bajusz Sándor, a kémiai tudományok doktora (Gyógyszerkutató Intézet Rt.). A nemzetközi programbizottság tagjai: Dietrich Brandenburg (az Európai Társaság elnöke, Aachen, Németország), Hollósi Miklós (ELTE), Löw Miklós (Richter Gedeon Rt.),

Hernani Maia (Braga, Portugália), Jean Martinez (Montpellier, Franciaország), Medzihradszky Kálmán (MTA-ELTE Peptidkémiai Kutatócsoport), Michael Przybylski (Konstanz, Németország), Robert Ramage (Edinburgh, Skócia).

A szervezőbizottság tagjai: Dibó Gábor (ELTE), Hudecz Ferenc (MTA-ELTE Peptidkémiai Kutatócsoport), Kéri György (MTA-ELTE Peptidbiokémiai Kutatócsoport), Majer Zsuzsa (ELTE), Mező Gábor (MTA-ELTE Peptidkémiai Kutatócsoport), Penke Botond (SZOTE), Rajnavölgyi Éva (ELTE), Schön István (Richter Gedeon Rt.), Teplán István (MTA-ELTE Peptidkémiai Kutatócsoport), Tóth K. Gábor (SZOTE).

A jelentkezési lapot és az előadás-bejelentőt tartalmazó körlevél szeptemberben jelent meg.

Dr. Láng Győző, a kémiai tudományok kandidátusa, egyetemi docens (ELTE Fizikai-Kémiai Tanszék) a nyertese az International Society of Electrochemistry (ISE) által adományozott 1997. évi TAJIMA Prize-nak. Magyar kutató először részesült e jelentős elismerésben.

HÍRMOZAIK

A MARTONVÁSÁRI FITOTRON

1997. június 2–4. között ünnepelték Martonvásárbán az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében felállított fitotron 25. éves évfordulóját. Ebből az alkalomból kértünk rövid ismertetést a martonvásári intézettől. „Az elmúlt negyedszázad alatt a fitotronban több mint háromezer kísérletet állítottunk be. A kísérletek időtartama általában 3–4 hónap volt, bár előfordulnak ennél lényegesen hosszabbak és rövidebbek is. A fitotron évenkénti átlagos nettó kihasználtsága 60–70% között mozgott. Még az 1989–90-ben két fázisban végrehajtott rekonstrukció idején is fenntartottuk — ha csökkentett kapacitással is — a kutatás folytonosságát.

Szinte az indulás pillanatától napjainkig folyamatosan más intézmények részére is állítunk be kísérleteket. A külső intézmények részére beállított 432 kísérlet az összes kísérletek közel 15%-át jelenti. A több mint 40 intézmény közül ki kell emelni az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézetet (OMMI), mint leghűségesebbet, akik részére fajtamínősítéshez 1976-tól minden évben megvizsgáljuk 48 őszi búza- és 18 árpafajta és fajtajelölt fagyállóságát. A külső intézmények részére vizsgált több tucatnyi növényfaj közül példaként néhány: napraforgó, szója, dohány, paprika, paradicsom, karalábé, kamilla, cickafark, meténgrózsa, almamagonc, szőlőoltvány, laskagomba stb.

A fitotroni növénykutatás eredményeit konkrét számokban csupán a kísérletekhez kapcsolódó publikációkkal tudjuk érzékeltetni. Azonban a 346 publikáció (22 könyv és könyvrészlet, 23 disszertáció, 181 tudományos cikk, 84 konferenciakiadvány és 36 ismeretterjesztő cikk) mellett a kísérletek közvetett hozzájárulásával elért egyéb új eredmények, mint pl. új fajták, növényvédelmi és agrotechnikai eljárások stb., valamint a metodikai (klímaprogramok és növénynevelési technológiák kidolgozása stb.) és a technikai fejlesztések (fémhalogénlámpás világítórendszerek, gradiens növénynevelő klímakamra stb.) is mind, mind fémjelzik a martonvásári fitotron 25. dolgoz esztendejét.

1972-ben a fitotron ünnepélyes megnyitása részét képezte egy tudományos konferenciának (Colloquium on Winter Hardiness of Cereals). Követve a jó példát, a megnyitás 25. évfordulójának ünnepelését 1997. június 2–4. között egy nemzetközi tudományos szimpóziummal kapcsoltuk össze (International Symposium on Cereal Adaptation to Low Temperature Stress in Controlled Environments). A 20 országból összesereglett kutatók 40 előadással és 25 posterrel tettek tanúbizonyságot többek között a fitotronika nélkülözhetetlen szerepéről az egzakt növénykutatásban.”

Dr. Tischner Tibor

A PARLAMENT ÉS A TUDOMÁNY

Az „Akadémia” rendszeresen be kíván számolni a tudományt érintő parlamenti napirendeokről. 1997. január 1-jétől az Országgyűlésben ott ül az MTA parlamenti képviselője mind a plenáris, mind a tudományt érintő bizottsági üléseken.

I.

Törvények

Lássuk, melyek azok a törvények, melyekben 1997 első felében a tudomány emberei is érdekelték voltak. A parlament módosította a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvényt, a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvényt, valamint a tervező és szakértő mérnökök, valamint építészek szakmai kamaráiról szóló 1996. évi LVIII. törvényt, s törvényt hozott a műemlékvédelemről és az épített környezet alakításáról és védelméről. A törvénymódosítások nagy száma arról is tanúskodik egyben, hogy nem mindig gondos az előkészítő munka, a szakértők és a bizottságok nem képesek előre prognosztizálni a várható változásokat, így a törvények egy része — ami néha természetes is — az idők során módosítást kíván.

Törvény a műemlékvédelemről. Tárgyi emlékeink — közöttük nagyszerű épületszövetek, kastélyok, kúriák, ipari létesítmények, parasztházak — kultúránk és nemzeti vagyonunk szerves részét alkotják, közkinccsnek minősülnek. El nem hanyagolható tárgyi hasznosságuk mellett jelentős szellemi értéket is képviselnek, s egyúttal például szolgálnak népünk alkotóerejére, tudására. A fennmaradt emlékek megőrzésének, illetve hasznosításának rendezésére született a hiánypótló 1997. évi LIV. törvény a műemlékvédelemről. A törvényjavaslat vitája során a képviselők többek között olyan részletkérdésekben is véle-

ményt cseréltek, mint a tulajdonosi és résztulajdonosi jog megoszlása, a műemléképület mellett vagy azzal egybeépített modern műtárgy milyenségének megítélése és védetté nyilvánítása. Az április 15-i részletes vita után az Országgyűlés tavaszi ülésszaka apróbb módosításokkal elfogadta a törvényt. A teljes és hiteles szöveget a Magyar Közlöny 54. számában olvashatjuk.

A törvény megfogalmazza a műemlékek fenntartásának és használatának szabályait, felsorolja a műemlékvédelem sajátos tárgyait, a terület oktatási és tudományos követelményeit. Rögzítették benne a műemlékvédelem irányításának rendszerét, szervezeti felépítését, finanszírozásának módjait és feltételeit, az ellenőrzési kötelezettségeket. Meghatározták a védetté nyilvánítás feltételeit, megállapították a védetté nyilvánított műemlékek feletti hatás- és feladatkör kiterjedését és gyakorlásának jogát, felsorolták a műemlékvédelem eszközeit. Fontos, és a kutatók, de akár a múlt emlékei iránt érdeklődők számára is hasznos a törvény melléklete, ahol jegyzékben veszik számba Magyarország kiemelkedő műemlékeit, illetve műemlékegyütteseit.

II.

Interpellációk

Az autópálya „pusztítja” a régészeti lelőhelyeket? Örvendetes, hogy nagy lendülettel halad az M5-ös autópálya építése, mely egy egész országrész közleke-

désének gondjait enyhíti, ám az a földterület, melyen átvezet, gazdag emlékekben, feltárt és még feltáratlan régészeti lelőhelyekben. *Varga Mihály* (FIDESZ) április 29-én azt kifogásolta, miért semmisülnek meg nemzeti múltunk szempontjából fontos leletek az építkezés során. *Lotz Károly* közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter elmondta: a kormányzat 1990-től az autópálya-építkezések során 1,5 milliárd forintot költött a régészeti lelőhelyek megmentésére, s nem hagyták figyelmen kívül azokat a területeket sem, ahonnan az utakhoz az építőanyagot kibányásszák. A miniszter szerint a területen levő múzeumok a szokásosnál háromszorosa több anyagi eszközt igényeltek, a tárcának ennek ellenére sikerült a megyei önkormányzattal megállapodást kötnie, s szerinte a lelőhelyek ügye rendezettnek látszik. A választ a képviselő nem, a parlament közel háromszoros többséggel elfogadta.

Még mindig a pedagógus-továbbképzésről. A tavaszi ülősszak május 6-i ülésnapján ismét vitát váltott ki a Művelődési és Közoktatási Minisztérium részére a költségvetésből kijelölt, a pedagógusok továbbképzésére szánt jelentős összeg, mintegy 3,4 milliárd forint sorsa. *Dobos Krisztina* (MDF) több szempontból is bírálta a tárca tevékenységét. Nem tartotta szerencsésnek, ha magánvállalkozásokra bízzák ennek a fontos szakmai kérdésnek a megoldását. A minisztériumban már korábban tapasztaltak visszaélést, amikor a tárca hatáskörébe tartozó feladatok megvalósítását privát vállalkozókra bízta. A képviselő asszony rövidnek tartotta a pályáztatás és az átutalásra rendelkezésre álló időt is. Május 8-ig kell benyújtani az önkormányzatoknak a pályázatokat, a döntést május 20-ig hozzák meg, a pénzüsszeget augusztus 15-ig el kell költeni. Nyáron nem könnyű megszervezni a tanfolyamokat, s annak veszélye forog fenn, hogy az egyes intézmények nem mindig célirányosan költik el a fontos célra kapott összeget.

Dr. Szabó Zoltán államtitkár és *Horn Gábor* (SZDSZ) a demokratikus alapú pályáztatás mellett emelt szót azzal az indok-

kal, hogy végre a valós igények szerint lehet megszervezni a továbbképzést, és a pedagógusok is beleszólhatnak saját képzésük alakításába. *Orosz István*, az oktatási és tudományos bizottság alelnöke kifejtette, „önmagában az a tény semmiképp sem zárható ki, hogy a továbbképzésben magánvállalkozások is részt vegyenek. Ennek azonban van egy nagyon fontos feltétele. Ez a feltétel az, hogy ezek a magánvállalkozások valóban a pedagógus-továbbképzésre szerveződjenek és valamilyen mérésen menjenek keresztül...” Az MSZP-s képviselő hozzátette: „...én felsőoktatási képviselőként csak reménykedni tudok abban, hogy a felsőoktatás ebben az esetben nagyobb eséllyel indulhat a pedagógus-továbbképzésben, mint azok a most szerveződő és csak a pénz megszerzését kívánó vállalkozások, amelyekkel kapcsolatosan nekem sincs túlságosan jó véleményem.” Pártbéli képviselőtársa, *Lamperth Mónika* is abbéli reményének adott hangot, hogy a kijelölt pénzüsszegeket végül a továbbképzésben tapasztalatra szert tett régebbi felsőoktatási intézmények nyerik el.

Szabad György (MDNP) és *Csépe Béla* (KDNP) egyrészt a korábbi minisztériumi magánvállalkozói visszaélések nyilvánosságra hozatalát kérte, másrészt a továbbképzés lebonyolítására szánt idő rövidségét kifogásolta, míg *Gyimóthy Géza* (FKGP) a vidéki pedagógusok továbbképzésének fontosságát és ott, a helyszínen való megszervezését emelte ki. *Pokorni Zoltán* (FIDESZ) kifogásait azzal támasztotta alá, hogy az előző évben is több mint másfél milliárd forint maradt a tárca költségvetésében, amit adminisztratív és szervezésbeli fogyatékoságok miatt nem fordítottak a megjelölt célra.

Uiták egy újkori történelmünket bemutató reprezentatív kiállításról – megnyitása után hét hónappal. 1996. október 22-én a Magyar Nemzeti Múzeumban XX. századi történelmünket bemutató kiállítást nyitottak meg. Legújabb kori históriánk értelmezése mind a mai napig nem egységes — erről győző meg azt a vita, mely május 21-én zajlott le a parlament tavaszi ülősszakának 31. napján. *Dr. Jeszenszky Géza* a Nép-

szabadság egyik, P. Szűcs Julianna tollából származó írását bírálta, melyben a szerző azt nehezményezi, a kiállítás túl sokat foglalkozik az első világháború előtti másfél évtizeddel, a két háború közötti korszakkal és a kommunista időszak bűneivel, viszont keveset szól az 1945 előtti időszak visszásságairól, valamint a Kádár János nevével fémjelzett évek vívmányairól. Az MDNP-s képviselő éppen ellenkezőleg, azt szerette volna, ha a rendezők jobban kiemelik azt a demokratikus fejlődést, ami 1945 és 1947 között zajlott le, nagyobb hangsúlyt kapott volna benne Nagy Ferenc, a kiemelkedő parasztpolitikus, aki szerinte „példás kitartással és kompromisszumkereséssel próbálta elhárítani a szovjet megszállók támogatása és rendszeres beavatkozása miatt fenyegető kommunista diktatúrát, hogy Magyarország számára Finnország típusú státust, függetlenséget biztosítson”. Győriványi Sándor (FKGP) a Független Kisgazdapárt szerepét kívánná jobban kidomborítani, mert legújabb kori történelmünknek az volt az egyetlen pozitív időszaka, amikor pártjának elődje az ország lakossága 57 százalékanak bizalmát bírva, a nemzeti és polgári fejlődési utat választotta.

Dr. Szabó Zoltán államtitkár válaszában természetesnek tartotta, hogy egy legújabb kori történelmünket is bemutató kiállítás kapcsán, még ha azt a lehető leggondosabban készítették is elő, viták lángolhatnak fel, csupán azt nem értette, miért ilyen későn, hét hónappal a kiállítás megnyitása után történt mindez. Vitányi Iván MSZP-s képviselő más szempontból és megközelítéssel tett megjegyzéseket. Változatlanul problémásnak tartotta, hogy az elmúlt száz év történelméből a kiállítás anyagában egyetlen korszak, a húszesztendő Horthy-éra emelkedett ki, ahelyett hogy józanul értékelték volna ezeket az éveket és ezt a rendszert elnyomó intézményeivel és világháborús pusztulásba vivő politikájával együtt.

A vita három héttel később, hasonló hangnemben és kifogásokkal folytatódott. Lányi Zsolt (FKGP) a kiállítás 1945–48 közötti időszakának anyagát bírálta: „Ezt a hároméves, a polgári demokrácia iránt törekvő igyekezetet nem szabad elsikkasztá-

ni, nem szabad eltagadni a mai fiatalok elől.” Dr. Szabó Zoltán államtitkár a korábbi vitára is visszautalva elmondta, a Nemzeti Múzeum vezetése ígéretet tett arra, hogy egy e témában összehívott szakmai konferencia tapasztalatait felhasználva átrendezi a kiállítást. Ezt követően kétperces hozzászólással élt Horn Gábor (SZDSZ). Maga sem tartotta jónak a kiállítást, ám óvott attól, hogy a törvényhozás szakmai kérdésekben más, illetékesebb fórumok előtt hozzon döntést. Bogárdi Zoltán (MDF) a rendszerváltás előtti évek történelemtudatának anomáliáit idézte, dr. Pusztai Erzsébet (MDNP) arról szólt, hogy a képviselőknek nem kell tudományos kérdésekben dönteniük, ám „kötelességük jelezni azokat a gondokat, amelyeket vagy ők maguk tapasztalnak, vagy amire felhívják a figyelmüket”. Csépe Béla (KDNP) a magyar ifjúság történelemtudatának formálását feltette az effajta kiállításoktól.

Hány filozófust képezünk évente? Horn Gyula miniszterelnök egyik mondata keltett „tudományos–statisztikai” vitát a Tisztelt Ház május 26-i, hétfői ülésén. Az inkriminált mondatok igazságtartalmához — nem a filozófusképzésre, hanem általában az egyetemi képzésre és a valós igényekre vonatkoztatva — nem férhet kétség, inkább a megállapítás sarkított volta adott alkalmat a hol elmésebb, hol kevésbé szellemes megjegyzésekre. Szabó Iván (MDNP) a korrekt számadatok oldaláról próbálta védeni az oktatás és a pályaválasztás szabadságát, a tudományosság öntörvényű, demokratikus fejlődését. Soha nem volt olyan esztendő a magyar közoktatásban, amikor az összes felsőoktatási intézmény együttvéve száz filozófust bocsátott volna ki, a legutóbbi évek számai pedig a félszázat sem érik el. Veszélyesebbnek tartotta a megjegyzés értelmiségiellenes felhangját, populista voltát. Csapody Miklós (MDF) zsdanovi idézetekkel ironizált a miniszterelnöki megjegyzésen. Torgyán József (FKGP) általánosítva az egész kormány szakértelmét kérdőjelezte meg Horn Gyula szavai kapcsán. Orosz István bizottsági alelnök szakmai térre próbálta terelni a kérdést, s ugyanezt tette dr. Szabó Zoltán

államtitkár, aki az ellenzék zajától és közbekiabálásaitól kísérve imígyen fordította le a mai közoktatás nyelvére a miniszterelnök szavait:

„A miniszterelnök úr a nemzetközi összehasonlításban is példátlanul szétaprózott magyar felsőoktatási struktúráról beszélt, amely felsőoktatási struktúra a felesleges párhuzamosságok okán olyan visszás helyzeteket tud teremteni, amikor például valóban — a miniszterelnök úr rossz számot mondott, hiszen évente nem több száz, csak kilencvenkét filozófust képeznek — túlzott, az igényekkel összhangban nem levő képzést folytatnak az egyetemek, más területen viszont hiány mutatkozik az egyetemeken végzett szakemberekből.”

III.

Akadémiai konszolidáció

Az egyetemek és a tudományos kutatás.

A tavaszi ülésszak 33. napján május 27-én véleménycserére került sor a MTA konszolidációs programjáról: *Dr. Dobos Krisztina* (MDF) intézett kérdést a művelődési és közoktatási miniszterhez. Sajnálatosnak minősítette, hogy a magyarországi kutatóállomány pár év alatt a felére csökkent, a kutatásra szánt összeg reálértékben az 1990. évinek alig a 40 százalékát éri el. A képviselő asszony kormányzati intézkedéseket sürgett a magyar tudományos kutatás feltételrendszerének megváltoztatása érdekében. A várt pozitív lépések helyett viszont a kutatókat hátrányosan érinti, hogy az MTA által elfogadott konszolidációs program szerint a Néprajzi Kutató Intézet, a Filozófiai Intézet, a Művelődéstörténeti Kutató Intézet és a Régészeti Intézet az Eötvös Loránd Tudományegyetemhez vagy más intézményekhez kerül. *Dr. Szabó Zoltán* művelődési és közoktatási államtitkár válaszában azt hangsúlyozta: nem intézmények megszüntetéséről van szó, hanem arról, hogy egy hosszú távú folyamat részeként mind tudománypolitikai, mind finanszírozási okokból ésszerűbb az alapkutatásokat a felsőoktatás közelében vagy abba beintegrálva végezni. Az

alapkutatások visszaintegrálása a felsőoktatásba a felsőoktatás érdeke is. Az egyetemek nem fognak rosszul járni az intézetek működtetésével. Az MDF-es képviselő a választ vitatta. Elmondta: az egyetemek és főiskolák kényszerhelyzetben vannak, ebben a kormányperiódusban több mint ötezer egyetemi oktatót elbocsátottak, s a kutatók jelentős részétől meg kellett szabadulni az intézményeknek. Az államtitkári viszontválasz párhuzamosságok kiküszöbölésével, az anyagi eszközökkel való takarékoskodással érvelt, s biztosította az interveniáló képviselőt, hogy a normatív finanszírozás lehetővé teszi ugyanannak a tudományos munkának magasabb színvonalú, ám olcsóbb elvégzését.

Mi a különbség a bankkonszolidáció és a Magyar Tudományos Akadémia konszolidációja között?

Tudomány és finanszírozás problémáját ölelte fel az a vita, melyre a július elseji plenáris ülésen került sor a Parlamentben. A képviselők pártállásuknak és ismereteiknek megfelelően szóltak hozzá a témához. A vitát *dr. Dobos Krisztina* (MDF) nyitotta meg. Egy nemzetközi tanácskozás adataira hivatkozva kifogásolta, hogy Magyarországon a GDP-nek csupán 0,4 százalékát fordítják a tudományra, s 1990 óta közel felére csökkent a kutatók száma. Ezért tekint aggodalommal az akadémiai intézmények úgynevezett konszolidációja elé, ám bízik benne, hogy ez a konszolidáció nem leépítést, kutatók elbocsátását, a tudományos munka szűkítését jelenti. „...ha a bankkonszolidációra fordított összegnek egy nagyon kis hányadát a magyar tudomány fejlesztésére fordítanák, akkor a jövőben megváltozna a magyar tudomány helyzete” — zárta mondandóját érdekes téma-összekapcsolással a képviselő asszony. *Dr. Orosz István* a már korábban érintett akadémiai átszervezésekre visszatérve helyeselte, hogy a kutatás közelebb kerül az egyetemekhez, főiskolákhoz. *Dr. Szabó Zoltán* művelődési és közoktatási államtitkár a tudomány finanszírozásában jelentkező anomáliákat a rendszerváltással hozta összefüggésbe: a privatizáció és az ipari átszervezések következté-

ben az intézmények elveszítették az ipari és mezőgazdasági megrendeléseket, s az állami támogatás aránya 25 százalékról 43 százalékra növekedett. Az átszervezésre éppen az ország megváltozott teherbíró-képessége folytán volt szükség, s nincs sok értelme ezt a szerkezetátalakítást összehasonlítani azzal a bankkonszolidációval, melynek véghezvitelével az elmúlt 40 esztendő hiányosságait kellett pótolni. *Dr. Homoki János* (FKGP) gyakorlati tanácsokkal látta el képviselőtársait: „A fiatalok, a fiatal kutatók koncepcióit, kutatásait kell támogatni elsősorban, és főleg az olyan kutatásokat, amelyeket még Nyugaton nem találtak fel. (*Derűtség a kormány-párt soraiban.*) Így van, hiszen a magyar szellemi kreativitás világhírű, tisztelt szocialista képviselőtársaim, nem kell ezen nevetni! Az Egyesült Államok hét Nobel-díjas magyar származású tudós élt, aki felvirágoztatta az Amerikai Egyesült Államokat. (*Derűtség a kormánypártok soraiban.*) Tehát ilyen értelemben kellene a kutatásokat támogatni, hogy felvirágoztassuk hazánkat.” *Dr. Surján László* (KDNP) aggodalmát fejezte ki az alapkutatások leépítése miatt, ez hosszú távon igen káros lehet az országnak. *Tardos Márton* (SZDSZ) látszólag közgazdasági szempontból közelítette meg a kérdést, ám következtetései és javaslatai a problémákör egészére vonatkoztatva is helytállóak. Idézzük a maga teljességében rövid beszédét:

„Nagyon lényeges az a kérdés, amiről szó van, de nem szerencsés a vita róla. Nevezetesen arról van szó, hogy ha egy ország egy nem nagyon — és ez nagyon gyöngye kifejezés — hatékony szerkezetből átalakul, és közben egy súlyos gazdasági visszaesést él át, akkor ennek természetes következménye, hogy különböző válságok alakulnak ki az élet minden területén, így a tudományos tevékenységben is.

Nem egyszerűen arról van szó, amikor a tudományról és a tudományos gondolat fontosságáról beszélünk, hogy mennyi pénzt költünk, hanem arról is, hogy mire költjük ezt a pénzt. Itt biztosak lehetünk benne, hogy az a tudományos szerkezet, amivel itt együtt éltünk, nagyon sok pazarló elemet is tartalmazott, és ezek a pazarló elemek is

tovább élnek, és követelik a maguk további pénzeit. Tehát egyszerre két dolgot kell megvalósítanunk: alkalmazkodnunk kell az új feladatokhoz és lényegesen kell javítani a tudományra költött pénzek hatékonyságát. Én ehhez kérem az önök segítségét és az együttműködést. Nem az a kérdés, hogy szeretjük-e a tudományt vagy se, hanem, hogy hogyan kell a magyar gondolatot, a magyar tudományos gondolatot segíteni.”

IV.

Utók

Mi lesz a vidékkel értelmiség nélkül?

Fontos társadalmi és művelődési gondról folyt tartalmas és nagyjából azonos nézeteket valló eszmecsere június 17-én, az Országgyűlés nyári rendkívüli ülésének második ülésnapján. *Dr. Szabad György* (MDNP) arra hívta fel képviselőtársai és a kormányzat figyelmét, hogy vidéken, főként a kistelepüléseken aggasztóan fogy az értelmiség. A vidéki értelmiség jórészt vidéki fiatalokból kerül ki, ám a kollégiumi elhelyezés gondolai és anyagi terhei kihatnak a vidéki értelmiség fogyására. *Szabad György* finn példát idézve javasolta, kapjon a vidéki értelmiség valamiféle munkáját, munkahelyéhez való kötődését premizáló pótlékot, vagy ha ez nem lehetséges, részesüljön jövedelemadó-csökkentésben. *Dr. Orosz István* az oktatási, tudományos és sportbizottság alelnöke a vidéki értelmiség három kategóriájának, a lelkészeknek, az agronómusoknak és a pedagógusoknak képzéséről szolt, s helyeselte *Szabad György* javaslatait. Hasonlóan támogatásáról biztosította a javaslatot *dr. Dávid Ibolya* az MDF, *dr. Surján László* a KDNP részéről. *Lányi Zsolt* (FKGP) szerint „A mai oktatási elképzelések és az oktatási program azonban szinte lehetetlenné teszik a vidéki és a létminimum határán élő családok, tömegek gyermekeinek a tanulását, ha csak a kollégiumi elhelyezésre, tandíjra, a jegyzetek és a tankönyvek árára gondolok.” *Bauer Tamás* (SZDSZ) egyetértve az előtte szólókkal elmondta:

annak, hogy a vidék megszűnjön vidék lenni, infrastrukturális feltételei vannak, a fejlett világban egy falu vagy kis település telefonnal, számítógéppel, Internet-csatlakozással, jó közlekedéssel nagyvárosokhoz hasonló, értelmiséget megtartó életfeltételeket kínál.

Dr. Szabó Zoltán művelődési és közoktatási államtitkár szükségesnek tartotta, hogy a kistépülési önkormányzatok számára eltérő kulturális normatívákat szabjanak meg. A kollégiumi ellátás javításához a jövő évi költségvetés elkészítésekor kell lehetőséget teremteni, s ugyanekkor kell felvetni a vidéki értelmiségiek adókedvezményének a bevezetését.

A nemzeti kultúra védelme és a könyvpiac átengedése külföldi cégeknek — mi lesz a Nemzeti Tankönyvkiadóval?

Az utóbbi években mind több külföldi mamutcég jelentkezik a magyar kulturális piacon. A világ egyik legnagyobb műszaki-tudományos irodalmat kiadó szakmai befektetője megvetette lábát a közép-európai könyvpiacra, megvásárolta az Akadémiai Könyvkiadót, s tervezi a Nemzeti Tankönyvkiadó többségi tulajdonának megszerzését is. Ezzel a magyar könyvpiac közel 65 százalékát birtokló külföldi cégek részesedése tragikusan nagyra, 80 százalékra ugrana fel — jelentette be a parlament július 8-i ülésén *Sasvári Szilárd* (FIDESZ) képviselő, s kérdést intézett a kulturális tárca vezetőihez: mit tesznek a helyzet megoldása érdekében. A képviselő arról is tudomást szerzett, hogy a Pénzügyminisztérium tervezi a könyvkiadás költségvetési támogatásának megszüntetését, ami a magyar kiadók amúgy is szerény részesedését végképp semmivé tenné. *Akar László* pénzügyminisztériumi államtitkár válaszában elmondta, a Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium belső ügye, hogy az állami támogatást a tárcán belül hogyan osztja szét, így most, a minisztériumi költségvetés elkészítése előtt nehéz lenne megmondani, abból mennyi jut a könyvkiadásra. Egy biztos, az összeg az

egész tárcára nézve a rendelkezésünkre áll, az illetékeseken múlik felparcellázása a kultúra, tudomány és oktatás egyes területei között.

Pokorni Zoltán (FIDESZ) egy héttel később ismét felvetette a Nemzeti Tankönyvkiadó privatizálását. Ez a kiadó stratégiai fontosságú, tehát mindenképp kívánatos lenne, ha a tulajdonosi többség állami kézben maradna. Kifogásolta, hogy Szvák Gyula professzort igazgatósági tagnak nevezik ki oda, aki a Mecénás Kulturális Holding Részvénytársaság tulajdonosa és igazgatóságának elnöke. *Csiha Judit* tárca nélküli miniszter, aki a privatizálásért felel, válaszában biztosította a képviselőt, a kiadó privatizálásánál tekintettel lesznek az említett fontos szempontokra, s megvizsgálják, mennyiben összeférhetetlen a jeles professzor igazgatósági tanácsi tagsága.

Közbenjárás egy kiemelkedő tudományos jelentőségű régészeti anyag megmentése érdekében. *Fedor Zoltán* (MSZP) a parlament utolsó, július 15-i plenáris ülésén arra hívta fel az illetékes tárca figyelmét, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Ároktő határában az elmúlt év tavaszán egy újra művelés alá vont homokbányában a munkások régi sírokra bukkantak, egy V. századi hun temetőre. Eddig 141 sírt tártak fel gazdag régészeti és zoológiai anyaggal. Az idei leletmentési munka során a hun temető mellett VIII–IX. századi késő avar kori és a homok kiváló konzerváló hatása eredményeként rézkori sírokra bukkantak. A képviselő kérte a kiemelkedő jelentőségű anyag megmentését. *Dr. Szabó Zoltán*, az illetékes minisztérium államtitkára megígérte közbenjárását, ugyanakkor utalt arra, hogy aki régészeti lelőhelyet megrongál, megsemmisít, az a Btk. 324. §-a szerinti bűntettet követ el, s hatósági intézkedés fogantatható vele szemben. Az új műemlékvédelmi törvény több pontja is foglalkozik a kérdéssel és szabályozza a műemlékvédelmet.

Földeák Iván

Utasforgalommal kapcsolatos információk

- Férihegyi Repülőtér
☎ (+361) 296 9696
- Járatinformáció
☎ (+361) 296 7155, FAX 296 6000
- Telefon check-in Sky Club-utasoknak
☎ CHECK I(N) 06 80 243254(6)
- Poggyászkereső szolgálat Férihegy 1
☎ (+361) 295 3480, 296 7690
Poggyászkereső szolgálat Férihegy 2
☎ (+361) 296 8108, 296 7217
- Utasforgalommal kapcsolatos
váminformáció Férihegy 2
☎ (+361) 296 8306

A Malév külföldi képviselői és ügynökségei

ALBÁNIA

Tirana Rruga Ded Gjon Luli 168/8
☎ (+355)(42) 34 163

FAX (+355)(42) 34 578

AMERIKAI EGYESÜLT

ÁLLAMOK

Chicago (off-line)

One Illinois Center 111 East

Wacker Drive, Suite 306

TOLL FREE (+1)(800) 877 5429

(+1)(312) 819 5353

FAX (+1)(312) 819 5355

Los Angeles (off-line)

1888 Century Park East, Suite 410

☎ (+1)(310) 286 7980

TOLL FREE (+1)(800) 262 5380

FAX (+1)(310) 286 1921

New York, Rockefeller Center 630,

Fifth Avenue, Suite 1900

☎ (+1)(212) 757 6480

TOLL FREE (+1)(800) 223 6884

FAX (+1)(212) 459 0675

AUSZTRÁLIA

World Aviation Systems PTY Ltd.

Sydney (off-line)

403 George Street

Res & Sales:

☎ (+61)(2) 93219122,

FAX (+61)(2) 92903306

AUSZTRIA

Bécs, Opernring 1 / E / 5. Stock

☎ (+43)(1) 587 3475, 587 3318

FAX (+43)(1) 587 5065

BAHRAIN

Al-Hilal Travel

Manama (off-line)

Tawfiq Bldg, P.O.Box 20 733

☎ (+973) 256 756

FAX (+973) 252 611

BELGIUM

Brüsszel, Cantersteen 49.

☎ (+32)(2) 511 1878

FAX (+32)(2) 514 5844

E-mail:www/malev.bru./@freesun.be

BULGÁRIA

Szófia, 19. Patriarh Evtimij

☎ (+359)(2) 981 5091

FAX (+359)(2) 981 5096

CIPRUS

Alasia Cyprus Cruises Ltd.

Nicosia (off-line)

40, Grivas Dhigenis Ave.

☎ (+357)(2) 368 383, 442 082

FAX (+357)(2) 453 090

Larnaka, 23, Gregoris Afxentiou Ave.

☎ (+357)(4) 655 892

FAX (+357)(4) 653 431

Limassol (off-line)

57, Glastonos Street

☎ (+357)(5) 375 100

FAX (+357)(5) 346 952

CSEH KÖZTÁRSASÁG

Prága, Parizska 5

☎/FAX (+420)(2) 2481 2671,

2481 2700

DÁNIA

Koppenhága, Vester Farimagsgade 6

☎ (+45)(33) 125 095, 125 042

FAX (+45)(33) 159 669

EGYESÜLT ARAB

EMIRÁTUSOK

Oman Travel and Tourism

Abu Dhabi (off-line)

Sh. Hamdan Road,

Zakher Hotel Bldg.,

Ground Floor

☎ (+971)(2) 277 040, 277 050

FAX (+971)(2) 271 177

Dubai (off-line)

Al-Naboodah Travel and Tourism

Agencies

P.O.B. 1200 Al Maktoum Str.

☎ (+971)(4) 270 500

FAX (+971)(4) 279 488

EGYIPTOM

Kairó, 10-12, Talaat Harb Street

☎ (+20)(2) 574 4959, 575 3898

FAX (+20)(2) 575 3111

FINNORSZÁG

Helsinki, Mikonkatu 8

☎ (+358)(9) 622 0922,

FAX (+358)(9) 660 399

FRANCIAORSZÁG

Párizs, 3, Rue Scribe

☎ (+33)(1) 4312 3600

FAX (+33)(1) 4266 0441

GÖRÖGORSZÁG

Goldair Golemis Air Services Ltd.

Athén, 15 Panepistimou Ave.

☎ (+30)(1) 324 1116-9, 324 1110

FAX (+30)(1) 323 1205

Heraklion (off-line)

30, Idomeneos Str.

☎ (+30)(81) 221 786

FAX (+30)(81) 221 789

Pireus (off-line)

7-9 Akti Miaouli

☎ (+30)(1) 413 3244-5

Rodosz (off-line)

46, Grigoriou Lambraki Str.

☎ (+30)(0241) 29 697, 29 698

FAX (+30)(0241) 29 698

Szaloniki, 62, Tsimiski Str., 546 22

☎ (+30)(31) 269 620, 269 619

FAX (+30)(31) 270 774

HOLLANDIA

Amsterdam Airport Schiphol

World Trade Center

Amsterdam Airport

Tower A, room 740

Schiphol Boulevard 137

1118 BG Schiphol Airport

☎ (+31)(20) 316 3200

FAX (+31)(20) 316 3216

HONG KONG (off-line)

Desk Air Ltd.

Room 1802, Jubilee Centre,

18 Fenwick St,

Wanchai

☎ (+852) 2861 1811

FAX (+852) 2865 6793

IZRAEL

Tel Aviv, Hayarkon Str. 94

☎ (+972)(3) 524 6171, 524 6172

FAX (+972)(3) 524 6178

JAPÁN

Sun Travel Service Co. Ltd.

Tokio (off-line)

5F Sumitomo-Minami-

Aoyama Bldg. 5-11-5

Minato-Ku-Tokyo 107

☎ (+81)(03) 3406 8870

FAX (+81)(03) 3406 8364

JORDÁNIA

Grand Travel

Amman (off-line)

King Hussein Str. POB: 2152

☎ (+962)(6) 640200, 640201

FAX (+962)(6) 611 740, 694 689

Shmeisani Branch Office

☎ (+962)(6) 682 140

MALEV Hungarian Airlines

Járatairól további információ a **06 80 212121**-es zöldszámon, a **235 3560**- as telefonszámon,
a **www.malev.hu** internet címen, valamint budapesti és vidéki jegyirodákban, illetve a Malév Partner-irodákban kapható.

JUGOSZLÁVIA

Belgrád (off-line)

Nusiceva Street 4. 3th floor

☎ (+381)(11) 323 4742, 323 0224
323 9673 FAX (+381)(11) 324 0932**KANADA**

Toronto (off-line)

175 Bloor Street East, Suite 712

☎ (+1)(416) 944 0093, 944 0094
FAX (+1)(416) 944 0095**KUVAIT**

Al Rashed International Travel

Kuwait City (off-line)

Fahed al Salem Street

Al-Wataniya Tower

☎ (+965) 2461 540/41

FAX (+965) 2422 406

LENGYELORSZÁG

Varsó, Ilmet Tower, 20th Floor 15.

Al Jana Pawla II. (Rondo Onz)

☎ (+48)(22) 697 7474 (7 lines)

FAX (+48)(22) 697 7477 81-7186

LIBANON

A.A. Kassar S.A.L.

Bejrút, Commerce and Finance

Building, Kantari Street

☎ (+961)(1) 368400, 366107, 363159

FAX (+961)(1) 344359

Moucarri Center-Autostrade Dora

☎ (+961)(1) 446 445, 581 815

MÁLTA

SMS Travel and Tourism

Valletta (off-line)

311, Republic Str.

☎ (+356) 232 211

FAX (+356) 240 097

**NAGY-BRITANNIA ÉS ÉSZAK-
ÍRORSZÁG EGYESÜLT
KIRÁLYSÁGA**

London, 22-25A Sackville Street

London W1X 1DE

☎ (+44)(171) 439 0577

FAX (+44)(171) 734 8116

NÉMETORSZÁG

Berlin, Budapest StraÙe 10

☎ (+49)(30) 264 9545

FAX (+49)(30) 261 9126

Köln, Deichmannhaus,

Bahnhofsvorpl. 1

☎ (+49)(221) 125 091

FAX (+49)(221) 135 228

Düsseldorf, Rhein Ruhr Flughafen

Malév Airport Office Terminal A,

Level 6, Room 6027

☎ (+49)(211) 421 7130, 421 7131

FAX (+49)(211) 421 7132

Frankfurt, DussendorferstraÙe, 19/23

☎ (+49)(69) 2385 800

FAX (+49)(69) 2385 8010

Hamburg

Fehlandstrasse 3

☎ (+49)(40) 341 497, 341 498

FAX (+49)(40) 341 499

München, Salvatorstrasse 2. Im

Theathinenhof

80333 München

☎ (+49)(89) 293 434, 293 435

FAX (+49)(89) 228 3654

Stuttgart, Firnhaberstr. 5B

☎ (+49)(711) 222 245

FAX (+49)(711) 222 2460

NORVÉGIA

Oslo (off-line)

Dronning Maudsgt. 11

☎ (+47)(22) 834 444, 834 445

FAX (+47)(22) 831 855

OLASZORSZÁG

Milánó, Corso Italia 1, 20122 Milano

☎ (+39)(2) 862 362

FAX (+39)(2) 890 100 79

Róma, Via Firenze 47

☎ (+39)(6) 485 871, 485 542

FAX (+39)(6) 481 5421

OMÁN

United Travel Lic.

Muscat (off-line)

P.O.B. 599 Muttrah Postal

code 114

☎ (+968) 703 303

FAX (+968) 799 502

OROSZORSZÁG

Jekatyerinburg, Aeromost Ltd.

28, Lenin Ave.

☎ (+7)(3432) 517 386

FAX (+7)(3432) 516 225

Moszkva, Ul. Povarskaia 21

☎ (7)(095) 202 8416

FAX/☎ (7)(095) 956 4986

Szentpétervár,

Voznesensky Prospekt 7.

☎ (+7)(812) 3155455, 3156886

FAX (+7)(812) 3146380

PAKISZTÁN

Slogias Promoters (PVT) Ltd.

Karacsi (off-line)

Pearl Continental Hotel,

Dr. Ziauddin Ahmed Road

☎ (+9221) 5681290, 5681291,

5681292 FAX (+9221) 5683321

ROMÁNIA

Bukarest, Str. George Enescu 3

☎ (+40)(1) 211 0711, 312 0427

FAX (+40)(1) 312 0428

SPANYOLORSZÁG

Barcelona, Calle Diputacion 279, 3.8

☎ (+34)(3) 487 6575

FAX (+34)(3) 487 7691

E-mail: malév @ctv.es

Madrid, Calle Fernando el Santo 11,3.

28010 Madrid

☎ (+34)(1) 3086262

FAX (+34)(1) 3081571

SVÁJC

Zürich, Pelikanstraße 37

☎ (+41)(1) 211 5821, 211 6565

FAX (+41)(1) 212 1412

SVÉDORSZÁG

Stockholm, Malmkillnadsgatan 48

☎ (+46)(8) 411 4646

FAX (+46)(8) 106 940

SZÍRIA

Safari Travel and Tourism

Aleppo (off-line)

Baron Str. P.O.B. 47

☎ (+963)(21) 244 274

Damaszkuszt

Taiff Travel and Tourism

☎ (+963)(11) 222 7944, 222 7366

FAX (+963)(11) 221 6666

TAJVAN

Paramount Int. Express Co.

Taipei (off-line)

7th floor, Sec. 2. 137 Nanking E. Rd,

☎ (+886)(2) 509 2471

FAX (+886)(2) 506 5386

THAIFÖLD

JVK International Travel Ltd.

Bangkok, CMIC Tower A, 9th floor

29 Asoke Rd. Sukhumvit 21

☎ (+662) 664 1300

FAX (+662) 664 1349

TÖRÖKORSZÁG

Isztambul, Elmadag Cumhuriyet

Cadd. 141-147, Umac apt.

☎ (+90)(212) 248 8153, 241 0909

FAX (+90)(212) 230 2034

UKRAJNA

Kijev, 20, Vladimirska Street

☎/FAX (+38)(044) 2293661

ÚJ-ZÉLAND

World Aviation Systems

Auckland (off-line)

Trustbank Building 6th floor,

229 Queen Street,

Res & Sales:

☎ (+64)(9) 379 4455

FAX (+64)(9) 377 5648

MALEV Hungarian Airlines

Járatainkról további információ a **06 80 212121**-es zöldszámon, a **235 3560**- as telefonszámon,
a **www.malev.hu** internet címen, valamint budapesti és vidéki jegyirodákban, illetve a Malév Partner-irodákban kapható.

**MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA**

A Malév 28 ország 40 városát köti össze Budapesttel

- korszerű repülőgéppel
- közvetlen kapcsolat a legfontosabb európai várossal, valamint az ázsiai kontinenssel
- közel két millió utas az

MALEV Hungarian Airlines

Járatainkról további információ a **06 80 212121**-es zöldszámon, a **235 3560**- as telefonszámon,
a **www.malev.hu** internet címen, valamint budapesti és vidéki jegyirodáinkban,
illetve a Malév Partner-irodáinkban kapható.

**A lényeg az emberek közötti kommunikáció.
A többi – technológia.**

*A világ nem áll meg,
és mi állandóan mozgásban vagyunk e világban.
Valahogy mégis megtaláljuk egymást...*

Beszélgessünk el egy kicsit!